

Puoluevaltuuston vuosikokous 25.4.2026

Keskusta

Original Sokos Hotel Presidentti, Helsinki

Klikkaa
sisällysluettelosta
haluamaasi kohtaan
kirjassa..

Sisältö

Uusmaalaisten laulu	2
Ohjelma ja aikataulu	3
Esityslista.....	5
Järjestyssääntö	8
Puoluevaltuuston valiokunnat	10
Toimintakertomus 2025	12
Muutokset puolueen sääntöihin	33
Ihmisläheinen ja kestävä - Keskusta	45
Uusi suunta Suomelle	51
Tilinpäätös	66
Jyväskylän puoluekokouksen 2024 päättämien aloitevastausten seurantaraportti	80

Uusmaalaisten laulu

Sävel: Jean Sibelius

Sanat: Kaarlo Terhi

1. Missä maat on mainiommat, vetreämmät veet,
sadat saartaa niemet, lahdet rakkaampaata rantaa!
Missä virrat viehkeämmät, salmet seljäteet,
maa ja meri aulihimmin aarteitansa antaa!
Uusmaa Suomen kruunussa on helmi kirkkahin,
täällä kukkaan puhkeaapi tiede, taidekin,
tääll' on Suomen pää ja sydän, into hehkuvin,
lempi lämpöisin.

2. Jäykkänä ja pystypäin, kuin luoto meressä,
ajan aallokossa seisoo uusmaalainen kansa;
vapauden tunto sykkii lasten veressä,
valppahana vainon torjuu, oikeus turvanansa.
Suomen siskosarjassa on nuorin Uusimaa;
parhaan työmme, lempemme ja laulumme se saa.
Uusmaa, nimes uljahana kannan aikain taa,
meidän Uusimaa!

**Valiokuntien esitykset puoluevaltuustolle
tuodaan heti niiden valmistuttua
tutustuttaviksi osoitteessa**

keskusta.fi/puoluevaltuuston-kokous/

Ohjelma ja aikataulu

(muutosvarauksin)

Lauantai 25.4.

- klo 8.30 - Kirjautuminen kokouspaikalla ja aamukahvi
- klo 10.15 - Uusmaalaistan laulu
- Tervetuloa Helsinkiin, Helsingin piirin puheenjohtaja Anna Svanljung
- Kokouksen avaus, puoluevaltuuston puheenjohtaja Karri Kallio
- Poliittinen katsaus, puheenjohtaja Antti Kaikkonen
- Kokouksen järjestäytyminen
- Keskustan vuoden 2025 toimintakertomus ja tilit sekä muutokset puolueen sääntöihin, puoluesihteerin Antti Siika-aho
- Keskustan eduskuntaryhmän toiminta vuonna 2025, eduskuntaryhmän puheenjohtaja Antti Kurvinen
- Keskustan europarlamenttiryhmän toiminta vuonna 2025, Keskustan MEP-valtuuskunnan edustaja
- Periaateohjelma
Suunta Suomelle-ohjelma
Poliittinen kannanotto
- Yleiskeskustelu
- klo 12.00 Lounas
- klo 13.00 Yleiskeskustelu jatkuu
- klo 15.15 Kahvi

- klo 15.30 Valiokuntien kokoukset
- Poliittinen valiokunta**
- poliittinen kannanotto
- Järjestövaliokunta**
- toimintakertomus
 - tilit ja tilinpäätös
 - muutokset puolueen sääntöihin
- Ohjelmavaliokunta**
- periaateohjelma
- Yleis- ja ajankohtaisvaliokunta**
- Suunta Suomelle - ohjelma
- klo 17.00 Kokouksen päätösaasiat
- Toimintakertomuksen hyväksyminen
 - Tilinpäätöksen vahvistaminen
 - Tili- ja vastuuvapauden myöntäminen
 - Poliittinen kannanotto
 - Puolueen sääntömuutos
 - Periaateohjelma
 - Suunta-Suomelle ohjelma
 - Muut valiokuntien esitykset
- klo 18.00 Kokouksen päättäminen

Esityslista

Aika lauantai 25.4.2026 kello 10.15 alkaen
Paikka Original Sokos Hotel Presidentti, Helsinki

Tervetuloa Helsinkiin, Keskustan Helsingin piirin puheenjohtaja Anna Svanljung

1. AVAUS

Puoluevaltuuston puheenjohtaja Karri Kallio

Puheenjohtaja Antti Kaikkosen poliittinen katsaus

Päätös: Puheenjohtajan poliittinen katsaus merkittään tiedoksi.

2. KOKOUKSEN TOIMIHENKILÖIDEN VALINTA

Kokouksen puheenjohtajina toimivat puoluevaltuuston puheenjohtaja Karri Kallio sekä varapuheenjohtajat Pirjo Pyörälä ja Riitta Koskinen.

Valitaan kokoukselle kolme (3) sihteeriä ja kaksi (2) pöytäkirjan tarkastajaa. Puheenjohtajat, sihteerit ja pöytäkirjan tarkastajat toimivat tarvittaessa ääntenlaskijoina.

Päätös:

3. KOKOUKSEN LAILLISUUS JA PÄÄTÖSVALTAISUUS

Todetaan kokouksen osanottajat ja päätösvaltaisuus.

Puoluehallitus kutsuu puoluevaltuuston koolle (puolueen säännöt 18 §).

Kokouskutsu, jossa on mainittava käsiteltäväksi tulevat asiat, on lähetettävä piirijärjestöille ja puoluevaltuuston jäsenille kahta (2) viikkoa ennen kokousta. Kutsu on lähetetty 25.2.2026.

Puoluevaltuuston kokous on päätösvaltainen, kun vähintään puolet jäsenistä on läsnä (puolueen säännöt 19 §).

Puoluehallituksen jäsenillä, puolueen eduskuntaryhmän jäsenillä, Euroopan parlamentissa olevil-

la Keskustan valtuuskunnan jäsenillä, puolueen äänenkannattajien päätoimittajilla ja puolueen kunniajäsenillä on kokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus. Puoluevaltuusto voi päättää läsnäolo- ja puheoikeuden laajentamisesta (puolueen säännöt 17 §).

Säännöissä mainittujen lisäksi kokouksessa on puoluevaltuuston työjärjestyksen mukaan läsnäolo- ja puheoikeus puolueen piirien sekä keskustajärjestöjen puheenjohtajilla ja työntekijöillä.

Puoluevaltuuston kokousta on mahdollista seurata puolueen nettisivuilla (www.keskusta.fi) olevan linkin kautta.

Puoluevaltuuston kokoukseen osallistuvat varsinaiset ja varajäsenet ovat ilmoittautuneet ennakkoon kokouskutsussa määrättyllä tavalla viimeistään 10.4.2026.

Kokoukseen on ilmoittautunut _____ varsinaista ja _____ varajäsentä sekä _____ seuraajaa ja _____ tiedotusvälineiden edustajaa.

Päätös:

4. KOKOUKSEN ESITYSLISTA

Esitys: Puoluehallitus esittää, että kokouksen työjärjestykseksi hyväksytään kokousasiakirjaan painettu esityslista.

Päätös:

5. KOKOUKSEN JÄRJESTYSSÄÄNTÖ

Esitys: Puoluehallitus esittää, että puoluevaltuusto hyväksyy kokousasiakirjassa olevan järjestyssääntön.

Päätös:

6. VALIOKUNNAT

Koko valtuuston kaksivuotisen toimintakauden ajan toimivia valiokuntia on neljä: poliittinen valiokunta, ohjelmavaliokunta, järjestövaliokunta sekä yleis- ja ajankohtaisvaliokunta.

Puoluehallitus esittää, että poliittinen valiokunta käsittelee puoluevaltuuston kokouksen kannanotot, ohjelmavaliokunta käsittelee Keskustan periaateohjelmaa, järjestövaliokunta käsittelee puoluevaltuuston vuosikokoukselle kuuluvat sääntömääräiset asiat ja muutokset puolueen sääntöihin. Yleis- ja ajankohtaisvaliokunta käsittelee Suomen Suunta- ohjelmaa.

Puoluehallitus esittää, että valiokuntien jäsenet todetaan jäsenjärjestöjen viimeistään 10.4.2026 puoluetoimistolle tehtyjen ilmoitusten mukaisesti ja valiokuntien sihteerit nimetään puoluehallituksen esittämällä tavalla. Esitys on painettu kokousasiakirjaan.

Puoluevaltuuston puheenjohtaja Karri Kallio toimii yleis- ja ajankohtaisvaliokunnan puheenjohtajana, varapuheenjohtaja Riitta Koskinen toimii järjestövaliokunnan puheenjohtajana, varapuheenjohtaja Pirjo Pyörälä poliittisen valiokunnan puheenjohtajana ja ohjelmavaliokunnan puheenjohtajana Olga Oinas-Panuma.

Puoluehallitus esittää, että puoluevaltuusto merkitsee tiedoksi ennen puoluevaltuuston kokousta pidetyt valiokuntien valmistelevat kokoukset.

Päätös:

7. TOIMINTAKERTOMUS JA TILINPÄÄTÖS 2025 SEKÄ PUOLUEEN SÄÄNTÖMUUTOS

Esitellään puolueen toimintakertomus, tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus vuodelta 2025 sekä puolueen sääntömuutos, puoluesihteerit Antti Siika-aho.

Merkitään esittelyt tiedoksi ja niistä keskustellaan yleiskeskustelun yhteydessä. Esitykset lähetetään järjestövaliokunnan valmisteltavaksi.

8. EDUSKUNTARYHMÄN TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2025

Esitellään puolueen eduskuntaryhmän toimintakertomus vuodelta 2025
Eduskuntaryhmän puheenjohtaja Antti Kurvinen.

Kertomus merkitään tiedoksi ja siitä keskustellaan yleiskeskustelun yhteydessä.

Päätös:

9. EUROOPAN PARLAMENTISSA TOIMIVAN KESKUSTAN VALTUUSKUNNAN TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2025

Esitellään Euroopan parlamentissa toimivan Keskustan valtuuskunnan toimintakertomus vuodelta 2025. MEP-valtuuskunnan edustaja.

Kertomus merkitään tiedoksi ja siitä keskustellaan yleiskeskustelun yhteydessä.

Päätös:

10. ESITYKSET KESKUSTAN PERIAATE- JA SUUNTA SUOMELLE -OHJELMIKSI

Kuullaan esittelyt puoluehallituksen esityksistä periaateohjelmaksi ja Suunta Suomelle-ohjelmaksi. Periaateohjelman esittelee ohjausryhmän puheenjohtaja Antti Kaikkonen ja Suunta Suomelle-ohjelman Keskustan varapuheenjohtaja Hilikka Kemppi. Esitykset ohjelmiksi on julkaistu puoluevaltuustoasiakirjassa.

Esitys periaateohjelmaksi lähetetään yleiskeskustelussa esitettävien evästyksin ohjelmavaliokunnan käsiteltäväksi ja esitys Suunta Suomelle -ohjelmaksi yleis- ja ajankohtaisvaliokunnan käsiteltäväksi.

Päätös:

11. PUOLUEVALTUUSTON POLIITTINEN KANNANOTTO

Esitellään ehdotus kokouksen poliittiseksi kannanotoksi.

Merkitään esittely tiedoksi ja siitä keskustellaan yleiskeskustelun yhteydessä. Esitys lähetetään poliittisen valiokunnan valmisteltavaksi.

Päätös:

12. YLEISKESKUSTELU

Esitys: Yleiskeskusteluun voivat osallistua valtuuston jäsenet sekä hyväksytyt järjestyssäännön 7 §:ssä mainitut osanottajat.

Puheenvuorot voivat kestää enintään kaksi (2) minuuttia.

Puoluejohto sekä eduskuntaryhmän jäsenet voivat keskustelun aikana vastata heille esitettyihin kysymyksiin.

Päätös:

13. TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2025

Päätetään puolueen toimintakertomuksesta vuodelta 2025.

Järjestövaliokunnan esitys:

Päätös:

14. TILINPÄÄTÖS VUODELTA 2025 SEKÄ TILINTARKASTAJIEN LAUSUNTO

Todetaan tilintarkastajien lausunto ja päätetään puolueen tilinpäätöksestä vuodelta 2025.

Järjestövaliokunnan esitys:

Päätös:

15. VASTUUVAPAUDEN MYÖNTÄMINEN TILIVELVOLLISILLE

Päätetään vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille.

Järjestövaliokunnan esitys:

Päätös:

16. POLIITTINEN KANNANOTTO

Päätetään poliittisesta kannanotosta.

Poliittisen valiokunnan esitys:

Päätös:

17. ESITYS SÄÄNTÖJEN MUUTTAMISEKSI

Päätetään puoluekokoukselle tehtävästä esityksestä puolueen sääntöjen muuttamiseksi järjestövaliokunnan esityksen pohjalta.

Järjestövaliokunnan esitys:

Päätös:

18. ESITYS PERIAATEOHJELMAKSI

Päätetään puoluevaltuuston evästyksistä puoluehallitukselle periaateohjelmaesityksen lopputyöstön.

Ohjelmavaliokunnan esitys:

Päätös:

19. ESITYS SUUNTA SUOMELLE- OHJELMAKSI

Päätetään puoluevaltuuston evästyksistä puoluehallitukselle Suunta Suomelle -ohjelmaesityksen lopputyöstään.

Yleis- ja ajankohtaisvaliokunnan esitys:

Päätös:

20. MUUT VALIOKUNTIEN ESITYKSET

Merkitään tiedoksi ja lähetetään puoluehallituksen valmisteltaviksi muut mahdolliset valiokuntien esitykset.

Valiokuntien esitykset:

Päätös:

21. MUUT ASIAT

Käsitellään ne asiat, jotka kokous työjärjestyksestä hyväksyessään päätti ottaa käsiteltäviksi.

Päätös:

22. KOKOUKSEN PÄÄTTÄMINEN

Kokouksen puheenjohtaja päättää kokouksen.

Järjestyssääntö

1§

Puoluevaltuusto käyttää puolueen ylintä päätösvaltaa puoluekokousten välisenä aikana lukuun ottamatta suuria periaatekysymyksiä sekä puolueen sääntöjen 14, 15, 31, 43, 44 ja 45 §:ssä mainittuja asioita, joilta osin päätösvalta on puoluekokouksella. (Puolueen säännöt 9 §).

2§

Puoluevaltuusto kokoontuu vuosi- ja syyskokouksiin sekä tarvittaessa ylimääräisiin kokouksiin. (Puolueen säännöt 18 §). Puoluevaltuuston kokoukset voivat käsiteltävistä asioista riippuen olla yhden tai useamman päivän pituisia.

3§

Puoluevaltuuston kutsuu koolle puoluehallitus. (Puolueen säännöt 18 §).

Kokouksen kirjallinen ja/tai sähköpostikutsu, jossa on mainittava käsiteltäviksi tulevat asiat, on lähetettävä piireille ja puoluevaltuuston jäsenille vähintään kahta (2) viikkoa ennen kokousta. Ylimääräinen kokous voidaan kutsua koolle todistettavasti puhelimitse ja/tai sähköpostilla kahta (2) vuorokautta ennen kokousta. Ylimääräisen kokouksen koolle kutsumisen edellytyksenä on, että puoluehallitus pitää sitä tarpeellisena tai vähintään viidesosa (1/5) puoluevaltuuston jäsenistä sitä kirjallisesti pyytää. (Puolueen säännöt 18 §).

4§

Sääntömääräisen puoluekokouksen jälkeisessä ensimmäisessä puoluevaltuuston kokouksessa Keskustan puheenjohtaja tai hänen ollessaan estynyt joku puolueen varapuheenjohtajista avaa puoluevaltuuston kokouksen ja johtaa kokousta puoluevaltuuston puheenjohtajan valintaan asti. Puoluevaltuuston jäsenistä valitaan joka toinen vuosi sääntömääräisen puoluekokouksen jälkeen 2- vuotiskaudeksi puheenjohtaja ja kaksi (2) varapuheenjohtajaa. He eivät saa olla puoluehallituksen jäseniä. (Puolueen säännöt 21 §).

Puoluevaltuuston viralliset jäsenet voivat tehdä esityksiä puoluevaltuuston puheenjohtajasta ja kahdesta varapuheenjohtajasta. Ensin valitaan puoluevaltuuston puheenjohtaja ja sitten varapuheenjohtajat esityslistan eri kohdissa. Jos keskustelussa esitetään tehtäviin enemmän ehdokkaita

kuin tehtäviin voidaan valita, suoritetaan suljettu lippuäänestys. Sitä ennen ehdokkaille annetaan esittäytymispuheenvuorot.

Puoluevaltuuston puheenjohtajaksi valitaan henkilö, joka puheenjohtajavaalissa on saanut yli puolet äänestyksessä annetuista äänistä. Mikäli yksikään ehdotetuista henkilöistä ei saa yli puolta annetuista äänistä, suoritetaan toinen äänestyskierrros, jossa ehdolla ovat 1.kierroksen kaksi eniten ääniä saanutta ehdokasta. Varapuheenjohtajien vaalissa äänestyslippuun laitetaan kaksi nimeä. Äänestyslippu hylätään, jos siinä on enemmän tai vähemmän kuin kaksi nimeä. Kaksi eniten ääniä saanutta valitaan puoluevaltuuston varapuheenjohtajiksi. Tasatulokset vaaleissa ratkaistaan arvalla. (Puolueen säännöt 19 §).

5§

Puoluevaltuuston jäsenen ollessa estynyt on hänen sijallaan saman jäsenjärjestön varajäsen.

6§

Puoluevaltuuston kokous on päätösvaltainen, kun vähintään puolet jäsenistä on läsnä. (Puolueen säännöt 19 §).

7§

Puoluehallituksen jäsenillä, puolueen eduskuntaryhmän jäsenillä, Euroopan parlamentissa olevilla Keskustan valtuuskunnan jäsenillä, puolueen äänenkannattajien päätoimittajilla ja puolueen kunniajäsenillä on kokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus. Puoluevaltuusto voi päättää läsnäolo- ja puheoikeuden laajentamisesta (Puolueen säännöt 17 §).

8§

Yleiskeskustelun puheenvuorot saavat kestää enintään kaksi (2) minuuttia. Valiokuntien esityksiä käsittelevät puheenvuorot saavat kestää enintään yhden (1) minuutin.

Puoluevaltuuston kokouksessa on kullakin jäsenellä yksi (1) ääni. Valtakirjaa käyttäen ei saa äänestää.

9§

Sääntömääräisten asioiden käsittelyjärjestyksessä noudatetaan puolueen sääntöjen 20 ja 21 §:n määräyksiä.

10 §

Puoluevaltuuston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajien valintaa sekä muuta järjestäytymistä lukuun ottamatta puoluevaltuuston kokouksissa päätökset tehdään sen asettamien valiokuntien esitysten pohjalta. Valiokunnat eivät ole päätöksiä tehdessään sidottuja käsittelyn pohjana oleviin tai evästyskeskustelussa tehtyihin esityksiin, ellei puolueen säännöissä tai muissa ohjeissa ole toisin määrätty.

Asiat ratkaistaan yksinkertaisella äänen enemmistöllä. Äänen mennessä tasan ratkaisee kokouksen puheenjohtajan ääni, paitsi vaaleissa arpa. (Puolueen säännöt 19 §).

11 §

Kokouksessa pidetään päätöspöytäkirjaa, jonka allekirjoittavat puoluevaltuuston puheenjohtaja ja/tai puheenjohtajan tehtävissä toimineet varapuheenjohtajat, sihteerit ja kaksi (2) pöytäkirjan tarkastajaa. Tämän lisäksi kokous nauhoitetaan ja tallenne arkistoidaan Keskustan ja maaseudun arkistoon.

Sillä, joka puoluevaltuuston kokouksessa on osallistunut asian käsittelyyn, on oikeus heti ilmoittaa eriävä mielipiteensä tehtyä päätöstä vastaan. Mikäli eriävän mielipiteen ilmaisija tahtoo saada mielipiteensä perustelut pöytäkirjaan, on ne toimitettava kirjallisina kokouksen aikana kokouksen puheenjohtajalle.

12 §

Puoluevaltuusto jakautuu valiokuntiin puoluehallituksen esityksen ja valtuustossa edustettuina olevien jäsenjärjestöjen tekemien ehdotusten pohjalta. Valiokuntien kokouksia voidaan järjestää etäyhteyksin jo ennen puoluevaltuuston kokousta.

Koko valtuuston toimikauden ajan pysyviä valiokuntia on neljä: 1. poliittinen valiokunta, joka valmistelee esitykset puoluevaltuuston kannanotoiksi, 2. järjestövaliokunta, joka valmistelee esitykset puolueen järjestötoimintaa ja -taloutta sekä henkilövalintoja koskeviksi päätöksiksi, 3. ohjelmavaliokunta, joka käsittelee puolueen periaateohjelmatyötä ja tarvittaessa muuta ohjelmallista valmistautumista vaaleihin, 4. Yleis- ja ajankohtaisvaliokunta, joka käsittelee Suunta Suomelle -ohjelmatyötä sekä ajankohtaisia suuria poliittisia kysymyksiä, puolueen kehittämistyötä ja muita mahdollisia kysymyksiä. Jokainen

varsinainen puoluevaltuuston jäsen kuuluu koko puoluevaltuustokauden ajan yhteen pysyvään valiokuntaan. Jos piirillä tai järjestöllä on neljä tai useampia jäseniä puoluevaltuustossa, se esittää jäseniä jokaiseen valiokuntaan siten, että jäsenet jakautuvat määrällisesti mahdollisimman tasaisesti eri valiokuntiin. Jos piirillä tai järjestöllä on alle neljä jäsentä puoluevaltuustossa, se esittää puoluevaltuutettujensa mukaisen määrän jäseniä valitsemiinsa valiokuntiin siten, että samaan valiokuntaan ei voi tulla kuin yksi ko. piirin tai järjestön edustaja.

Puoluevaltuuston puheenjohtaja ja kaksi varapuheenjohtajaa toimivat keskenään sopimansa työnjaon mukaisesti valitsemiensa valiokuntien puheenjohtajina koko kaksivuotiskauden.

Yksi valiokunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan koko kaksivuotiskaudeksi. Valiokunnat valitsevat keskuudestaan varapuheenjohtajan kaksivuotiskaudeksi puoluevaltuuston toimikauden ensimmäisessä sääntömääräisessä kokouksessa. Edustaja voi osallistua samassa kokouksessa vain yhden valiokunnan työhön.

Varsinaisen jäsenen ollessa estynyt osallistumaan puoluevaltuuston kokoukseen osallistuu hänen sijalleen saapuva varajäsen siihen valiokuntaan, johon em. varsinainen jäsen on nimetty.

Kokoukset ovat päätösvaltaisia, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja puolet valiokunnan jäsenistä on läsnä.

13 §

Puoluehallitus esittää puoluevaltuuston kokouksen sekä valiokuntien sihteerit.

Puoluetoimisto vastaa kokouksen teknisistä järjestelyistä puoluehallituksen osoitusten mukaisesti. Äänestettäessä voidaan käyttää teknisiä ratkaisuja.

14 §

Puoluetoimisto lähettää puoluevaltuuston päätökset tiedoksi puolueen piireille kahden (2) viikon kuluessa kokouksen jälkeen.

15 §

Tämän järjestyssäännön vahvistaa puoluevaltuusto.

Puoluevaltuuston valiokunnat

(muutosvarauksin)

JÄRJESTÖVALIOKUNTA

kokoustila: Auditorio

HELSINKI	Tuomas Meriniemi
UUSIMAA	Jukka Penttilä
UUSIMAA	Lotta Paakkunainen
VARSINAIS-SUOMI	Katri Jalonen
VARSINAIS-SUOMI	Eero Vainio
SATAKUNTA	Matti Hatanpää
PÄIJÄT-HÄME	Mika Halme
ETELÄ-HÄME	Petri Lahtinen (Antero Suonpään vara)
PIRKANMAA	Reijo Koskela
PIRKANMAA	Joonas Soukkio
KARJALA	Lassi Oikkonen
ETELÄ-SAVO	Arto Sepponen
POHJOIS-KARJALA	Helena Pakarinen (Reeta Rönkön vara)
POHJOIS-KARJALA	Milla Martikainen
POHJOIS-SAVO	Antti Valta
KESKI-SUOMI	Tuija Tuikkanen (Henna Penttisen vara)
KESKI-SUOMI	Antti Waris
ETELÄ-POHJANMAA	Arja Harjunpää
KESKI-POHJANMAA	Marja Tiala (Riitta Rahkolan vara)
POHJOIS-POHJANMAA	Senja Kovaniemi
POHJOIS-POHJANMAA	Teemu Haukipuro
POHJOIS-POHJANMAA	Marjut Leiviskä
KAINUU	Piia Määttä
PERÄPOHJOLA	Tuula Eilittä
Keskustanaiset	Päivi Mononen-Mikkilä
Keskustanaiset	Riitta Koskinen
Keskustanuoret	Ilmari Vuorela
Keskustaopiskelijat	Eemeli Valli
Puoluejohdon edustaja	Antti Siika-aho
SIHTEERIT	Pekka Reponen, Eemeli Rajala

POLIITTINEN VALIOKUNTA

kokoustila: Pressa Forum (kokoussali)

UUSIMAA	Inna Kallioinen
UUSIMAA	Tuomas Vanhanen
VARSINAIS-SUOMI	Marjaana Mänkäri
VARSINAIS-SUOMI	Antti Airikki
SATAKUNTA	Anniina Ranne
SATAKUNTA	Sari Vuorela
PIRKANMAA	Sari Hassi
PIRKANMAA	Anna-Kaisa Pietiläinen
KYMENLAAKSO	Jussi Kukkurainen (Jenny Hasun vara)
KARJALA	Jari Karhu
ETELÄ-SAVO	Petri Pekonen (Viivi Immosen vara)
ETELÄ-HÄME	Heini Ristavaara
POHJOIS-KARJALA	Mikko Miettinen
POHJOIS-KARJALA	Kristiina Oinonen
POHJOIS-SAVO	Auli Piiparinen
POHJOIS-SAVO	Aleksi Salo
KESKI-SUOMI	Matti Similä
KESKI-SUOMI	Tahvo Anttila
ETELÄ-POHJANMAA	Louna Yli-Hemminki (Tapani Akonniemen vara)
ETELÄ-POHJANMAA	Tero Vuorenmäki
ETELÄ-POHJANMAA	Jouni Mäkynen (Henna Helmi Heinosen vara)
KESKI-POHJANMAA	Timo Pärkkä
POHJOIS-POHJANMAA	Tuija Patana
POHJOIS-POHJANMAA	Jaakko Ruokola
POHJOIS-POHJANMAA	Rami Rauhala
POHJOIS-POHJANMAA	Tiina Hovi
POHJOIS-POHJANMAA	Pirjo Pyörälä
KAINUU	Eveliina Kinnunen
LAPPI	Lasse Kontiola
LAPPI	Ari-Veikko Puska
PERÄPOHJOLA	Jaakko Pelimanni
Keskustanaiset	Tuija Leivo-Rintakorpi
Keskustanuoret	Milla Veteläinen
Eduskuntaryhmä	Antti Kurvinen
Puoluejohdon edustaja	Markus Lohi
SIHTEERIT	Juha Määttä, Arttu Laaksonen

Valiokuntien esitykset puoluevaltuustolle tuodaan heti niiden valmistuttua tutustuttaviksi osoitteessa keskusta.fi/puoluevaltuuston-kokous/

YLEIS- JA AJANKOHTAISVALIOKUNTA

kokousta: Kaleva

HELSINKI	Olli Rantakangas (Riikka Vaajan vara)
UUSIMAA	Otto Suhonen
UUSIMAA	Terhi Sundström
VARSINAIS-SUOMI	Juha Lehtinen
VARSINAIS-SUOMI	Fanny Storgårds
SATAKUNTA	Päivi Kyllöinen
PÄIJÄT-HÄME	Niina Ojala
ETELÄ-HÄME	Helena Halinen
PIRKANMAA	Petra Schulze Steinen
PIRKANMAA	Linda Lähdeniemi
KYMENLAAKSO	Jaakko Koskinen
KARJALA	Eveliina Lohko
ETELÄ-SAVO	Markku Lamponen
ITÄ-SAVO	Eetu Nissinen
POHJOIS-KARJALA	Jukka Pöppönen
POHJOIS-SAVO	Juha Partanen
POHJOIS-SAVO	Merja Rautiainen (Marjatta Parviaisen vara)
KESKI-SUOMI	Ilse Weijo
KESKI-SUOMI	Oscar Lang (Sallamari Piispasen vara)
ETELÄ-POHJANMAA	Pentti Rentola
ETELÄ-POHJANMAA	Anne Haapa-aho (Emmi Nivan vara)
ETELÄ-POHJANMAA	Karri Kallio (pj)
ETELÄ-POHJANMAA	Pasi Keskinen
KESKI-POHJANMAA	Helena Poranen (Jarno Saukon vara)
POHJOIS-POHJANMAA	Jukka Kolmonen
POHJOIS-POHJANMAA	Marika Hannula (Sari Huuskosen vara)
POHJOIS-POHJANMAA	Timo Tervonen (Risto Tynin vara)
POHJOIS-POHJANMAA	Liisa Lumijärvi (Pekka Poukkulan vara)
KAINUU	Keijo Mulari
LAPPI	Mari-Anne Penttinen
PERÄPOHJOLA	Karoliina Harjuoja
Keskustanaiset	Kristiina Ruuskanen
Keskustanuoret	Tilda Karhumaa
Keskustanuoret	Jere Tapio
Keskustaopiskelijat	Aleksi Sandroos (Eeva-Kaarina Heikkilän vara)
Eduskuntaryhmä	Eerikki Viljanen
Puoluejohdon edustaja	Hilkka Kemppi
SIHTEERIT	Ilkka Miettinen, Juha Iso-Aho

OHJELMAVALIOKUNTA

kokousta: Kaarlo

HELSINKI	Sonja Lautamatti
UUSIMAA	Outi Lankia
UUSIMAA	Mikko Lasanen
VARSINAIS-SUOMI	Julia Koskinen
SATAKUNTA	Juhani Seppälä
PÄIJÄT-HÄME	Atte Savelainen
PIRKANMAA	Tuukka Liuha
KYMENLAAKSO	Sanna Saikkonen
ITÄ-SAVO	Kirsi Torikka
POHJOIS-KARJALA	Hannu Hämäläinen
POHJOIS-SAVO	Vesa Linnanmäki
POHJOIS-SAVO	Minna Back-Hytönen
KESKI-SUOMI	Hannu Aho
KESKI-SUOMI	Suvi Ahola
ETELÄ-POHJANMAA	Lotta Iso-Tuisku
ETELÄ-POHJANMAA	Hanna Peräaho
KESKI-POHJANMAA	Hannes Torppa (Juha Konttilan vara)
POHJOIS-POHJANMAA	Pentti Tuovinen
POHJOIS-POHJANMAA	Ilpo Karvonen
POHJOIS-POHJANMAA	Jaana Säkkinen
KAINUU	Veli-Matti Karppinen
LAPPI	Pertti Lakkala (Anitta Jaakolan vara)
PERÄPOHJOLA	Pekka Pelttari
Keskustanaiset	Maritta Mynttinen
Keskustanuoret	Maija Kymäläinen
Keskustaopiskelijat	Olivia Löytänen (Arttu Laaksosen vara)
Lehtimiehet	Olga Oinas-Panuma
MEP-ryhmä	Katri Kulmuni
Eduskuntaryhmä	Eeva Kalli
Puoluejohdon edustaja	Antti Kaikkonen
SIHTEERIT	Pauliina Maukonen, Jenna Wahlstén

Toimintakertomus 2025

Puoluesihteerin johdanto toimintavuoteen

Suomalaisten luottamus Keskustaan vahvistui voimakkaasti vuoden 2025 aikana. Toimintavuoden myötä yhä useampi kokee Keskustan tarjoaman linjan Suomen paremmasta suunnasta varteeno-tettavaksi vaihtoehdoksi.

Keskusta menestyi keväällä 2025 käydyissä kunta- ja aluevaaleissa siinä määrin, että ensimmäistä kertaa 2000-luvulla puolueen kannatus nousi suhteessa aiempiin vastaaviin vaaleihin. Menestystä mahdollistivat onnistunut ehdokashankinta, selkeä viesti ja keskustalaisten innostus ja sitoutuneisuus. "Vaihda keskelle" koettiin selkeänä ja raikkaana vaihtoehtona vaaleissa.

Vaalien myötä kuntien valtuustoissa ja hyvinvointialueilla luottamustoimensa aloitti tuhansia uusia keskustalaisia päättäjiä.

Keskusta vaikutti määrätietoisesti paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla sekä Euroopan parlamentissa. Tuhannet Keskustan tunnusten alla toimivat luottamushenkilöt tekivät hartiavoimin töitä puolueen hyväksi.

Keskustaan tuli vuonna 2025 mukaan yli 2000 uutta jäsentä, joka on vuosikymmenen ennätys.

Puolue keskittyi työstämään kahta isoa ohjelmaprojektia: uuta periaateohjelmaa ja Suunta Suomelle -ohjelmaa.

Ennen ohjelmaluonnosten kirjoittamista puolue kuunteli jäsenistöä ja suomalaisten näkemyksiä ohjelmien laatimista ja työstämistä varten. Keskustan reppureissu -ohjelmakiertue tavoitti runsaasti ihmisiä eri puolilla Suomea.

Keskusta jatkoi vuonna 2025 järjestöuudistustaan ja aiemmin käynnistynyttä Tulevaisuusakatemia -koulutusohjelmaansa. Tavoitteeksi sovittiin, että Keskustan järjestöuudistuksen keskeiset muutokset pannaan toimeen vuoden 2028 loppuun mennessä.

1 Vaalit

5 Vaalitoiminta

7 Vuosi käynnistyi vaalitoiminnan osalta vauhdikkaasti kunta- ja aluevaalien ehdokashankinnan loppukirillä. Vuoden vaihtuessa olimme julkisudessa olleiden tietojen perusteella molemmissa vaaleissa ehdokasmäärissä neljännellä sijalla. Tavoitteena oli nousta kuntavaaleissa eniten ehdokkaita asettavaksi puolueeksi sekä ylittää aluevaaleissa 1600 ehdokkaan raja.

16 Kuntavaalien ehdokasmäärä saatiin heti tammikuussa ripeään kasvuun välipäivien hiljaiselon jälkeen, mutta aluevaalien osalta kasvu oli maltillisempaa. Keskustan lopullinen kuntavaalien ehdokasmäärä (6067) oli puolueista suurin, mutta määrä laski edellisiin vaaleihin verrattuna 457 ehdokkaalla, mikäli vertailu tehdään vuoden 2021 kuntavaalien alkuperäiseen ehdokaslistojen jättämisen takarajaan. Vuoden 2021 kuntavaalit siirrettiin koronatilanteen vuoksi kesäkuulle, mikä vaikuttaa vertailtavuuteen.

28 Aluevaaleissa ehdokkaita oli 1430, eli määrä jäi niukasti (-37) alle vuoden 2022 aluevaalien tason.

31 Keskusta järjesti vaalistarffinsa vaaliristeilyllä 18. tammikuuta. Vaihda Keskelle -sloganin julkaisu, 30 erilaista koulutus- ja keskustelutilaisuutta sekä runsas viihteellinen ohjelma keräsivät Suomenlähelle lähes tuhat innokasta keskustalaista.

37 Risteilyn lisäksi ehdokkaita koulutettiin jo syksystä lähtien erilaisilla, vaihtuvateemaisilla webinaareilla molemmat vaalit huomioiden. Ehdokkaille lähetettiin säännöllisesti sähköpostitse ehdokaskirjeitä, joissa oli ajankohtaisia huomioita ja vinkkejä kampanjointiin. Jokaiselle ehdokkaalle tehtiin oma ehdokassivu verkkoon, jossa hän pystyi kertomaan tavoitteistaan. Lisäksi erilaiset ilmoitus pohjat, aineistopankki ja muu tukimateriaali tukivat käytännön vaalityötä.

48 Keskustan kannatus kuntavaaleissa oli 16,4 %, mikä tarkoitti 1,5 prosenttiyksikön kasvua edellisiin kuntavaaleihin verrattuna. Kyseessä oli

ensimmäinen kerta vuoden 2004 jälkeen, kun Keskusta kasvatti kannatustaan kuntavaaleissa. Myös aluevaaleissa kannatus kasvoi niukasti (+0,1 prosenttiyksikköä), ja valtakunnallinen kannatus oli 19,3 %.

Kuntavaalien tuloksista voidaan havaita yhteys Keskustan sekä Kokoomuksen ja sitoutumattomien ryhmien kannatuksen välillä: Keskustan kannatus nousi alueilla, joilla Kokoomuksen ja/tai sitoutumattomien ryhmien kannatus laski, ja päinvastoin. Sen sijaan Perussuomalaisten tai SDP:n kannatuksen muutoksilla ei ollut tilastollista yhteyttä Keskustan kannatukseen.

Aluevaalien tuloksissa Keskustan ja Kokoomuksen välillä oli erittäin vahva tilastollinen yhteys. Lisäksi Keskustan kannatuksen muutoksilla oli yhteys myös SDP:n, Perussuomalaisten ja Kristillisdemokraattien kannatuksen muutoksiin.

Äänestysaktiivisuus nousi kuntavaaleissa vajaan prosenttiyksikön (54,3 % → 55,1 %) ja aluevaaleissa reilut neljä prosenttiyksikköä (47,5 % → 51,7 %). Toisaalta tuplavaalit lisäsivät merkittävästi hylättyjen äänten määrää, mikä pienensi aluevaaleissa hyväksytyjen äänien kasvun 2,4 prosenttiyksikköön.

Hylättyjen äänten vaikutusta vaalitulokseen on mahdotonta tarkasti arvioida, mutta on selvää, että kaksoisvaalien äänestyskäytäntöjä tulee jatkossa kehittää äänestäjän kannalta selkeämmiksi.

Kunta-, maakunta- ja hyvinvointialuetoiminta

Keskustan kunta- ja aluevaalien tavoitteet puhuttelivat

Kaksien vaalien käyminen samanaikaisesti haastoi Keskustan poliittista vaikuttamista, viestintää sekä käytännön vaalityötä. Keskustan kunta-vaaliohjelma ”Maailman onnellisin maa tehdään kotikunnissa” ja aluevaaliohjelma ”Ihmisen hyvinvoinnin edistäminen toiminnan lähtökohdaksi” hyväksyttiin loppuvuodesta 2024. Ohjelmat julkaisiin vaalilähtökäynnin ja Keskustaristeilyllä tammikuun 2025 lopussa.

Laajoista vaaliohjelmista tehdyt tiivistykset sekä hymiöiden käyttö ”Vaihda keskelle” -sloganin rinnalla toimivat hyvänä pohjana vaaliesitteille, verkkosivuille ja muulle vaalityölle. Yhteinen vaaliohjelma sai kiitosta konkreettisesta, tiiviistä ja ää-

1 nestäjiä puhuttelevasta esitystavasta. Esimerkiksi
2 ”Syöttäisitkö lapsesi susille?” puhutteli rohkeas-
3 sa retoriikassaan erityisesti suurpertoalueilla ja
4 maaseutumaisilla alueilla asuvien pienten lasten
5 vanhempia sekä perussuomalaisten kannattajia.
6

7 Keskustan kuntavaaliohjelmassa korostettiin per-
8 heiden palveluita, sivistyksen ja kulttuurin roolia
9 elämänlaadulle sekä kuntien rahoitusjärjestelmän
10 pikaista uudistamistarvetta. Suomen menestyk-
11 sen tärkeimmäksi kulmakiveksi nostettiin tasa-ar-
12 voinen koulujärjestelmä ja sen turvaaminen.
13

14 Aluevaaliohjelma keskittyi lähipalveluiden puolus-
15 tamiseen, palveluiden uudistamiseen, hoidon jat-
16 kuvuuden turvaamiseen moniammatillisilla tiimi-
17 ja perhelääkärimalleilla sekä inhimilliseen hoitoon.
18 Sanoimme napakasti ”Seis mummorallille”, koska
19 ikäihmisillä on mielestämme oikeus asua lähellä
20 omaisiaan ja läheisiään.
21

22 Keskustan esiin nostama ”mummoralli” ihastutti
23 äänestäjiä ja vihastutti poliittisia vastustajia vaa-
24 lipaneeleissa. Keskusta pääsi vaaleissa profiloitu-
25 maan keskittämisen vastustajana ja lähipalvelui-
26 den puolustajana.
27

28 Kunta- ja aluevaalien jälkeinen järjestäytymi- 29 nen sujui nopeasti 30

31 Huhtikuun kunta- ja aluevaalien jälkeen edessä
32 olivat järjestäytymiskokoukset kunnissa, maakun-
33 nissa ja hyvinvointialueilla. Puoluetoimisto tuki
34 luottamuspaikkaneuvotteluja puoluehallituksen
35 hyväksymän ohjeistuksen ja suositusten mu-
36 kaisesti sekä tarjoamalla koulutuksellista apua,
38 työkaluja ja asiantuntijoiden työpanosta paikka-
39 neuvotteluja varten.
40

41 Valtakunnallisten kunta-alan paikkojen jakauma
42 määräytyi kuntavaalituloksen perusteella. Puoluei-
43 den väliset neuvottelut alkoivat toukokuussa SDP:n
44 kuntasihteerin johdolla. Keskustaa kuntasihteerii-
45 palavereissa edusti poliittinen asiantuntija Paulii-
46 na Maukonen (varajäsen Juha Iso-Aho). Ryhmä
47 kokoontui neuvottelemaan kymmenen kertaa.
48

49 Ehdokkaita eri tehtäviin pyydettiin puolueen
50 piireistä toukokuun aikana samanaikaisesti
51 kunnallisten ja alueellisten neuvottelujen kanssa,
52 mikä asetti omat haasteensa prosessille. Myös
53 kelpoisuusvaatimukset eri tehtäviin herättivät
54 kysymyksiä maallikkopäättämiseen tottuneessa
55 puolueorganisaatiossa.

Keskustan osalta nimeämiset sujuivat nopeasti ja hyvässä hengessä. Valtakunnallisille kuntapainoille saatiin uusia luottamushenkilöitä. Puoluehallitus päätti kokouksissaan Keskustan keskeisille paikoille nimettävistä ehdokkaista kunta- ja aluetyöryhmän esityksestä seuraavasti:

*) uusi luottamushenkilö kyseisessä toimielimessä

Kuntaliiton hallitus

Varsinaiset jäsenet:

1. Kansanedustaja Petri Honkonen, Saarijärvi (hallituksen 2. varapuheenjohtaja) *
2. Kaupunginvaltuutettu Markku Rossi, Kuopio
3. Opettaja Eeva-Kaisa Lehtosalo-Lönnberg, Sysmä

Varajäsenet:

1. Sairaanhoidtaja Johanna Häggman, Forssa
2. Kirjanpitäjä Liisa Varjola, Kouvola *
3. Luokanopettaja, rehtori, eläkeläinen Vesa Jalonen, Eurajoki

Kuntaliiton valtuuskunta

Varsinaiset jäsenet:

1. Opettaja, pääluottamusmies Tuomo Suihkonen, Kerava *
2. Liiketoimintajohtaja, yrittäjä Jukka Rantala, Raisio
3. Maatalousyrittäjä Sari Vuorela, Siikainen *
4. Yrittäjä, tradenomi Tuukka Liuha, Lempäälä *
5. Kielten tuntiopettaja, HuK Vappu Kuokka, Virolahti *
6. Maanviljelijä, pitäjäneuvos Hannu Auvinen, Sulkava
7. Henkilöstöpäällikkö, eläkeläinen Terttu Ruotsalainen, Lapinlahti *
8. Myyntijohtaja Sami Koskinen, Pietarsaari

- 1 9. Kansanedustaja Olga Oinas-Panuma, Pudasjärvi (valtuuskunnan 2. varapuheenjohtaja) *
- 2
- 3
- 4 10. Myynti- ja kehityspäällikkö Heikki Huotari, Kuhmo *
- 5
- 6
- 7 11. Palvelualuejohtaja, YTM Mirva Salmela, Ranua
- 8
- 9
- 10 Varajäsenet:
- 11
- 12 1. Luokanopettaja, KM Tiina Halttunen, Helsinki *
- 13
- 14 2. Johtava asiantuntija Tea Nieminen, Pornainen *
- 15
- 16 3. Myyntipäällikkö Pekka Kuusisto, Laitila *
- 17
- 18 4. Eläinlääkäri Leena Suojala, Lammi *
- 19
- 20 5. Yrittäjä Minna Sarvijärvi, Ylöjärvi *
- 21
- 22 6. Opiskelija Veeti Kondratjeff, Rautjärvi *
- 23
- 24 7. Kiinteistöpäällikkö Markku J. Lamponen, Mäntyharju
- 25
- 26 8. Poliittinen asiantuntija Helena Pakarinen, Tohmajärvi *
- 27
- 28
- 29 9. Kuntayhtymäjohtaja, rehtori Esko Lehtimäki, Teuva
- 30
- 31
- 32 10. Erityisopettaja Marjut Suviaro, Oulainen *
- 33
- 34
- 35 11. Kouluttaja, MMM Tommi Lepojärvi, Keminmaa
- 36
- 37 **Keva, hallitus**
- 38 Varsinainen jäsen: kansanedustaja Markus Lohi, Rovaniemi
- 39
- 40
- 41 Varajäsen: asiantuntijalääkäri Marjut Frantssi-Lankia, Kirkkonummi *
- 42
- 43
- 44 **Keva, valtuusto**
- 45 Varsinaiset jäsenet:
- 46
- 47
- 48 1. Toimistos sihteeri, pääluottamusmies Satu Lankinen, Nakkila *
- 49
- 50
- 51 2. Vanhempi asiantuntija Jouni Kemppe, Lappeenranta
- 52
- 53
- 54 3. Yrittäjä Eero Reijonen, Liperi (valtuuston varapuheenjohtaja)
- 55

4. Maatalousyrittäjä Mervi Mäenpää, Seinäjoki *

Varajäsenet:

1. Talous- ja veropolitiikan asiantuntija Tuomas Vanhanen, Vantaa *
2. Kansanedustaja Hanna Kosonen, Savonlinna *
3. Yrittäjä Piia Rautiola, Kannus *
4. Yhdistelmäajoneuvokuljettaja Erkki Kemppainen, Paltamo *

Kuntien takauskeskus, hallitus

Varsinainen jäsen: hallintojohtaja Anne Matilainen (nyk. Moisio), Mikkelä *

Varajäsen: maatalousyrittäjä Jari Heinonen, Miehikkälä *

Kuntien takauskeskus, valtuuskunta

Varsinaiset jäsenet:

1. Kätilö, KTM Terhi Peltokorpi, Helsinki (1. varapuheenjohtaja)
2. Kunnanjohtaja Juha Rehula, Hollola *
3. Terveystoimittaja, valvonta-asiantuntija Salla Heikkinen, Ristijärvi *

Varajäsenet:

1. Toiminnanjohtaja Henna Takatalo, Lieto
2. Terveys- ja kauppatieteiden maisteri Atte Varis, Joensuu *
3. Toimitusjohtaja Arto Nykänen, Kaavi

KT Kuntatyönantajat, kuntajaosto

Varsinaiset jäsenet:

1. Pastori, toimittaja Timo Laaninen, Kerava *
2. Kunnanjohtaja, KTM Tiina Hovi, Siikajoki *

Varajäsenet:

1. Metsätalousyrittäjä, korvausneuvoja Pekka Lokinperä, Oitti

2. Yrittäjä Hilikka Ala-Kauhaluoma, Parkano *

KT Kuntatyönantajat, hyvinvointialuejaosto

Varsinaiset jäsenet:

1. Aluehallituksen puheenjohtaja, FT Riitta Raatikainen, Tervo *
2. Maanviljelijä, agrologi Lasse Hautala, Kauhajoki

Varajäsenet:

1. Yrittäjä Ulla Huittinen, Salo *
2. Maatalousyrittäjä, agrologi (AMK) Tapio Paunpää, Kokkola *

KT hallitus

Varsinaiset jäsenet:

1. Maanviljelijä, agrologi Lasse Hautala, Kauhajoki (2. varapuheenjohtaja)
2. Aluehallituksen puheenjohtaja, FT Riitta Raatikainen, Tervo *
3. Kunnanjohtaja, KTM Tiina Hovi, Siikajoki *

Varajäsenet:

1. Pastori, toimittaja Timo Laaninen, Kerava *
2. Metsätalousyrittäjä, korvausneuvoja Pekka Lokinperä, Oitti
3. Yrittäjä Ulla Huittinen, Salo *

CEMR Policy Committee

Varsinainen jäsen: ympäristötieteiden opiskelija Viivi Immonen, Juva *

Euroopan neuvoston kuntakamari

Varsinainen jäsen: kansanedustajan avustaja Olli Rainio, Tornio *

Euroopan neuvoston aluekamari, 3. varajäsen

Varajäsen: johtava oikeudellinen neuvonantaja, OTL Petra Schulze Steinen, Sääksmäki *

Uusille luottamushenkilöille järjestettiin kesän ja syksyn aikana koulutusta kolmessa eri teemalaisuudessa sekä yhdessä uusille aluepäättäjille suunnatussa seminaarissa. Ajankohtaisia kunta- sekä sosiaali- ja terveystaloudellisia teemoja käsiteltiin toimintavuoden aikana kunta- ja aluepäättäjä-Teamsissa, joita järjestettiin joka toinen kuukausi puoluejohdon isännöimänä.

Kunta- ja aluepäättäjille suunnattuja laajempia uutiskirjeitä lähetettiin vuoden aikana viisi kappaletta. Uutiskirjeissä avattiin keskustan poliittisia linjauksia, välitettiin tietoa päätöksenteon tueksi sekä tarjottiin mahdollisuuksia kouluttautumiseen. Vaalien alla puoluetoimisto lähestyi ehdokkaita myös viikoittaisella ehdokaskirjeellä.

Keskustalaisten luottamushenkilöiden työn tueksi on perustettu puolueen kotisivuille luottamushenkilösivusto, jota kehitetään edelleen toiveiden ja resurssien puitteissa. Kunta- ja aluevaltuustovaluotteet löytyvät aloitepankista, johon pääsee oman toiminnanjohtajan tai aluekoordinaattorin kautta.

Vahvaa keskustalaista vaikuttamistyötä kuntien ja hyvinvointialueiden eriytymisen ehkäisemiseksi

Keskustan kuntapäättäjät tapasivat toisensa syyskuussa Kuntamarkkinoilla ja marraskuussa järjestetyillä Kuntapäivillä, joita isännöivät Kuntaliitto ja Helsingin kaupunki. Kuntamarkkinoiden yhteydessä järjestettiin jo perinteeksi muodostunut puoluejohdon ja kuntajohtajien tapaaminen puheenjohtaja Antti Kaikkosen ja kunta-asioista vastaavan kansanedustaja Petri Honkosen johdolla. Tilaisuuteen osallistui noin 40 kuntajohtajaa eri puolilta Suomea.

Kaikissa kuntia koskevissa tilaisuuksissa päättäjiamme ovat puhuttaneet laajasti kuntien peruspalveluita koskeva valtionosuusuudistus ja sen toteutuminen sekä hankintalain uudistus, joka toteutuessaan vaikeuttaisi etenkin pienten ja keskisuurten kuntien tukipalveluiden, kuten esimerkiksi tieto- sekä talous- ja palkkahallinnon, järjestämistä. Kuntaministeri Anna-Kaisa Ikonen (kok) ilmoitti marraskuussa, etteivät hallituspuolueet pääse valtionosuusuudistuksesta sopuun, joten yksi hallituksen keskeisimmistä tavoitteista siirtyy seuraavalle hallituskaudelle. Uudistuksen kaatumisen uhkaa kriisiyttää usean kunnan taloustilanteen, mikä voi pahimmassa tapauksessa johtaa kuntapalveluiden alasajoon.

1 Keskustan kunta- ja aluetyöryhmä kokoontui
2 toimintavuoden 2025 aikana yhteensä viisi kertaa
3 puheenjohtaja Petri Honkosen johdolla. Työryh-
4 mä valmisteli tilannekuvapaperin ”Keskustan
5 tavoitteena on itsenäinen Suomi laidasta laitaan”
6 Suunta Suomelle -ohjelmatyön tueksi. Paperi
7 sisälsi useita konkreettisia tavoitteita maakuntien
8 elinvoimaisuuden, työllisyyden ja yrittäjyyden
9 edistämiseksi. Se linjasi Keskustan asuntopoli-
10 tiikkaa, kylien ja kaupunginosien roolia osana
11 kokonaisturvallisuutta ja valmiutta sekä toi esiin
12 keinoja uudenlaisen yhteisö- ja jakamistalouden
13 aikaansaamiseksi. Tilannekuvapaperissa esitettiin
14 konkreettisia tavoitteita myös Keskustan luon-
15 nonvarapolitiikkaan sekä oikeudenmukaisem-
16 paan maa- ja metsätaloustaloustalouteen, jotka ovat
17 keskeinen osa aluepolitiikkaa.

18
19 Keskustan hyvinvointialueiden päättäjien huolena
20 ja keskustelun keskiössä olivat toimintavuoden
21 aikana hyvinvointialueiden rahoitus ja sen jakau-
22 tuminen sekä kohtuuttomaksi koettu vaatimus
23 alijäämien kattamisesta kolmessa vuodessa eli
24 vuoden 2026 loppuun mennessä. Hallitus taipui
25 keskustan painostuksesta myöntämään lisäaikaa
26 alijäämien kattamiseen vuoden 2027 tai 2028
27 loppuun mennessä, mutta määräsi liki samaan
28 aikaan Itä-Uudenmaan, Keski-Suomen ja Lapin
29 hyvinvointialueet arviointimenettelyyn niiden
30 taloustilanteen vuoksi.

31
32 Hyvinvointialueiden tiukka taloudellinen tilanne
33 on johtanut monilla alueilla siihen, että palvelu-
34 verkkoa on jouduttu supistamaan entisestään.
35 Hoitohenkilökuntaa on irtisanottu, mikä on monin
36 paikoin tarkoittanut lähes saman työmäärän
37 suorittamista entistä pienemmillä ja kuormittu-
38 neilla resursseilla, tilapäisvoimin tai ostopalveluin.
39 Hyvinvointialueiden oman toiminnan kehittämi-
40 nen palvelutarvetta vastaavaksi on jäänyt sääs-
41 tötavoitteiden varjoon.

42
43 Puoluehallituksen asettama hyvinvointityöryhmä
44 keskittyi toimintavuonna 2025 puheenjohtaja
45 Timo Kietäväisen johdolla nostamaan esiin sote-
46 politiikan keskeisiä haasteita ja mahdollisuuksia
47 Keskustan puolue- ja ryhmäjohtoon. Ryh-
48 mä kokoontui vuoden aikana 13 kertaa ja valmis-
49 teli useita työpapereita muun muassa ikäänty-
50 neiden asemaan, vanhusten hoivaan, omais- ja
51 perhehoitoon sekä hyvinvointialueiden ja kuntien
52 rahoitusuudistukseen liittyen. Ryhmä otti kan-
53 taa myös esimerkiksi Terveystalouden ja hyvinvoinnin
54 laitoksen (THL) esitykseen hyvinvointialueiden
55 rahoituksen uudistamiseksi. Lisäksi ryhmä an-

toi lausunnon Suunta Suomelle -ohjelmatyöhön ikääntymistä koskevasta osiosta ja osallistui hyvinvointialue- ja maakuntajakolakesitystä koskevan lausunnon valmisteluun.

Poliittinen sidosryhmäyhteistyö

Keskustan järjestöjen ja ohjelmallisten vaikuttamiselinien rinnalla puolueen kunta- ja hyvinvointialuepolitiikkaa on rakennettu määrätietoisesti Kuntaliiton hallitus- ja valtuuskuntaryhmän sekä Kevan valtuuskunnan keskustaryhmän toimesta.

Kuntaliiton hallitusryhmä kokoontui säännöllisesti toimintavuoden 2025 aikana ennen hallituksen kokouksia peräti yhdeksän kertaa puheenjohtaja Markku Rossin (loppuvuodesta Petri Honkosen) johdolla. Hallitusryhmä otti vuoden aikana kantaa erityisesti kuntien rahoitukseen. Keskustan kunta- ja poliittikan lähtökohtana on, että kuntien rahoituksen tulee vastata kuntien tehtäviä täysimääräisesti. Ryhmä piti Petteri Orpon (kok) hallituksen norminpurkuhanketta epäonnistuneena, eikä se lisää luottamusta valtionhallinnon ohjaukseen. Turhaa hallintoa ja kuntien toimintaa rajoittavia normeja tulee purkaa voimallisemmin.

Kuntaliiton valtuuskuntaryhmä korosti julkilausumassaan kuntatalouden kestävyttä. Kestävä kuntatalous edellyttää pienten ja keskisuurten yritysten tukemista, työllisyystoimia, oikeudenmukaisempaa veropolitiikkaa sekä ennen kaikkea valtionosuusuudistuksen pikaista toimeenpanoa, jotta kunnat voivat tasoittaa eriarvoisuutta. Valtuuskuntaryhmä on toisessa kannanotossaan esittänyt huolensa alimitoitetuista työllisyys- ja elinkeinopalveluista, mikä on vaikeuttanut monilla alueilla työttömien ja työnantajien palvelutarpeisiin vastaamista.

Myös Kevan keskustalaiset päättäjät kokoontuivat säännöllisesti valtuuston kokousten yhteydessä keskustaryhmien (mukaan lukien perussuomalaiset) yhteisiin ryhmäkokouksiin valtuuston puheenjohtaja (myöhemmin varapuheenjohtaja) Eero Reijosen ja ryhmäpuheenjohtaja Jouni Kempin johdolla.

Vuoden aikana tavattiin useita keskeisiä kunta- ja sotepoliittikan toimijoita ajatustenvaihdon ja vaalien merkeissä.

1 Poliittinen valmistelu 2 ja ohjelmatyö

3
4
5 Keskusta jatkoi vuonna 2025 oppositiopolitiik-
6 saan linjaa, jonka se määritteli vuoden 2023 edus-
7 kuntavaalien jälkeen. Puolue korosti itsenäistä
8 toimintaa keskustalaisten arvojen ja tavoitteiden
9 puolesta.

10
11 Puheenjohtaja Antti Kaikkonen kiteytti Keskus-
12 tan tavoitteet puoluevaltuuston vuosikokouksen
13 poliittisessa tilannekatsauksessaan: ”Seuraavat
14 vuodet meidän tehtävämme on huolehtia siitä,
15 että meillä on paras tekemisen meininki, paras
16 kyky kohdata suomalaiset ja paras vaihtoehto
17 Suomen ja kotiseudun suunnaksi koko maassa.”

18 19 Periaateohjelman uudistaminen ja Suunta Suo- 20 melle

21
22 Vuoden 2025 alkukuukausina Keskustan poliittis-
23 ta toimintaa hallitsivat kunta- ja aluevaalit. Niiden
24 lomassa puolue valmistautui myös kahteen suu-
25 reen ohjelmaprojektiin: periaateohjelman uudista-
26 miseen ja Suunta Suomelle -ohjelmaan.

27
28 Ennen ohjelmaluonnosten kirjoittamista puo-
29 lue halusi ”koukata” kentän kautta ja kuunnella
30 jäsenistön sekä muiden suomalaisten näkemyksiä
31 ohjelmien valmistelun tueksi.

32
33 Toimintavuoden elokuusta lähtien puolue järjesti
34 yhteistyössä piirien kanssa 21 niin sanottua rep-
35 putilaisuutta, joissa kerättiin aatteellisia ja poliit-
36 tisia eväitä periaateohjelman ja Suunta Suomelle
37 -ohjelman valmisteluun. Valtaosassa tilaisuuksista
38 oli paikalla sekä puoluejohdon että puoluetoi-
39 miston edustaja alustamassa ohjelmatyöstä ja
40 vetämässä siihen liittyviä pienryhmäkeskusteluja.
41 Piirien lisäksi repputilaisuuksia järjestivät Keskus-
42 tan kunnallisjärjestöt ja kuntayhdistykset.

43 44 Periaateohjelman uudistaminen

45
46
47 Jyväskylän puoluekokous päätti kesällä 2024
48 uudistaa Keskustan periaateohjelman, eli ohjel-
49 man, joka sisältää keskustan keskeisimmät arvot
50 ja periaatteet. Periaateohjelman tärkein tehtävä
51 on arvioida yhteiskunnan muutosvirtauksia ja
52 aatetta aikamme kuvassa sekä luoda suuntaviivi-
53 vat puolueelle päätöksentekoon seuraavan noin
54 kymmenen vuoden ajaksi.

55

Uudistustyötä on tehty vuoden 2025 aikana erilaisin osallistavin menetelmin puheenjohtaja Antti Kaikkosen johdolla (varapuheenjohtaja Tuomas Kettunen). Työ on toteutettu piireissä järjestetyissä periaatepajoissa, avoimissa keskustelutilaisuuksissa sekä ohjausryhmässä. Ohjausryhmän työn tueksi puoluehallitus asetti helmikuussa 2025 erillisen sparrausryhmän, joka toi mukaan myös puolueen ulkopuolista ääntä.

Periaateohjelma sisältää kolme temaattista kokonaisuutta: keskustalainen maailmankuva, tulevaisuuskuva ja ihmiskuva. Ohjelmaluonnosta on käsitelty työryhmien lisäksi puoluevaltuuston ohjelmavaliokunnassa ja puoluehallituksessa.

Ohjelmatyötä on haluttu tehdä tiiviissä yhteydessä keskustalaisten kanssa. Puoluehallitus lähetti 11.12.2025 luonnoksen kaikille jäsenille lausuttavaksi. Menettely on tiivistä ainutlaatuinen suomalaisessa puoluekentässä. Myös Keskustan perusjärjestöillä ja yhdistyksillä on ollut mahdollisuus ottaa kantaa luonnokseen kyselyn kautta.

Suunta Suomelle –ohjelma

Suunta Suomelle -ohjelmatyössä on kyse Suomen ja suomalaisten tulevaisuuden kannalta tärkeimmistä haasteista. Jyväskylän puoluekokous 2024 hyväksyi ohjelmatyön pohjaksi ns. tilannekuvaperin. Siinä esitettiin ne isot kysymykset ja teemat, joihin Keskusta lähti vuonna 2025 hakemaan ratkaisuja varsinaisessa Suunta Suomelle -ohjelmatyössään.

Toimintavuoden loka–marraskuussa puoluetoimistossa kirjoitettiin ensimmäinen luonnos Suunta Suomelle -ohjelmaksi. Siinä hyödynnettiin edellä mainittujen repputilaisuuksien keskustelujen ja pienryhmätyöskentelyjen tuloksia sekä puolueen työryhmien pohjapapereita ja yleisesti saatavilla olevaa tutkimus- ja tausta-aineistoa.

Ohjelmaluonnosta käsiteltiin puoluehallituksessa ja puoluevaltuuston syyskokouksen yleis- ja ajankohtaisvaliokunnassa. Lopullinen kenttäpalautteelle lähtevä esitys Suunta Suomelle -ohjelmaksi hyväksyttiin puoluehallituksen kokouksessa 11.12. Puoluetoimisto valmisteli ohjeistuksen ja tausta-aineistot palautteen antamista varten.

Esitys Suunta Suomelle -ohjelmaksi jakautui johdannon lisäksi kuuteen päälukuun:

1 **Turvallisuus tulee ensin** – ulko- ja turvallisuuspolitiikka, maanpuolustuksen, varautumisen ja huoltovarmuuden vahvistaminen, kyber-, hybridi- ja muiden uusien uhkien torjunta

2
3
4
5
6 **Luottamusyhteiskunta tarvitsee korjaustalkoot**
7 – demokratian ja osallisuuden vahvistaminen,
8 yhteiskunnan eheys ja yhteiset tavoitteet, yhteisöllisyyden lisääminen

9
10
11 **Haastavasta väestökehityksestä voidaan selvitä**
12 – perheet ja niiden tulevaisuuden uskon vahvistaminen, arvokas vanhuus, osaamisperusteinen maahanmuutto

13
14
15
16 **Keskustan Suomi on koko Suomi** – alueiden elinvoiman ja menestymisen eväät, ihmisten asuminen
17
18 toiveiden toteuttaminen, monipaikkaisuuden ja etätöiden edellytykset kuntoon

19
20
21 **Suomen talous kestävän kasvun tielle** – julkisen talouden vakauttaminen, uudistava talouspolitiikka, talouskasvun tuplaaminen, tekoälystä tuottavuutta ja kasvua

22
23
24
25
26 **Kohti kohtuullisuuden yhteiskuntaa ja hyvää elämää** – kokonaiskestävä yhteiskunta, mielen-
27
28 terveys kansalliseksi suurhankkeeksi, suomalaisen koulun pelastaminen

Työryhmät

29
30
31
32
33
34 Keskustan ohjelmatyötä ja politiikan linjauksia
35 valmistelevat työryhmät jatkoivat toimintaansa seuraavilla avoimen haun pohjalta vuosina
36 2023–2024 nimetyillä ryhmillä:

- 37
38
39 • Ulko- ja turvallisuuspoliittinen työryhmä, pj. Mikko Savola
- 40
41
42 • Talouspoliittinen työryhmä, pj. Markus Lohi
- 43
44 • Kunta- ja aluetyöryhmä, pj. Petri Honkonen
- 45
46 • Hyvinvointityöryhmä, pj. Timo Kietäväinen
- 47
48 • Ilmasto-, energia- ja ympäristötyöryhmä, pj. Eeva Kalli
- 49
50
51 • Sivistys- ja koulutustyöryhmä, pj. Hilikka Kemppi
- 52
53
54 • Tekoälytyöryhmä, pj. Sofia Tuovinen
- 55

Vaalikaudella 2019–2023 nimetty Eurooppa-työryhmä jatkoi toimintaansa täydentäen kokoonpanoan. Puheenjohtajaksi Jouni Ovaskan tilalle puoluehallitus nimesi Katri Kulmunin.

Vuonna 2025 nimettiin seuraavat avoimen haun pohjalta nimetyt työryhmät:

- Mielenterveystyöryhmä, pj. Hanna Kosonen
- Luottamusyhteiskunnan tulevaisuus -työryhmä, pj. Jere Tapio
- Työelämätyöryhmä, pj. Tuomas Kettunen
- Puhdas ruoka ja vesi -työryhmä, pj. Anne Kalmari

Avoimen haun työryhmien lisäksi puoluehallitus nimesi puheenjohtajat ns. ad hoc -työryhmille, joiden tehtävänä oli uudistaa tai päivittää teemansa mukaiset Keskustan politiikkalinjaukset. Näissä työryhmissä puheenjohtajat kutsuivat pienet asiantuntijakokoonpanot ohjelmatyönsä valmisteluun:

- Liikuntatyöryhmä, pj. Markku Siponen
- Kulttuurityöryhmä, pj. Hanna Kosonen
- Asuntotyöryhmä, pj. Petri Honkonen
- Sisäisen turvallisuuden ja oikeuspolitiikan työryhmä, pj. Hanna Räsänen
- Liikenne- ja viestintätyöryhmä, pj. Jouni Ovaska
- Kaivostyöryhmä, pj. Vesa Kallio
- Metsätyöryhmä, pj. Elsi Katainen

Lisäksi erillisellä toimeksiannolla valmisteltiin Keskustan maahanmuuttolinjaus Joonas Köntän johdolla.

Vuoden 2025 politiikkalinjaukset ja ohjelmat

Vuoden 2025 aikana julkistettiin seuraavat politiikkalinjaukset ja ohjelmat:

- **Keskustan ratkaisuja itäiselle Suomelle** (valmisteltiin erillistoimeksiannona kansanedustaja Hanna Räsäsen johdolla)

- 1 • **Suomalainen linja yhdessä sopien** (maahanmuuttolinjaus)

- 4 • **Keskustalainen tekoälytarina** (tekoälylinjaus)

6 Alkuvuonna 2025 työryhmien työ (politiikkalinjauksen valmistelu) aikataulutettiin ja niiden toiminnan ohjeistusta tarkennettiin. Osalla työryhmistä oli alatyöryhmiä tai jaostoja. Lisäksi avoimen haun kautta nimetyt työryhmät veloitettiin perustamaan aihepiiriään koskeva verkosto, johon kutsuttiin ne hakijat, joita ei nimetty varsinaiseen työryhmään. Verkostoja voidaan laajentaa koko ajan uusilla jäsenillä.

16 Työryhmät toimivat puoluehallituksessa hyväksytyyn Keskustan työryhmien ohjesäännön mukaisesti ja kokoontuivat pääosin etäyhteyksin.

20 Kokousten 21 kannanotot

24 Keskustan keskeisimmät päätöksentekuelimet ottivat vuonna 2025 seuraavat kannanotot:

27 **Puoluevaltuuston vuosikokous 27.4.**

- 29 • Keskusta ehdottaa perustaitojen tarkastuspistettä hallituksen koulutusleikkausten sijaan

33 **Puoluevaltuuston syyskokous 23.11.**

- 35 • Hallitus on jättänyt sosiaali- ja terveyspalvelut heitteille – näin ei voi jatkaa
- 38 • Lapsiperheköyhyyden torjunta on investointi Suomen tulevaisuuteen

41 Kannanotot ovat kokonaisuudessaan toimintakertomuksen liitteinä.

44 Aloitteet, kyselyt 45 ja lausunnot

48 Puoluehallitus vastasi viiteen Keskustan jäsenjärjestöjen lähettämään aloitteeseen.

51 Lisäksi Keskusta antoi lausuntoja ja asiantuntijalausuntoja puolueelle saapuneisiin lausuntopyyntöihin. Aiheina olivat muun muassa EU:n poliittisen mainonnan avoimuus, parlamentaarisen vaalialuetyöryhmän loppuraportti sekä hyvinvoin-

tialue- ja maakuntajakolain muuttaminen.

Puoluetoimisto vastasi toimintavuonna satoihin yksittäisiltä kansalaisilta, medialta ja järjestöiltä tul- leisiin yhteydenottoihin, kyselyihin ja tiedusteluihin, erityisesti kunta- ja aluevaaleja edeltävinä kuukausi- na ja viikkoina.

Tutkimustoiminta ja -yhteistyö

Keskusta hyödynsi politiikan valmistelussa yleisesti saatavilla olevaa tutkimustietoa, tilastoja ja mielipi- demittauksia sekä ministeriöiden, muiden julkisyh- teisöjen ja tutkimuslaitosten tuottamaa aineistoa.

Puolue tilasi myös maksullista tutkimusta. Esimer- kiksi muiden puolueiden ja tutkimuslaitos Verianin kanssa toteutettiin yhteistutkimus (puoluebarometri) keväällä ja syksyllä 2025.

Maaseudun Sivistysliiton yhteydessä vuodesta 2020 omana yksikkönään toiminut Ajatuspaja Alkion toiminta päättyi syksyllä 2025. Toiminnan loppumi- sen syynä maan hallituksen päätös lopettaa yhteis- kunnallista tutkimusta tekevien poliittisten ajatus- pajojen rahoitus. Koska Keskustaa lähellä olevalle yhteiskunnallista tutkimusta tekeväälle yhdistykselle on edelleen tarvetta, perustettiin puolueen toimesta 14.11.2025 yhdistys, jonka nimi on Ajatuspaja Alkio ry tätä tehtävä toteuttamaan. Ajatuspaja Alkion rin- nalla toinen merkittävä yhteistyökumppani on Alde Party Survey.

Puoluetoiminta ja järjestötyö

Vuonna 2025 aloitettiin järjestöuudistusprosessi vuo- den 2024 järjestöstrategian pohjalta. Järjestöuudis- tusta työsti vuoden 2024 lopulla perustettu järjestö- tiimi, johon kuuluivat puoluesihteerit Antti Siika-aho, järjestöpäällikkö Pekka Reponen, järjestöasiantuntija Eemeli Rajala, hallintopäällikkö Merja Perälä, toimin- nanjohtaja Leena Pellikka, toiminnanjohtaja Sinikka Varila ja toiminnanjohtaja Janne Riitakorpi. Toimin- nanjohtaja Janne Iso-Pahkala kutsuttiin ryhmään joulukuussa 2025.

Järjestöuudistusta käsiteltiin piirien toiminnanjohta- jien neuvottelupäivillä sekä laajoilla neuvottelupäi- villä, joihin osallistuivat myös sisarjärjestöjen työn- tekijät. Asiaa käsiteltiin myös puoluehallituksen ja puoluevaltuuston iltakouluissa. Käsittelyiden myötä järjestöuudistukseen sisällytettiin toimintatapojen, organisaatio- ja talousrakenteen uudistaminen sekä jäsenyyskonseptin ja järjestöllisen viestinnän kehittä-

minen. Toimeenpanoa jatketaan vuosina 2026–2028.

Työntekijöiden neuvottelupäivät

Työntekijöiden neuvottelupäiviä järjestettiin kuusi kertaa. Laajat neuvottelupäivät pidettiin Vantaalla 16.–17.9. Lisäksi järjestettiin joka toinen viikko vide- oinfotilaisuuksia.

Järjestötyöryhmä

Puoluekokouskaudelle 2024–2026 nimettiin järjes- tötyöryhmä joulukuussa 2024. Puheenjohtajaksi valittiin Antti Siika-aho, varapuheenjohtajaksi Karri Kallio ja jäseniksi Mika Ågren, Mervi Mäki-Neste, Anna-Leena Veteläinen, Arttu Laaksonen, Leena Pellikka ja Sinikka Varila. Sihteereinä toimivat järjes- töpäällikkö Pekka Reponen ja järjestöasiantuntija Eemeli Rajala. Järjestötyöryhmä kokoontui kaksi kertaa vuoden 2025 aikana. Työryhmän kokouksissa käsiteltiin puolueen järjestöuudistusta sekä muutok- sia puolueen sääntöihin.

Työelämätoiminta

Keskustan työelämätoiminta rytmittyi alue- ja kuntavaaleihin valmistautumisen mukaan. Keskus- tan ay-toimijat osallistuivat ehdokashankintaan eri ammattiliittojen vaaleihin. Puoluejohdossa vastuu työelämätoiminnasta oli varapuheenjohtaja Tuomas Kettusella.

Jäsenrekisteri

Jäsenrekisterin käyttäjäystävällisyyttä ja perusomi- naisuuksia kehitettiin edelleen. Yhdistystunnusten hankkiminen mahdollistettiin paikallis- ja kuntayh- distyksille. Yhdistystunnuskäyttäjille tuotettuja kirjal- lisia ohjeita kehitettiin. Yhdistystunnuksia käyttäen jäsenrekisterivastaavat voivat luoda uusia jäse- nnyksiä ja toimittaa henkilötietolomakkeiden tiedot piireihin sähköisesti.

Anonyymi ilmoituskanava ja häirintäyhteyshenki- löt

Anonyymi ilmoituskanava (whistleblowing) käyttöä jatkettiin. Työntekijät ja järjestötoimijat voivat tehdä ilmoituksia epäasiallisesta toiminnasta myös ni- mettömästi. Ilmoituskanavan lakisäätöisenä tarkoi- tuksena on varmistaa, että henkilö, joka työnsä tai vapaaehtoistoimintansa yhteydessä havaitsee tai epäilee yleisen edun vastaista toimintaa erikseen määritellyillä EU:n tai kansallisen oikeuden aloilla, voi ilmoittaa asiasta turvallisesti. Keskustan työntekijät koulutettiin järjestelmän käyttöön. Häirintäyhteys-

henkilöinä vuonna 2025 toimivat Juha Iso-Aho, Iida Hämäläinen ja Eemeli Rajala.

Koulutus ja kouluttajatiimi

Maaseudun Sivistysliitto toimi puolueen koulutuskumppanina. Kouluttajatiimin asiantuntijat toimivat puolueen piirien ja yhdistysten apuna järjestökoulutusten toteuttamisessa. Tiimissä oli vuonna 2025 yhdeksän asiantuntijaa.

Tulevaisuusakatemia jatkui vuonna 2025, tarjoten koulutuksia keväällä kunta- ja aluevaaleihin liittyen sekä valtuustotyöhön. Syksyllä koulutukset keskittyivät poliittisiin aiheisiin. Koulutukset rakentuivat kahdeksan teeman ympärille: vaikuttaminen ja vuorovaikutus, viestintä ja markkinointi, kansainvälisyysosaaminen, tulevaisuusosaaminen, järjestöhallinto, keskustalainen lähipolitiikka, ehdokasvalmennus sekä keskusta-aate ja politiikka tutuksi.

Viestintä

Vuoden 2025 viestinnän keskiössä olivat alue- ja kuntavaalit. Keskustan kampanja toteutettiin teemalla ”Vaihda keskelle.” Vaalstartti pidettiin Helsingissä tammikuun lopussa. Sen yhteydessä julkaistiin puolueen vaali-ilme ja -ohjelma. Keskustan kampanjan näkyvyys ja vaikuttavuus suhteessa kilpailijoihin oli hyvä. Mainostoimisto Sherpan kanssa yhteistyössä toteutettu kampanja sai myönteisen vastaanoton.

Suurimpia kilpailijoitaan noin puolet pienemmällä budjetilla operoinut Keskusta sai lisänäkyvyyttä monipuolisen viestinnän, omaleimaisen otteen ja emoji-hyödyntämisen ansiosta. Maksettua mainontaa puolue osti muun muassa televisiosta, radiosta, printti-, digi- ja sosiaalisesta mediasta.

Keskusta tarjosi alue- ja kuntavaaleissa rakentavan vaihtoehdon nykyämenolle. Puolueen vaaliohjelmassa korostettiin arjen perusasioita ja palveluiden saatavuutta kaikkialla Suomessa. Yli 6 000 Keskustan ehdokasta teki ahkerasti töitä puolueen menestyksen eteen.

Keskustan viesti puhutteli äänestäjiä. Puolue paransi kannatustaan edellisiin vaaleihin verrattuna sekä alue- että kuntavaaleissa.

Useiden tappiollisten vaalien jälkeen tullut vaalivoitto maistui makealta. Hyvä tulos nosti selvästi puolueväen itsetuntoa. Antti Kaikkonen, jolle alue- ja

kuntavaalit olivat ensimmäiset vaalit Keskustan puheenjohtajana, sai kenttäväeltä kiitosta vaalikampanjan vetämisestä ja esiintymisistään television vaaliväittelyissä.

Vuoden 2025 syksyllä viestintä käänsi katseensa tulevaan juhlavuoteen. Keskustan 120-vuotisen taipa- leen kunniaksi puolue päätti päivittää visuaalisen ilmeensä. Uuden graafisen ilmeen, logon ja juhlavuoden tarinan suunnittelu aloitettiin puolueen viestinnän ja mainostoimisto Sherpan yhteistyönä.

Keskusta julkaisi vuonna 2025 kolme Keskikenttä-lehteä. Maaliskuussa julkaistu toinen numero oli vaalilehti, ja sitä painettiin yli 30 000 kappaletta vaalikentille jaettavaksi. Kaksi muuta numeroa olivat omille jäsenille ja keskeisille päättäjille suunnattuja järjestöjulkaisuja. Keskikenttä-lehteä on julkaistu nyt kaksi vuotta. Sen vastaanotto on ollut hyvä. Päävastuu lehden julkaisemisesta on puolueen viestintäosastolla.

Puolueen viestintäosasto ja Keskustan eduskuntaryhmä jatkoivat vaalikauden alkupuolella aloitettua yhteistyötä sosiaalisen median kanavien sisällöntuotannossa. Yhteistyö on toiminut hyvin. Keskustan vaikuttavuus on vahvistunut merkittävästi kaikissa somekanavissa.

Euroopan unioni on asettanut tiukat raamit poliittiselle ja yhteiskunnalliselle mainonnalle. Asetus tuli voimaan lokakuun 2025 puolivälissä. Uusi laki vaikuttaa laajasti puolueiden poliittiseen mainontaan kaikissa EU-maissa

Keskustan toiminnassa poliittisen mainonnan tiukennukset näkyvät suoraan niin paikallisosastojen, kunnallisjärjestöjen kuin piirien lehti-ilmoituksissa. Kiristyneiden vaatimusten takia niiden hinnat ovat nousseet ja samalla ilmoituksiin sisältyvä byrokratia on kasvanut.

Poliittisen mainonnan kieltö koskee myös sosiaalisen ja digitaalisen median mainontaan. Isot kansainväliset toimijat, Meta, Google ja Microsoft, ovat kieltäneet omilla alustoillaan kokonaan poliittisen mainonnan EU-maissa.

Poliittisen verkkomainonnan kohdentaminen ja näyttäminen on kiellettyä tällä hetkellä kaikilla alustoilla ilman vastaanottajan lupaa. Tämä linjaus käytännössä estää puolueiden ja yksittäisten ehdokkaiden poliittisen kampanjoinnin somealustoilla.

Keskustan viestintä seuraa tarkasti, miten poliittisen mainonnan muutos vaikuttaa kevään 2027 eduskuntavaalikampanjointiin.

Keskustan viestinnän asiantuntijan aloitti loka-kuussa 2025 Arttu Laaksonen. Tehtävää aikaisemmin hoitanut Kalle Pyky siirtyi puolueen puheenjohtajan Antti Kaikkosen erityisavustajaksi.

Kansainvälinen Keskusta

Vuoden 2025 aikana kansainvälisen toiminnan keskiössä oli vaikuttaminen europarlamentissa, eurooppapuolue Aldessa sekä muissa kansainvälisissä yhteyksissä. Keskustaa edustivat europarlamentissa Elsi Katainen ja Katri Kulmuni. Jouni Ovaska toimi Alden varapuheenjohtajana.

Osallistuimme aktiivisesti kansainvälisten järjestöjen kokouksiin, joissa olemme jäseniä. Alde järjesti kesäkuussa valtuuston (council) kokouksen Helsingissä, jossa puolue oli aktiivisesti mukana järjestelyissä. Kokoukseen osallistui puolueelta kolmen hengen delegaation lisäksi puolueen puheenjohtaja Antti Kaikkonen sekä iso joukko vapaaehtoisia toimijoita. Keskusta osallistui myös kattavalla delegaatiolla syksyn kongressiin Brysselissä. Delegaation johtajana toimi kansanedustaja Mika Lintilä. Yhteistyö Alden kanssa vahvistui entisestään kuluneen vuoden aikana.

Kansainväliseen toimintaamme kuuluvat olennaisesti kattojärjestöjemme tarjoamat koulutukset. Puolueemme jäsenet ovat hyödyntäneet aktiivisesti erityisesti Alden tarjoamia koulutusmahdollisuuksia, jotka ovat vahvistaneet osaamistamme ja verkostoitumistamme.

Syksyllä 2025 Prahassa järjestettyyn Alden koulutukseen osallistui Keskustalta yksi henkilö. Sen lisäksi puolue osallistui Rainbow Platformin tapamiseen toukokuussa Brysselissä. Puoluetoimiston yhteistyö MEP-valtuuskunnan kanssa tiivistyi.

Hallinto ja talous

Puoluehallituksen kokoukset ja kokoonpano

Puoluehallitus kokousti vuoden 2025 aikana yhteensä kymmenen kertaa. Puoluehallitus koontui kerran kuukaudessa lukuun ottamatta heinä- ja elokuuta, jolloin puoluehallitus ei koontunut. Puoluehallitus piti kaikki kokouksensa puoluetoimiston tiloista Helsingissä. Kokouksista neljä pidettiin täysin etäkokouksena ja loput olivat

1 hybridikokouksia. Puoluehallituksen kokouksiin
2 ovat varsinaisten jäsenten lisäksi olleet kutsuttui-
3 na puoluetoimiston työntekijät, eduskuntaryhmän
4 ja sisarjärjestöjen pääsihteerit sekä Suomenmaan
5 päätoimittaja

Puoluehallituksen kokoonpano 2025

Puoluejohto:

11 Puheenjohtaja Antti Kaikkonen 10/10
12 Varapuheenjohtaja Markus Lohi 9/10
13 Varapuheenjohtaja Tuomas Kettunen 8/10
14 Varapuheenjohtaja Hilikka Kemppe 10/10
15 Puoluesihteeri Antti Siika-aho 10/10

Piirit/järjestöt:

22 Varsinainen jäsen Varajäsen
23 Helsinki
24 Anna Svanljung 5/10 Eemeli Valli 3/10
25 Uusimaa
26 Maritta Wasström 7/10 Tuomo Suihkonen 1/10
27 Varsinais-Suomi
28 Pekka Kuusisto 7/10 Mimmi Ruusunen 3/10
29 Satakunta
30 Laura Airila 10/10 Jari Lepistö 0/0
31 Etelä-Häme
32 Mika Huuskonen 8/10 Sari Salminen
33 2/10
34 Päijät-Häme
35 Mika Ågren 10/10 Heli Vuorensola 0/10
36 Pirkanmaa
37 Arto Pirttilahti 8/10 Miia Rajala 2/10
38 Kymenlaakso
39 Liisa Varjola 8/10 Janne Wall 0/10
40 Karjala
41 Eveliina Lohko 8/10 Jouni Kemppe 2/10
42 Etelä-Savo
43 Petri Pekonen 10/10 Ella-Sisko Veteläinen 0/10
44 Itä-Savo
45 Marja Sisko Nousiainen 10/10
46 Hannu Auvinen 0/10
47 Pohjois-Karjala
48 Hannu Mikkilä 6/10 Anna Vauhkonen 2/10
49 Pohjois-Savo

Juho Pahajoki 7/10	Tuula Savolainen 2/10
Keski-Suomi Sakari Suomala 8/10	Tuija Tuikkanen 2/10
Etelä-Pohjanmaa Sari Palmu 10/10	Teemu Knuutti 0/10
Keski-Pohjanmaa Piia Rautiola 6/10	Sami Koskinen 1/10
Pohjois-Pohjanmaa Senja Kovaniemi 9/10	Janne Mäkinen 1/10
Kainuu Sakari Seppänen 9/10	Minna Leinonen 1/10
Lappi Susanna Viitala 7/10	Ari Veikko Puska 2/10
Peräpohjola Olli Rainio 9/10	Anne Sipola 1/10
Keskustanaiset Päivi Mononen-Mikkilä 8/10	Maritta Mynttinen 2/10
Keskustanuoret Jere Tapio 9/10	Antti Paunonen 1/10
Keskustaopiskelijat Lauri Salo 9/10	Fanny Storgårds 1/10
Eduskuntaryhmä Antti Kurvinen 7/10*	Eeva Kalli 3/10*
Europarlamenttiryhmä Elsi Katainen 9/10*	Katri Kulmuni 1/10*

Puhe- ja läsnäolo:

Puoluevaltuuston pj. Karri Kallio 9/10	
Keskustan tmj. ry. Leena Pellikka 8/10	Henna Takatalo 2/10

*Edustaja on vaihtunut kesken kokouksen

Puoluehallituksen työvaliokunnan kokoukset ja kokoonpano

Puoluehallituksen työvaliokunta kokoontui vuoden aikana yhteensä seitsemän kertaa. Työvaliokunnan kokoukset pidettiin kaikki etäkokouksina puolue toimistolta käsin.

Puolueen sääntöjen mukaisesti työvaliokuntaan kuuluivat puheenjohtaja Antti Kaikkonen, varapuheenjohtajat Tuomas Kettunen, Markus Lohi ja Hilikka Kemppi, puoluesihteri Antti Siika-aho, Keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja Antti Kurvinen sekä Euroopan parlamentin jäsen

1 Elsi Katainen. Lisäksi työvaliokuntaan kuuluivat
2 Senja Kovaniemi, Laura Airila ja Arto Pirttilahti.
3 Puolueen sääntöjen mukainen läsnäolo-oikeus
4 työvaliokunnan kokouksissa on lisäksi sisärjärjes-
5 töjen edustajilla, joita olivat Suomen Keskusta-
6 naiset ry:n puheenjohtaja Päivi Mononen-Mikkilä,
7 Suomen Keskustanuoret ry:n puheenjohtaja Jere
8 Tapio sekä Keskustaopiskelijat ry:n puheenjohtaja
9 Lauri Salo. Työvaliokunnan kokouksiin ovat lisäksi
10 olleet kutsuttuina puolue toimiston työntekijät,
11 eduskuntaryhmän ja sisärjärjestöjen pääsihteerit
12 sekä Suomenmaan päätoimittaja.

Puoluevaltuuston kokoukset

14
15
16 Puoluevaltuuston vuosikokous pidettiin yksipäi-
17 väisenä 26.4.2025 Crowne Plaza hotellissa Helsin-
18 gissä. Kokouksessa oli läsnä 122/135 varsinaises-
19 ta kokousedustajasta. Puoluevaltuuston kokous
20 keskittyi sääntömääräisten asioiden käsittelyyn.
21 Puoluevaltuuston valiokunnissa työstettiin lisäksi
22 Suunta Suomelle ohjelmaa.

23
24 Puoluevaltuuston syyskokous pidettiin 22.-
25 23.11.2025 Lappeenrannassa, Lappeenrannan
26 kaupungintalolla. Kokouksessa oli läsnä 122/135
27 varsinaista kokousedustajaa. Puoluevaltuus-
28 ton syyskokouksin keskittyi sääntömääräisistä
29 asioista päättämiseen. Puoluevaltuuston yleis- ja
30 ajankohtaisvaliokunta työsti Suunta Suomelle
31 ohjelmaperin prosessia ja ohjelmavaliokunta
32 puolueen periaateohjelman käsittelyprosessia.

33
34 Puoluevaltuuston puheenjohtajana toimi Kar-
35 ri Kallio Etelä-Pohjanmaalta. Puoluevaltuuston
36 varapuheenjohtajina toimivat Pirjo Pyörälä
37 Pohjois-Pohjanmaalta ja Riitta Koskinen Suomen
38 Keskustanaiset ry:stä.

39
40 Puoluevaltuuston sisällä on toiminut neljä eri va-
41 liokuntaa; poliittinen valiokunta, järjestövaliokun-
42 ta, ohjelmavaliokunta ja yleis- ja ajankohtaisva-
43 liokunta. Valiokunnat ovat samat kuin edellisellä
44 valtuustokaudella. Poliittisen valiokunnan puheen-
45 johtajana toimi valtuuston varapuheenjohtaja
46 Pirjo Pyörälä, järjestövaliokunnan puheenjohta-
47 jana valtuuston varapuheenjohtaja Riitta Koski-
48 nen, ohjelmavaliokunnan puheenjohtajana toimi
49 kansanedustaja Olga Oinas-Panuma ja yleis- ja
50 ajankohtaisvaliokunnan puheenjohtajana valtuus-
51 ton puheenjohtaja Karri Kallio.

Talous- ja henkilöstöhallinto

Yleistä

Puolueen 2025 toimintavuotta rytmitti talouden kannalta etenkin kevään kunta- ja aluevaalit. Muutoin vuosi oli talouden näkökulmasta normaali järjestötoiminnan vuosi.

Puolueen talouden kivijalka on puoluetuki, joka määräytyy eduskuntavaaleissa saatujen kansanedustajapaikkojen mukaisesti. Puoluetuesta 5,00 % on valtioneuvoston avustuspäätöksen mukaisesti käytettävä puolueen naistoimintaan ja 5,00 % on jaettava puolueen piirijärjestöille.

Tilikaudella tehtiin 63.611,73 euron alijäämä. Talousarviossa oli varauduttu huomattavasti mittavampaan, 426.572,69 euron, alijäämään. Tilikauden tuloksen huomattavasti parempi lopputulos verrattuna talousarvioon johtuu mm. muiden toimistokulujen (155 t€), markkinointikulujen (120 t€), tutkimus- ja kehityskulujen (69 t€), matkakulujen (57 t€), toimitilakulujen (32 t€) ja hallintokulujen (22 t€) pienempänä toteutumana.

Varausten muutosten vaikutus tilikauden tulokseen on - 15 t€, lisäksi palkkajaksotuksen muutoksen vaikutus tilikauden tulokseen oli lähes sama kuin edellisenäkin vuonna +18,3 t€. Varausten ja palkkajaksotusten kokonaisvaikutus tilinpäätöksen tulokseen on + 3,3 t€.

Varsinaisen toiminnan kulut olivat yhteensä 3,25 Milj.€ kulujäämän ollessa 2,94 Milj.€. Talousarviossa varauduttiin 3,36 Milj.€ kulujäämään. Kulut toteutuivat 88,30 %, eli 431 t€ alle budjetoidun, tuotot puolestaan saavutettiin 89,1 %, eli 67,8 t€ alle budjetoidun. Henkilöstökulujen osuus puolueen varsinaisesta toiminnasta oli 34,17 % (edellisenä vuonna 28,9 %). Kunta- ja aluevaaleihin käytettiin tilikauden aikana yhteensä 697 t€, kampanja-ajalta, 13.10.2024-27.4.2025 kulut olivat yhteensä 702 t€.

Puoluetuen kokonaismäärä oli tilikaudella 3.975.090,00 euroa, kuten edellisenäkin vuonna. Puoluetuesta puolueen käyttöön jäi edellisen vuoden tapaan 2,75 Milj. €. Puoluetuesta 30,6 % eli 1,21 milj. euroa jaettiin budjetin mukaisina kuu-kausivastuksina Keskustan piirijärjestöille (569 t€) naistoimintaan (198 t€) ja Suomenmaan Kustannus Oy:lle (450 t€). Muita toiminta-avustuksia

1 jaettiin yhteensä 314,8 t €. Avustuksista on huomi-
2 oitava, että taseeseen kirjattiin toimintarahaston
3 käyttämätön piiriosuus, 51 t€, piirien myöhemmin
4 käytettäväksi. Kaupunkirahoituksen avustuksia
5 (60 t€) ei jaettu tilikauden aikana vaan ne kirjat-
6 tiin taseeseen velaksi ja kaupunkien myöhemmin
7 käytettäväksi.

8
9 Taseen loppusaldo oli tilikauden päätteeksi 4,808
10 Milj.€ kun se tilikauden alussa oli 4,902 Milj.€. Puolue
11 omistaa 2/3-osaa osoitteessa Apollonkatu 11 a
12 sijaitsevan puoluetuimistonsa osakekannasta.
13 Puoluetuimiston osakkeet ovat puolueen merkit-
14 tävin omaisuuserä.

15
16
17 Puolueen tilintarkastajana toimii tilintarkastusyh-
18 teisö BDO Oy vastuullisena tilintarkastajina KHT
19 Hannu Riippi.

Varainhankinta

20
21
22
23 Puolueen omatoiminen varsinainen varainhan-
24 kinta oli tilikaudella 4,3 % (edellisenä vuonna
25 2,8 %) puolueen kokonaistuotoista. Varsinaisen
26 varainhankinnan lisäksi puolue tarjosi korvausta
27 vastaan talous- ja tietohallinnon palveluita lähijär-
28 jestöilleen ja peri piiri- ja naisjärjestöltä osuudet
29 maksamistaan yhteisvastuullisista eläkkeistä
30 sekä peri valtakunnallisista luottamustehtävistä
31 luottamushenkilömaksun, näiden lisäksi puolueel-
32 la on tuloja osallistumismaksujen ja vuokratulojen
33 muodossa. Nämä tuotot esitetään tilinpäätök-
34 sessä varsinaisen toiminnan alla ja näiden osuus
35 puolueen koko rahoituksesta oli tilikaudella 6,9 %
36 (edellisenä vuonna 8,0 %).

37
38 Tilikaudelle budjetoitu varainhankinnan netto-
39 tuotto oli 152 t€, toteutunut varainhankinnan
40 nettotuotto oli 76 t€. Varainhankinnan tuotto
41 koostui piirijärjestöiltä perityistä jäsenmaksuista
42 (0,20 euroa/piirin alueen jäsen, yhteensä 11,0 t€),
43 saaduista avustuksista (20 €), seminaarituotoista
44 (33,2 t€), myyntituotoista (42,5 t€) sekä muista
45 tuotoista (107,5 t€).

Rahoitus- ja sijoitustoiminta

46
47
48
49 Puolue on velaton lukuun ottamatta puolueen pii-
50 reille maksettavia erilisiä kannustin - ja toiminta-
51 tukiosuuksia, joiden maksamattomat osuudet on
52 kirjattu pitkäaikaisiin velkoihin (toiminta- ja kan-
53 nustinrahasto). Puolue on pystynyt rakentamaan
54 pientä puskuria taseeseen mm. tulevien vuosien
55

vaaleja varten. Taseessa on lahjoituksena saadut kaksi metsäkiinteistöä (763 t€) sekä rahastoja, joiden tasearvo on 890 t€. Sijoitukset on arvostettu taseessa hankintahintaansa. Sijoitusten markkina-arvo oli tilikauden lopussa 1,217 Milj.€. Rahastosijoituksista 200 t€ on pantattu tulevien eläkevastuiden vakuudeksi. Nämä eläkevastuut n.129 t€ on kirjattu taseen pakollisiin varauksiin. Korko - ja osinkotuottoja tilikaudella saatiin yhteensä 48 t€.

Tilikauden aikana puolue myönsi lähipiiriin kuuluvalla yhdistykselle 200.000,00 euron lainan. Lainasta 150.000,00 euroa on pitkäaikaista lainaa. Laina on määritelty kohtuullisen riskialttiiksi lainansaajan tilanne ja takaisinmaksukyky huomioiden.

Puolueen omistamat yhtiöt

Puolue omistaa Apollon Verkkopalvelut Oy nimisestä osakeyhtiöstä 90 %, loput yhtiöstä omistaa puolueen piiri- ja sisarjärjestöt. Yhtiö on tuottanut mm. tietohallinnon sekä viestinnän palveluita niin puolueelle, puolueen piirijärjestöille kuin puolueen sisarjärjestöillekin.

Yhtiön toiminta on kokonaisuudessaan ajettu alas vuoden 2013 aikana ja yhtiön tuottamat palvelut siirtyivät tuolloin puolueen tarjoamiksi palveluiksi. Yhtiöllä ei ole ollut liiketoimintaa tilikauden 2025 aikana.

Suomenmaan Kustannus Oy:n tilikauden 2025 tulos on 8.239,05 euroa ylijäämäinen ja yhtiön oma pääoma on 104.228,40 euroa.

Konsernitilinpäätöstä ei ole laadittu koska kirjanpitolain pienkonsernisäännökset eivät sitä edellytä.

Puoluetoimiston henkilöstö

Vuoden 2025 aikana puolueen palveluksessa puoluetoimistolla työskenteli yhteensä 16 eri henkilöä. Keskimäärin puoluetoimistolla työskenteli 13 henkilöä tilikauden aikana, mikä on yksi enemmän kuin edellisenä vuonna. Puoluetoimiston työsuhteet ovat pääsääntöisesti kokoaikaisia ja toistaiseksi voimassa olevia. Puoluesihteerin sekä toimi-/perhevapaa sijaisuuksien ja kausityöntekijöiden työsuhteet ovat aina määräaikaisia.

Puoluetoimiston henkilöstö on työskennellyt sekä etänä että läsnä puoluetoimistolla. Henkilöstön kesken on sovittu läsnäolopäiviksi vähintään kaksi päivää viikossa (ke ja to).

Puoluetoimiston henkilöstön kesken on pidetty kerran viikossa viikkopalaveri, jossa on käyty läpi kyseisen viikon toimintaa ja luotu pohjaa tulevien viikkojen toimintaan.

Keskustajärjestöissä on käytössä oma Keskustajärjestöjen työehtosopimus, jonka pohjana toimii Paltan ja Erton välinen runkosopimus. Sopimusta noudatetaan kaikissa puolueen, puolueen yhtiöiden ja piirien solmimissa työsuhteissa. Sopimuksen ovat allekirjoittaneet työnantajapuolelta Suomen Keskusta r.p., Keskustan piirijärjestöt, Apollon Verkkopalvelut Oy ja henkilöstön edustajina Keskustajärjestöjen Toimihenkilöt ry ja Suomen Keskustan Toiminnanjohtajat ry. Sopimus sitoo myös niitä keskustajärjestöjä/Keskustaa lähellä olevia järjestöjä, jotka ovat kirjallisesti ilmoittaneet liittyvänsä tähän sopimukseen, kuten Keskustan ja Maaseudun arkiston säätiö. Suomen Keskusta r.p. on työnantajaliitto Palta ry:n jäsenjärjestö.

Puoluetoimiston henkilöstö 2025

Hakala Jirka, viestintäpäällikkö 14.9.2022 – 30.10.2024, puheenjohtajan erityisavustaja 1.8.2024 – 30.6.2025

Hyväkkä Katri, graafikko 1.1.2012- (Apollon Verkkopalvelut Oy:n palveluksessa tätä ennen ja puolueen palveluksessa vuodesta 1985 lähtien)

Hämäläinen Iida, assistentti/tapahtuma- ja kokousasiantuntija 8.1.2024 – 12.3.2025

Iso-Aho Juha, vaalikoordinaattori 15.12.2020-

Ketvel Taina, kokous- ja tapahtuma-asiantuntija 18.8.2025-

Laaksonen Arttu, viestinnän asiantuntija 21.10.2025-

Lehto Virva, vaalityöntekijä 5.11.2024-15.4.2025

Maukonen Pauliina, poliittinen asiantuntija 12.2.024 -

Miettinen Ilkka, järjestöpäällikkö 13.1.2004

- 31.10.2006, suunnittelupäällikkö 1.11.2006 - 1.11.2008, (toimivapaalla 1.11.2008- 26.4.2011), poliittinen asiantuntija 27.4.2011 -

Määttä Juha, viestintäpäällikkö 1.11.2024 -

Perälä Merja, vt. hallintopäällikkö 17.11.2011 -31.8.2012, (Apollo Group Oy:n palveluksessa tätä ennen 1.10.2006 alkaen) hallintopäällikkö 1.9.2012- (toimivapaalla 1.4.2018-31.8.2019)

Pyky Kalle, viestintäasiantuntija 2.1.2024 -

Rajala Eemeli, järjestöasiantuntija 2.12.2024 -

Reponen Pekka, vaalitoiminnan suunnittelu- päällikkö 1.12.2007 -, kenttätöiminnan päällikkö 1.1.2011- 27.2.2013, järjestöpäällikkö 1.3.2013 - (vuorotteluvapaalla 1.1.-30.6.2020)

Saastamoinen Wille, talousassistentti 2.6.2025-

Siika-aho Antti, puoluesihteerin 23.9.2023-

Ansioimerkit

KULTAINEN ANSIOMERKKI

Sukunimi Etunimi	Ansioimerkin nro	Piiri
Auvinen Hannu	5632	Etelä-Savo
Humppi Seppo	5629	Keski-Suomi
Keränen Niilo	5622	Pohjois-Pohjanmaa
Koskinen Satu	5628	Keski-Suomi
Laaksonen Juha	5630	Keski-Suomi
Lappalainen Elina	5626	Etelä-Savo
Merikoski Yrjö	5619	Etelä-Savo
Parviainen Ulla	5635	Pohjois-Pohjanmaa
Pekonen Petri	5633	Etelä-Savo
Pöppönen Jukka	5631	Pohjois-Karjala
Rieki Vesa	5620	Pohjois-Pohjanmaa

Salmi Tapani	5634	Uusimaa
Sepponen Arto	5636	Etelä-Savo
Seppä Marjatta	5623	Pohjois-Pohjanmaa
Sievi-Korte Kari	5621	Satakunta
Simoska Maarit	5627	Lappi
Sippola Matti	5637	Uusimaa
Suominen Raija	5625	Etelä-Savo
Tuovinen Pentti	5624	Pohjois-Pohjanmaa
Väisänen Seija	5618	Etelä-Savo

HOPEINEN ANSIOMERKKI

Sukunimi Etunimi	Ansioimerkin nro	Piiri
Anttila Pekka	14050	Pohjois-Pohjanmaa
Autio Mika	14051	Pohjois-Pohjanmaa
Hänninen Jarmo	14059	Etelä-Pohjanmaa
Höykinpuro Tapio	14057	Etelä-Pohjanmaa
Kakko Laila	14049	Uusimaa
Kariluoma Markku	14058	Etelä-Pohjanmaa
Kolbe Laura	14047	Satakunta
Kontiola Lasse	14061	Lappi
Kyllönen Anneli	14056	Pohjois-Pohjanmaa
Kylmänen Pekka	14063	Lappi
Lindgren Ahti	14043	Etelä-Savo
Mikkola Ari	14055	Pohjois-Pohjanmaa
Mourujärvi Olli	14062	Lappi
Nevamäki Riina	14083	Uusimaa
Ojalehto Pauli	14054	Pohjois-Pohjanmaa
Peltokorpi Terhi	14048	Helsinki
Pyörälä Pirjo	14065	Pohjois-Pohjanmaa
Raisto-Elo Tanja	14044	Varsinais-Suomi
Reina Timo	14084	Uusimaa
Ruha Anne	14053	Pohjois-Pohjanmaa
Saarikko Annika	14052	Varsinais-Suomi
Sieppi Elina	14066	Pirkanmaa
Sievi-Korte Jouni	14067	Satakunta
Simu Kerttu	14045	Pohjois-Pohjanmaa
Sohlman Tuomo	14064	Uusimaa
Töykkälä Kaisu	14046	Satakunta
Vuorela Sari	14060	Satakunta

Keskustan kannanotot

Puoluevaltuusto

Keskustan puoluevaltuuston poliittisen valio- kunnan kannanotto 27.4.2025

Keskusta ehdottaa perustaitojen tarkastuspis- tettä hallituksen koulutusleikkausten sijaan

Keskustalle koulutus on inhimillistä pääomaa ja kilpailuvaltti. Suomen talous tarvitsee menestyäkseen korkeasti koulutettuja osaajia sekä kotimaasta että ulkomailta. Ilman osaavaa työvoimaa emme voi vastata muuttuvan työn haasteisiin ja hyödyntää uusia mahdollisuuksia, joita teknologinen kehitys ja innovaatiot tarjoavat.

Keskusta huolehtii siitä, että sivistyksestä ei tule vain harvojen oikeutta esimerkiksi postinumeron, elämänvalintojen, iän tai kansalaisuuden perusteella. Keskusta on koulutuksen elitismistä vastaan. Pidämme kiinni tutkintokoulutuksen maksuttomuudesta ja mahdollisuuksien tasa-arvosta kaikille suomalaisille.

Pääministeri Orpon mukaan koulutus on hallituksen erityissuojelussa. Tästä huolimatta hallitus leikkaa surutta oppimisen edellytyksiä. Hallitus on päätöksillään rapauttanut koulutusta kaikilla tasoilla, osaa juustohöylällä ja osaa kirveellä. Tilanteessa, jossa talous huutaa kasvua ja työllisyyden nousua, on kummallista, että ammatillisesta koulutuksesta ja korkeakoulujen perusrahoituksesta leikataan rajusti. Aikuiskoulutustuki on lopetettu kokonaan ja vapaasta sivistystyöstä, muun muassa kansalaisopistoista leikataan. Samaan aikaan jo valmiiksi vaikeuksissa olevaa peruskoulua näivetetään kuntien rahoitusta vähentämällä. Hallituksen koulutuspolitiikan linjattomuus näkyy poukkoilevina päätöksinä. Kokoomus tukipuolueineen romuttaa aikuiskoulutusta ja erityisesti peruskoulun tuen ammattilaisten saatavuutta.

Hallituksen 75 miljoonan euron leikkaus kuntien peruspalveluiden valtionosuuksiin osuu kipeästi peruskouluihin, varhaiskasvatukseen ja toisen asteen koulutukseen. Päätöksen seurauksena luokkien ryhmäkoot kasvavat, oppilaiden tuki vähentyy ja oppimateriaaleista säästetään. Hallitus pakottaa – jälleen kerran – kunnat tekemään likaisen työn eli toteuttamaan säästöt valtiovallan puolesta.

Säästöjen sijaan peruskoulu tarvitsee lisää tukea. Keskusta ehdottaa, että hallitus lisäisi peruskoulun 2. luokan loppuun tarkastuspisteen perustai-

tojen oppimisen varmistamiseksi. Perustaidot kuten lukeminen, kirjoittaminen ja laskeminen ovat oppimisessa välttämättömiä taitoja, joita haluamme tällä mallilla vahvistaa.

Ammatillisesta koulutuksesta on tällä hallituskaudella leikattu jo aikaisemmin 120 miljoonaa euroa. Tämä tarkoittaa 11 000 opiskeluvuoden vähennystä hallituskauden aikana. Päätös on jyrkästi ristiriidassa työmarkkinoiden tarpeiden kanssa. Ammatillisen koulutuksen leikkaukset vaarantavat opetuksen laadun ja täten yritykset eivät saa riittävästi osaavia työntekijöitä.

Ammatillisessa ja lukiokoulutuksessa käyttöön otettava lukukausimaksu EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tuleville opiskelijoille johtaa väijäämättä pienten lukioiden ja ammattikouluyksiköiden lopettamisiin. Ulkomaalaiset opiskelijat ovat olleet monille lukioille ja oppilaitoksille elinehto ja Suomelle potentiaalinen lääke osajapulaan. Maksujen sijaan on varmistettava, että ulkomailta tulevat nuoret haluavat ja voivat jäädä Suomeen työskentelemään opintojensa jälkeen. Pienten koulujen loppuminen pakottaa nuoret muuttamaan opintojen perässä pois kotoa jo 16-vuotiaana. Lukiokoulutuksen loppuminen johtaa myös monessa pienessä kunnassa peruskoulun opetusmahdollisuuksien heikentymiseen ja näin yhdenvertaisen koulutuksen alueelliseen eriytymiseen.

Puoluevaltuuston syyskokous 22. – 23.11.2025 Poliittinen kannanotto

Hallitus on jättänyt sosiaali- ja terveystalouden heitteille – näin ei voi jatkaa

Keskusta esittää, että hallitus kokoaa parlamentaarisen työryhmän etsimään ratkaisuja hyvinvointialueiden tilanteen korjaamiseksi. Parlamentaarisen ryhmän työlistalle on nostettava muun muassa rahoitusmallin uudistaminen ja muut nykyisen järjestelmän valuviat.

Kansalaisilla on aito huoli sosiaali- ja terveydenhuollon tasosta ja saatavuudesta. Perustuslain takaamat palvelut ovat karkaamassa monilta suomalaisilta entistä kauemmaksi. Näin ei voi jatkaa.

Orpon hallitus on ajanut monet hyvinvointialueet puun ja kuoren väliin. Niiden on pakko säästää, leikata ja irtisanoa. Terveysasemia, hoivakoteja, vuodeosastoja ja neuvoloita ollaan lakkauttamassa.

sa, koska valtiolta niin määrää. Monilta hoitajilta ja sosiaali- ja terveysalan työntekijöiltä ovat loppuneet työt.

Keskusta on vaatinut koko vaalikauden ajan hallitukselta toimia kohtuuttoman tilanteen korjaamiseksi. Nopein tapa helpottaa hyvinvointialueiden tuskaa olisi antaa heille lisäaikaa talouden kuntoon laittamiseksi. Hallitukselle tämä ei ole sopinut. Se on järeäpäisesti kieltäytynyt Keskustan tarjouksesta.

Keskusta pitää hyvinvointialueiden ja siellä asuvien ihmisten tilannetta kestävämmänä. Orpon hallituksen hätäisesti vaatimat säästöt ovat lyhytnäköisiä ja niiden taloudelliset hyödyt ovat kyseenalaisia.

Hallituksen päättämättömyydellä on ikävät seuraukset. Pahiten tästä kärsivät tavalliset suomalaiset. Ei ihme, että kansalaisten luottamus julkiseen terveydenhuoltoon on heikentynyt.

Keskusta kannustaa aluevaltuutettuja huolehtimaan lähi- ja peruspalveluiden säilyttämistä. Niiden puolustaminen ja kehittäminen on Keskustalle kunnia-asia. Keskustalle tärkeintä on taata ihmisille peruspalvelut ja varmistaa ikäihmisille inhimillinen hoito kotiseudulla.

Keskusta toivoo, että maan hallitus kääntäisi katseensa vihdoin edellisen hallituksen syyttelyn sijasta tavallisten ihmisten tarpeisiin; kansalaisiin, joiden huoli perusturvallisuudesta on koetuksella sekä sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöihin, jotka muutosneuvottelujen takia elävät jatkuvassa epävarmuudessa.

Oikeuskansleri toteaa lausunnossaan, että budjettirajoitteilla ei voi rajoittaa lakisäätteisten palvelujen saatavuutta. Oikeuskanslerin mukaan hallituksen on ryhdyttävä tällaisessa tilanteessa viipymättä tarvittaviin toimiin.

Julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon syöksykierre on saatava poikki. Mitä nopeammin se tapahtuu, sitä parempi. Tosiasioiden tunnustaminen on viisasta. Vuosikymmenien neuvottelujen jälkeen tehty hyvinvointialuemalli ei ole valmis. Se vaatii korjaamista, ei heitteillejättöä.

Puoluevaltuuston syyskokous 22.-23.11.2025 Poliittinen kannanotto

Lapsiperheköyhyyden torjunta on investointi Suomen tulevaisuuteen

Keskustan mielestä jokainen lapsi on arvokas.

Lapsiperheiden hyvinvointi on koko yhteiskunnan hyvinvoinnin perusta. On aika kääntää suunta kohti lapsiystävällisempää ja tulevaisuuteen katsovaa Suomea. Keskusta haluaa rakentaa Suomea, jossa jokaisella lapsella on mahdollisuus turvalliseen ja hyvään lapsuuteen.

Lapsiperheköyhyyden torjuminen ja syntyvyyden tukeminen ovat paitsi inhimillisiä velvollisuuksia, myös kriittisiä investointeja Suomen talouden ja hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuteen.

Lapsiperheköyhyys ei ole vain tilastoluku, vaan se näkyy liian monen lapsen arjessa: ruokaa ei ole riittävästi, harrastuksiin ei ole varaa, ja huoli tulevaisuudesta painaa mieltä. Tämä heikentää perheiden hyvinvointia, mielenterveyttä ja sosiaalisia suhteita. Köyhyyden vaikutukset ulottuvat pitkälle aikuisuuteen.

Työttömyys ja lapsiperheköyhyys kulkevat käsi kädessä. Hallituksen lupaamat 100 000 uutta työpaikkaa ovat jääneet toteutumatta, ja työttömyys on kasvanut. Sosiaaliturvan leikkaukset ovat iskeneet erityisesti lapsiperheisiin ja yksinhuoltajiin. Uusien työpaikkojen luominen ja yrittäjyyden edellytysten vahvistaminen ovat keskeisiä keinoja lapsiperheköyhyyden torjunnassa.

Orpon-Purran hallitus on syventänyt lapsiperheköyhyyttä ja työttömyyttä. Köyhyys periytyy, eikä toimeentulotuki riitä paikkaamaan tehtyjä leikkauksia. Hallituksen toimet ovat kurjistaneet lapsiperheiden arkea ja vieneet monilta lapsilta uskon tulevaisuuteen. Hallituksen leikkaukset ovat ajaneet kymmeniä tuhansia lapsiperheitä köyhyyteen. Sosiaali- ja terveysministeriön arvion mukaan jopa 31 000 lasta elää perheissä, jotka ovat pudonneet köyhyysrajan alapuolelle.

Keskusta tarjoaa Orpo-Purran linjalle vaihtoehdon, joka parantaa lapsiperheiden hyvinvointia ja toimeentuloa sekä maksaa varmuudella itsensä takaisin.

Keskusta esittää, että lapsiperheköyhyys puolitetaan kansallisen lapsistrategian mukaisesti.

Vanhempainetuuksien verovapaus: Tunnustetaan lasten kasvatustyön arvo ja tuetaan perheiden taloudellista turvallisuutta.

Työttömyysturvan suojaosan palautus: Kannustetaan työn vastaanottamiseen ja tuetaan perheiden toimeentuloa.

Perheystävälliset työpaikat: Julkinen sektori edellä – etätö, työaikajoustot ja nollatoleranssi raskaussyrjinnälle.

Kotipalvelun lastenhoitotuki: Jokaiselle alle kouluikäisen lapsen perheelle 3 tuntia kuukaudessa.

Opiskelijaperheiden tukeminen: Opintotuen huoltajakorotus ja opintolainahyvitys jokaisesta lapsesta.

Neuvolapalvelujen ja kotiin vietävien palveluiden turvaaminen: Lähipalvelut osaksi lapsiperheiden arkea.

Imatran mallista mallia koko maahan: Lapsiperhepalvelujen, neuvoloiden, perhetyön, oppilas- huollon ja nuorisotyön kokoaminen yhteen varmistaisi, että tuki tulee ajoissa. Tämä on parempi

lapsille, nuorille ja perheille, mutta myös halvempaa yhteiskunnalle. Kun tuki saadaan lähemmäksi kotien arkea, raskaiden palvelujen tarve vähenee ja kustannukset laskevat.

Keskustan jäsenmäärät

Piirijärjestö	Kunnallis- järjestö	Kunta- yhdistys	Paikallis- yhdistys	Lkm.
Etelä-Häme	4	7	16	
Etelä-Pohjanmaa	14	4	139	
Etelä-Savo	4	2	60	
Helsinki	2		41	
Itä-Savo	2	3	32	
Kainuu	5	3	66	
Karjala	4	5	19	
Keski-Pohjanmaa	1	8	10	
Keski-Suomi	10	13	54	
Kymenlaakso	3	3	45	
Lappi	3	8	20	
Lehtimiehet			1	
Peräpohjola	5	5	40	
Pirkanmaa	14	9	105	
Pohjois-Karjala	3	10	13	
Pohjois-Pohjanmaa	16	15	136	
Pohjois-Savo	9	10	138	
Päijät-Häme	5	5	26	
Satakunta	7	9	41	
Svenskspråkiga			1	
Uusimaa	8	14	49	
Varsinais-Suomi	7	15	96	
YHT	126	148	1148	1422

Keskustan henkilöjäsenmäärät piireittäin

Etelä-Häme	1120
Etelä-Pohjanmaa	5586
Etelä-Savo	2434
Helsinki	457
Itä-Savo	1528
Kainuu	1173
Karjala	1436
Keski-Pohjanmaa	1590
Keski-Suomi	2732
Kymenlaakso	1643
Lappi	1464
Peräpohjola	1268
Pirkanmaa	1991
Pohjois-Karjala	2081
Pohjois-Pohjanmaa	14244
Pohjois-Savo	4791
Päijät-Häme	722
Satakunta	2040
Uusimaa	1797
Varsinais-Suomi	3243
Lehtimiehet	6

Jäseniä**53346****Keskustanaisten henkilöjäsenmäärät piireittäin**

Keskustan Etelä-Pohjanmaan piiri	167
Keskustanaisten Etelä-Hämeen piiri ry	29
Keskustanaisten Etelä-Savon piiri ry	56
Keskustanaisten Helsingin piiri ry	60
Keskustanaisten Itä-Savon piiri ry	19
Keskustanaisten Kainuun piiri ry	50
Keskustanaisten Keski-Pohjanmaan piiri ry	28
Keskustanaisten Keski-Suomen piiri ry	36
Keskustanaisten Kymenlaakson piiri ry	49
Keskustanaisten Lapin piiri ry	52
Keskustanaisten Peräpohjolan piiri ry	25
Keskustanaisten Pirkanmaan piiri ry	158
Keskustanaisten Pohjois-Pohjanmaan piiri	425
Keskustanaisten Pohjois-Savon piiri ry	112
Keskustanaisten Päijät-Hämeen piiri ry	18
Keskustanaisten Satakunnan piiri ry	19
Keskustanaisten Uudenmaan piiri ry	26
Keskustanaisten Varsinais-Suomen piiri ry	77
Keskustanaisten Ylä-Savon piiri ry	25
Suomen Keskustanaiset ry	13

Jäseniä**1457**

Keskustanuorten henkilöjäsenmäärät piireittäin	Jäseniä
Keskustanuorten Etelä-Pohjanmaan piiri ry	38
Keskustanuorten Etelä-Savon piiri ry	75
Keskustanuorten Helsingin piiri ry	41
Keskustanuorten Hämeen piiri ry	28
Keskustanuorten Kaakon piiri ry	20
Keskustanuorten Kainuun piiri ry	39
Keskustanuorten Keski-Pohjanmaan piiri ry	35
Keskustanuorten Keski-Suomen piiri ry	72
Keskustanuorten Lapin piiri ry	60
Keskustanuorten Pirkanmaan piiri ry	33
Keskustanuorten Pohjois-Karjalan piiri ry	28
Keskustanuorten Pohjois-Pohjanmaan piiri ry	225
Keskustanuorten Pohjois-Savon piiri ry	77
Keskustanuorten Satakunnan piiri ry	41
Keskustanuorten Uudenmaan piiri ry	57
Keskustanuorten Varsinais-Suomen piiri ry	66
	940

KOL henkilöjäsenmäärät osastoittain	Jäseniä
Vaasan Keskustaopiskelijat ry	5
Helsingin Keskustaopiskelijat (HEKO) ry	21
Rajattomat Keskustaopiskelijat (RaKe) ry	3
Jyväskylän Keskustaopiskelijat JOK ry	8
Rovaniemen Keskustaopiskelijat (ROKE) ry	7
Tampereen Keskustaopiskelijat ry	10
Joensuun Keskustaopiskelijat ry	13
Oulun Keskustaopiskelijat ry	16
Kuopion Keskustaopiskelijat ry	5
Turun Keskustaopiskelijat ry	12
	100

Muutokset puolueen sääntöihin

24.2.2026

Yhdistyksen nimi ja tarkoitus

1 §

Yhdistyksen nimi on Suomen Keskusta r.p., ruotsiksi Centern i Finland r.p. Yhdistyksen kotipaikka on Helsingin kaupunki ja toiminta-alue koko maa. Yhdistystä nimitetään näissä säännöissä puolueeksi. Muissa kuin virallisissa yhteyksissä puolueesta voidaan käyttää nimeä Keskusta, ruotsiksi Centern.

Puolueen maakunnallista jäsenyhdistystä nimitetään piiriksi sekä kunnallista jäsenyhdistystä kunnallisjärjestöksi sekä kunnallisjärjestön tehtäviä hoitavaa paikallisyhdistystä kuntayhdistykseksi.

Suomen Keskustanaiset ry:n ja Suomen Keskustanuoret ry:n maakunnallista jäsenyhdistystä nimitetään piiriksi sekä piirin tehtäviä hoitavaa perusjärjestöä alueyhdistykseksi.

Perusjärjestöllä tarkoitetaan näissä säännöissä puolueen paikallisyhdistystä, kuntayhdistystä, Suomen Keskustanaiset ry:n, Suomen Keskustanuoret ry:n ja Keskustaopiskelijat ry:n sellaista jäsenyhdistystä, jossa on vain henkilöjäseniä sekä Keskustan Lehtimiehet ry:tä.

2 §

Puolueen tarkoituksena on

- 1) yhdistää jäseniään, kannattajiaan ja jäsenyhdistyksiään, jotka haluavat yhdessä edistää oman asuinalueen, kunnan, kotiseudun, maakunnan, Suomen ja kansainvälistä kehitystä Keskustan periaatteiden mukaisesti,
- 2) arvioida yhteiskunnan kehitystä ja tulevaisuutta sekä sen perusteella tehdä aloitteita ja vaikuttaa paikallisella, maakunnallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla elinolojen parantamiseksi,
- 3) tarjota jäsenille, luottamushenkilöille ja muille yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneille mahdollisuuksia itsensä kehittämiseen sekä virittää kiinnostusta yhteiskunnalliseen toimintaan,

- 4) luoda edellytyksiä jäsenyhdistysten ja muiden kannattajaryhmien toiminnalle, vahvistaa kansanvaltaa, paikallista aloitteellisuutta ja yhteisöllisyyttä, suvaitsevaisuutta, hengellisiä arvoja, ihmisoikeuksien kunnioittamista sekä yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta, turvallisuutta ja yhteisvastuuta.

3 §

Tarkoituksensa toteuttamiseksi puolue

- 1) laatii ja hyväksyy yhteisen periaateohjelman sekä muita ohjelmia,
- 2) teettää tutkimus- ja selvitystyötä ja muuta yhteiskunnan tilanteen ja tulevaisuuden arviointia,
- 3) rohkaisee jäseniä ja jäsenyhdistyksiä aloitteellisuuteen sekä laatii aloitteita ja ehdotuksia yhteiskuntapolitiikan uudistamiseksi,
- 4) asettaa ehdokkaita ja osallistuu kuntavaaleihin, aluevaaleihin, eduskuntavaaleihin, tasavallan presidentin vaaliin, Euroopan parlamentin jäsenten vaaleihin sekä muihin mahdollisiin vaaleihin ja kansanäänestyksiin sekä suunnittelee ja toteuttaa niihin liittyvää kampanjointia,
- 5) vaikuttaa maan asioihin eduskunnassa, hallituksessa, maakunnallisessa ja kunnallisessa päätöksenteossa, sekä Euroopan parlamentissa olevien edustajien kautta
- 6) pitää yhteyttä jäseniinsä ja kannattajiinsa, jäsenyhdistyksiinsä ja kannattajaryhmiinsä sekä tiedottaa toiminnastaan ja yhteiskunnallisista aloitteistaan,
- 7) järjestää kokous-, opinto-, koulutus- ja keskustelutilaisuuksia sekä juhlia,
- 8) harjoittaa julkaisutoimintaa sekä tukee puolueen periaatteita kannattavien sanomalehtien toimintaa,
- 9) toimeenpanee varainkeräyksiä ja arpajaisia sekä järjestää muuta 43 §:ssä mainittua taloudellista toimintaa.

4 §

Puolueen jäsenyhdistyksiä ovat

- 1) rekisteröidyt perusjärjestöt,
- 2) perusjärjestöjen muodostamat puolueen rekisteröidyt kunnallisjärjestöt,
- 3) perusjärjestöjen ja kunnallisjärjestöjen muodostamat puolueen rekisteröidyt piirit sekä
- 4) Suomen Keskustanaiset ry ja Suomen Keskustanuoret ry ja niiden rekisteröidyt piirit sekä Keskustaopiskelijat ry sekä
- 5) jäseneksi hyväksytty valtakunnallinen rekisteröity keskusjärjestö.

Kaikki edellä mainitut jäsenyhdistykset muodostavat yhdessä puolueen. Piirien toimialueet perustuvat maakuntarajoihin. Piiri voi käsittää yhden tai useamman maakunnan tai vain osan maakunnasta. Puoluevaltuusto vahvistaa piirien rajat. Kaksikielisen piirin, Centerns distrikt – Keskustan piiri r.f:n toimialueena on koko Suomi.

Kunnallisjärjestön ja kuntayhdistyksen toimialueena on kunta.

Puolueen jäsenyhdistyksinä voivat olla vain ne yhdistykset, joissa jäsenenä saavat olla vain sellaiset henkilöt tai yhdistykset, jotka yhdistyslain mukaan saavat kuulua valtiolliseen yhdistykseen. Puolueen jäseneksi voidaan hyväksyä vain sellainen yhdistys, joka hyväksyy puolueen yleiset periaatteet sekä sitoutuu noudattamaan puolueen sääntöjä. Puolueen jäsenyhdistys ei saa kuulua muuhun puolueeseen.

Perusjärjestön jäsen tai jäseneksi pyrkivä ei saa kuulua muuhun puolueeseen.

Puolue pitää perusjärjestöjen jäsenistä jäsenrekisteriä, johon merkitään jäsenen henkilötiedot ja perusjärjestöt, joihin hän kuuluu. Henkilö voi edustaa kokouksissa vain yhtä järjestöä.

Puolueen jäsenyhdistykset hyväksyy puoluehallitus, jolle jäseneksi pyrkivän tulee lähettää kirjallinen anomus ja alistaa samalla sääntönsä sen hyväksyttäväksi.

Jäsenyhdistysten sääntömuutoksiin tarvitaan puoluehallituksen suostumus.

1 Perusjärjestöjen ja kunnallisjärjestöjen on
2 jäsenanomukseensa liitettävä lisäksi asianomaisen
3 piirin piirihallituksen lausunto.

4

5 Perusjärjestön jäsenet hyväksyy perusjärjestön
6 hallitus, joka myös ylläpitää luettelo
7 perusjärjestönsä jäsenistä. Jäsenet kirjataan
8 puolueen ylläpitämään jäsenrekisteriin.

9

10 Puoluekokous voi kutsua puolueen toiminnassa
11 erityisen ansioituneen perusjärjestön jäsenen
12 kunniapuheenjohtajaksi tai kunniajäseneksi.

13

5 §

14

15
16 Puolueen jäsenyhdistykset suorittavat puolueelle
17 jäsenyhdistysten tai niihin kuuluvien yhdistysten
18 varsinaisten jäsenten lukumäärän mukaan
19 jäsenmaksua, josta päättää varsinainen
20 puoluekokous.

21

22 Kunnallisjärjestöt ja perusjärjestöt suorittavat
23 jäsenmaksunsa piirille sekä perusjärjestöt lisäksi
24 kunnallisjärjestölleen näiden järjestöjen sääntöjen
25 edellyttämällä tavalla.

26

27 Puoluevaltuusto voi puoluehallituksen esityksestä
28 päättää koota puolueen jäsenyhdistyksiltä
29 ylimääräisiä jäsenmaksuja.

30

6 §

31

32
33 Jos jäsenyhdistys päättää erota puolueesta, on
34 siitä tehtävä kirjallinen ilmoitus puoluehallitukselle
35 tai sen puheenjohtajalle taikka ilmoitettava
36 eroamisesta kirjallisesti tai suullisesti
37 puoluekokouksen pöytäkirjaan.

38

7 §

39

40
41 Puoluehallitus voi erottaa jäsenyhdistyksen,

42

43 1) jos sen toiminta on puolueen periaatteiden,
44 ohjelman tai sääntöjen vastaista;

45 2) jos se laiminlyö jäsenmaksujen
46 suorittamisen kolmena perättäisenä
47 vuonna;

48 3) jos se muulla tavalla laiminlyö
49 jäsenvelvollisuutensa taikka puolue elinten
50 päätösten noudattamisen;

51 4) jos se on menettelyllään yhdistyksessä tai
52 sen ulkopuolella vahingoittanut puoluetta;
53 tai

54 5) jos se ei enää täytä laissa tai puolueen
55 säännöissä mainittuja jäsenyyden ehtoja.

56

57

58

Kunnallisjärjestön ja perusjärjestön erottamista koskevaa päätöstä varten on puoluehallituksen hankittava asianomaisen puolueen piirin lausunto.

Ennen erottamispäätöksen tekemistä on asianomaiselle jäsenyhdistykselle varattava tilaisuus selityksen antamiseen asiassa.

8 §

Kun jäsenyhdistys 6 tai 7 §:n mainituissa tapauksissa eroaa tai erotetaan puolueesta, menettää se kaikki puolueelle suorittamansa maksut. Lisäksi eroavan yhdistyksen on maksettava kulumassa olevan vuoden eräänntyneet jäsenmaksut.

Puolue-elimet

9 §

Puolueen ylintä päätösvaltaa käyttää puoluekokous, joka käsittelee suuret periaatekysymykset sekä 14, 15, 31, 43, 44 ja 45 §:ssä mainitut asiat. Varsinainen puoluekokous valitsee puolueen puheenjohtajan, kolme (3) puolueen varapuheenjohtajaa, puoluesihteerin sekä puoluevaltuuston seuraavaksi kaksivuotiskaudeksi.

Puheenjohtajan, varapuheenjohtajien ja puoluesihteerin sekä puoluevaltuuston jäsenten tulee olla Keskustan jäseniä eivätkä voi olla toisen puolueen jäseniä.

Puolueen puheenjohtajaksi, varapuheenjohtajaksi tai puoluesihteeriksi ei voida valita henkilöä, joka on vaalia edeltävän 12 kuukauden aikana ollut muun puolueen jäsen. Puolueen sääntöjen 4 §:n mukaan perusjärjestön jäsen tai jäseneksi pyrkivä ei saa kuulua muuhun puolueeseen.

Puoluekokous päättää puolueen periaateohjelmasta. Puoluekokous voi päättää puoluevaltuuston tai -hallituksen esityksestä myös erillisohjelmista tai muista puolueen politiikkaa linjaavista ohjelmista ja asiakirjoista.

Puoluekokousten välisenä aikana ylintä päätösvaltaa käyttää puoluevaltuusto. Se valitsee puoluehallituksen ja päättää puolueen erillisohjelmista. Puoluehallituksen jäsenten tulee olla Keskustan jäseniä eivätkä voi olla toisen puolueen jäseniä.

Puoluehallitus johtaa puolueen yleistä toimintaa. Se valitsee keskuudestaan työvaliokunnan.

1 Puolue-elinten kokoonpanossa toteutetaan
2 mahdollisimman hyvää sukupuolten välistä tasa-
3 arvoa. Puoluevaltuuston, puoluehallituksen ja
4 työvaliokunnan kokoonpanossa tulee olla sekä
5 naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40
6 prosenttia.

8 Puoluekokous

10 §

11
12 Varsinainen puoluekokous pidetään joka toinen
13 vuosi touko heinäkuussa puoluehallituksen
14 määräämässä paikassa ja sen tarkemmin
15 ilmoittamana aikana. Ylimääräisiä puoluekokouksia
16 pidetään, milloin puoluekokous tai puoluehallitus
17 niin päättää tai jos vähintään viisi (5) puolueen
18 piiriä sitä piirin yleisen kokouksen päätöksen
19 mukaisesti kirjallisesti vaatii.

11 §

20
21
22
23 Puoluekokoukset kutsutaan koolle tiedotuksella,
24 jonka puoluehallitus julkaisee puolueen nettisivulla
25 keskusta.fi tai tietoliikenneyhteyttä tai muuta
26 teknistä apuvälinettä käyttäen vähintään viisi (5)
27 kuukautta ennen varsinaisen puoluekokouksen
28 alkamista ja vähintään kaksi (2) viikkoa ennen
29 ylimääräisen puoluekokouksen alkamista.

30
31 Puoluekokouksessa käsiteltävät asiat ja niitä
32 koskevat puoluehallituksen tai -valtuuston esitykset
33 on saatettava kirjallisesti piirin tietoon kolmea
34 (3) viikkoa ennen varsinaisen puoluekokouksen
35 alkamista.

36
37 Puoluehallitus voi päättää, että puoluekokouksen
38 osallistumisen edellytyksenä on
39 ennakoilmoittautuminen kokoukseen viimeistään
40 tiettyinä päivinä, joka voi olla aikaisintaan 14
41 vuorokautta ennen puoluekokousta.

42
43 Puoluekokoukseen voidaan puoluehallituksen niin
44 päättäessä osallistua myös tietoliikenneyhteyttä tai
45 muuta teknistä apuvälinettä käyttäen kokouksen
46 aikana.

12 §

47
48
49
50 Puoluekokouksiin on jäsenyhdistyksillä oikeus valita
51 edustajia ja heille varaedustajia siten, että

1) kukin perusjärjestö pois lukien kuntayhdistys sekä Suomen Keskustanaiset ry:n ja Suomen Keskustanuoret ry:n alueyhdistys lähettää yhden (1) edustajan varsinaisten jäsenmaksunsa maksaneiden jäsentensä jokaista alkavaa 50-lukua kohden,

2) kukin kuntayhdistys lähettää kolme (3) viisi (5) edustajaa ja lisäksi yhden (1) edustajan varsinaisten jäsenmaksunsa maksaneiden jäsentensä jokaista alkavaa 50-lukua kohden,

3) kukin kunnallisjärjestö lähettää kolme (3) edustajaa,

4) kukin puolueen, naisten- ja nuorten piiri lähettää kuusi (6) edustajaa perusjärjestönsä varsinaisten jäsenmaksunsa maksaneiden jäsenten yhteenlasketun lukumäärän jokaista alkavaa 7500-lukua kohden, sekä

5) kukin Suomen Keskustanaiset ry:n ja Suomen Keskustanuoret ry:n piiri tai alueyhdistys lähettää viisi (5) edustajaa ja lisäksi yhden (1) edustajan varsinaisten jäsenmaksunsa maksaneiden jäsentensä jokaista alkavaa 50-lukua kohden, sekä

5) Suomen Keskustanaiset ry, Suomen Keskustanuoret ry sekä Keskustaopiskelijat ry ja 4 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu valtakunnallinen keskusjärjestö lähettää kaksi (2) edustajaa jäsenjärjestöjensä yhteenlasketun jäsenmaksunsa maksaneiden henkilöjäsenten määrän jokaista alkavaa 5000-lukua kohden.

Äänivalta ja puheoikeus puoluekokouksessa on jäsenmaksunsa 5 §:n mukaisesti kokousta edeltäneeltä kalenterivuodelta ja vähintään kaksi (2) kuukautta ennen kokousta rekisteröityjen, kuluvalta vuodelta jäsenmaksunsa suorittaneiden jäsenyhdistysten edustajilla, ellei puoluekokous myönnä puheoikeutta muillekin. Perusjärjestöä edustavan puoluekokousedustajan on oltava edustamansa perusjärjestön jäsen. Kunnallisjärjestön, piirin tai valtakunnallisen keskusjärjestön edustajan on oltava asianomaiseen järjestöön jäsenenä kuuluvan perusjärjestön jäsen.

Läsnäolo-oikeus puoluekokouksessa on perusjärjestöjen jäsenillä, joille puoluekokous voi myöntää myös puheoikeuden. Lisäksi puoluekokous voi myöntää läsnäolo-oikeuden muille henkilöille.

13 §

2
3 Kaikkien puoluekokoukseen osallistuvien on
4 ilmoitauduttava puoluehallituksen kokouskutsussa
5 ilmoittamassa paikassa tai ilmoittamalla tavalla
6 ja määrämällä aikana. Äänivaltaisten edustajien
7 on samalla jätettävä edustajavaltakirjansa
8 tarkastettavaksi, mikäli valtakirjaa ei ole
9 toimitettu piirille ennakkotarkastettavaksi erillisen
10 valtakirjojen tarkastusohjeen mukaisesti.

11
12 Piirien on toimitettava kaksi (2) kuukautta ennen
13 puoluekokouksen alkamista puoluehallitukselle
14 luettelo perusjärjestöjen jäsenmääristä edellisen
15 vuoden joulukuun viimeisen päivän mukaisesti,
16 näiden järjestöjen ja jäsenten jäsenmaksujen
17 suorittamisesta ja kooste kunnallisjärjestöistä,
18 kuntayhdistyksistä sekä niiden tehtäviä hoitavista
19 perusjärjestöistä.

20

14 §

21

22
23 Varsinaisessa puoluekokouksessa käsitellään
24 seuraavat asiat:

25

- 26 1) todetaan kokouksen laillisuus ja osallistujat
27 ja päätösvaltaisuus,
- 28 2) valitaan kokoukselle puheenjohtajat,
29 sihteerit ja pöytäkirjantarkastajat,
- 30 3) asetetaan tarpeelliset valmistelevat
31 valiokunnat,
- 32 4) esitetään katsaus puolueen toimintaan
33 edellisen puoluekokouksen jälkeiseltä ajalta,
34 esitetään selvitys puolueen taloudellisesta
35 tilasta,
- 36 6) valitaan puolueen puheenjohtaja, joka on
37 puoluehallituksen puheenjohtaja,
- 38 7) valitaan puolueen kolme (3)
39 varapuheenjohtajaa, jotka ovat
40 puoluehallituksen varapuheenjohtajina,
- 41 8) valitaan puoluesihteerit.
- 42 9) valitaan puolueen sääntöjen 17 §:n
43 mukaisesti jäsenet ja varajäsenet
44 puoluevaltuustoon,
- 45 10) käsitellään periaatteellinen talous- ja
46 toimintasuunnitelma seuraavaksi
47 kaksivuotiskaudeksi,
- 48 11) päätetään puolueelle jäsenyhdistyksiltä
49 perittävistä jäsenmaksuista,
- 50 12) käsitellään muut puoluevaltuuston tai
51 puoluehallituksen esittämät asiat sekä

52

53

54

55

56

57

58

- 13) käsitellään aloitteet, jotka puolueen jäsenyhdistykset ovat viimeistään kolme (3) kuukautta ennen varsinaista puoluekokousta puoluehallitukselle kirjallisesti esittäneet tai jotka varsinainen puoluekokous päättää ottaa käsiteltäväksi, ottaen huomioon kokouskutsusta annetut säännökset ja määräykset.

15 §

Ylimääräisessä puoluekokouksessa käsitellään ne asiat, jotka on ilmoitettu kokouskutsussa sekä ne muut asiat, jotka kokous päättää ottaa käsiteltäväksi kuitenkin huomioon ottaen, ettei sääntöjen muuttamista tai puolueen purkamista eikä puolueen hallitukseen kuuluvien jäsenten valitsemista tai erottamista tai muita näihin verrattavia kysymyksiä voida ottaa käsiteltäväksi, ellei asiaa ole kokouskutsussa mainittu.

16 §

Puoluekokouksen päätökseksi tulee se mielipide, jota on kannattanut yli puolet äänestyksessä annetuista äänistä, jollei näissä säännöissä toisin määrätä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni.

Puoluekokouksessa toimitettavissa vaaleissa tulevat valituiksi eniten ääniä saaneet, paitsi puolueen puheenjohtajan ja puoluesihteerin vaaleissa, joissa valituksi tulee se, joka on saanut yli puolet äänestyksessä annetuista äänistä. Tasatulokset vaaleissa ratkaistaan arvalla. Vaalit toimitetaan suljetuin lipuin, jollei kokous toisin päättä.

Puoluevaltuusto

17 §

Puoluevaltuustoon kuuluu **enintään 135 80** jäsentä ja **130 75** varajäsentä. Puoluevaltuustoon valitaan puolueen puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat sekä puoluesihteerit. Puoluejohtoon kuuluvilla jäsenillä ei ole varajäseniä. Kullakin jäsenmaksunsa edelliseltä kalenterivuodelta suorittaneella puolueen piirillä on oikeus esittää puoluevaltuustoon yhtä (1) jäsentä ja tälle varajäsentä. Keskustan kaksikielisellä piirillä on oikeus esittää edellisen lisäksi yhtä (1) muuta jäsentä ja tälle varajäsentä. Suomen Keskustanaiset ry:stä ja Suomen Keskustanuoret ry:stä valitaan kummastakin **viisi (5) jäsentä kolme (3) jäsentä**, eduskuntaryhmästä ja Keskustaopiskelijat ry:stä kummastakin **kolme (3) jäsentä kaksi (2) jäsentä** sekä Keskustan

1 Lehtimiehet ry:stä ja Euroopan parlamentissa
2 toimivasta Keskustan valtuuskunnasta yksi (1)
3 jäsen ja heille varajäsenet puoluevaltuustoon.
4 Puoluevaltuuston jäsen ei saa kuulua muuhun
5 puolueeseen.

6
7 Puoluevaltuuston muut jäsenet ja heidän
8 varajäsenensä valitaan kaksikielistä piiriä lukuun
9 ottamatta muista piireistä samassa suhteessa
10 kuin puolue on saanut viimeksi toimitetuissa
11 kansanedustajien vaaleissa piirin alueella ääniä.

12
13 Puoluevaltuuston kokoonpanossa tulee olla
14 sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40
15 prosenttia.

16
17 Puoluevaltuustossa piirejä ja sisarjärjestöjä
18 edustavien jäsenten toimikausi voi
19 olla yhtäjaksoisesti enintään kolme (3)
20 kaksivuotiskautta.

21
22 Mikäli eduskuntaryhmästä valittu puoluevaltuuston
23 jäsen tai varajäsen ei tule valituksi vaaleissa uuteen
24 eduskuntaan, tulee hänen erota puoluevaltuuston
25 jäsenyydestä. Tällöin puoluevaltuuston kokous
26 valitsee hänen tilalleen uuden puoluevaltuuston
27 jäsenen tai varajäsenen.

28
29 Puoluevaltuuston jäsenten toimikausi kestää kaksi
30 (2) vuotta ja alkaa varsinaisen puoluekokouksen
31 toimittaman vaalin jälkeen. Puoluevaltuusto
32 valitsee keskuudestaan toimikaudeksi pysyvän
33 puheenjohtajan ja ~~kaksi (2) varapuheenjohtajaa~~
34 **varapuheenjohtajan**. He eivät saa olla
35 puoluehallituksen jäseniä. ~~Varapuheenjohtajat~~
36 **Puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja** toimivat
37 puoluevaltuuston pysyvien valiokuntien,
38 poliittisen valiokunnan ja järjestövaliokunnan,
39 puheenjohtajina.

40
41 Puoluehallituksen jäsenillä, puolueen
42 eduskuntaryhmän jäsenillä, Euroopan
43 parlamentissa olevilla Keskustan valtuuskunnan
44 jäsenillä, puolueen äänenkannattajien
45 päätoimittajilla ja puolueen kunniajäsenillä
46 on puoluevaltuuston kokouksessa läsnäolo ja
47 puheoikeus. Puoluevaltuusto voi päättää läsnäolo
48 ja puheoikeuden laajentamisesta.

18 §

49
50
51
52 Puoluehallitus kutsuu puoluevaltuuston
53 sääntömääräiset kokoukset koolle piireille ja kaikille
54 puoluevaltuuston jäsenille vähintään kahta (2)
55 viikkoa ennen kokousta lähettämällä kirjallisella
56 ja/tai sähköpostikutsulla. Kutsu toimitetaan

57
58

myös Keskustan eduskuntaryhmän ja Euroopan parlamentissa oleville Keskustan valtuuskunnan jäsenille.

Puoluevaltuuston vuosikokous pidetään maaliskuuhuhtikuu-toukokuu ja syyskokous loka-joulukuussa puoluehallituksen määräämässä paikassa ja tarkemmin ilmoittamana ajankohtana.

Ylimääräinen puoluevaltuuston kokous voidaan pitää, kun puoluevaltuuston kokous tai puoluehallitus poliittisen tilanteen tai muun tarpeellisen syyn vuoksi niin päättää tai kun vähintään viidesosa valtuutetuista sitä kirjallisesti pyytää.

Ylimääräinen kokous voidaan kutsua koolle todistettavasti puhelimitse ja/tai sähköpostilla kahta (2) vuorokautta ennen kokousta.

Puoluehallitus voi päättää, että puoluevaltuuston kokouksen osallistumisen edellytyksenä on ennakoilmoittautuminen kokoukseen viimeistään tiettyinä päivinä, joka voi olla aikaisintaan 14 vuorokautta ennen puoluevaltuuston kokousta.

Puoluevaltuuston kokoukseen voidaan puoluehallituksen niin päättäessä osallistua myös tietoliikenneyhteyttä tai muuta teknistä apuvälinettä käyttäen kokouksen aikana.

Puoluevaltuusto voi pitää yhteiskokouksia eduskuntaryhmän ja Euroopan parlamentissa toimivan Keskustan valtuuskunnan kanssa.

19 §

Puoluevaltuuston kokous on päätösvaltainen, kun vähintään puolet jäsenistä on läsnä.

Päätökseksi tulee se mielipide, jota on kannattanut yli puolet äänestyksessä annetuista äänistä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni.

Puoluevaltuuston kokouksissa toimitettavissa vaaleissa tulevat valituiksi eniten ääniä saaneet, paitsi puheenjohtajan vaalissa, jossa valituksi tulee se, joka on saanut yli puolet äänestyksessä annetuista äänistä. Tasatulokset ratkaistaan arvalla.

Vaalit toimitetaan suljetuin lipuin, jollei kokous toisin päättä.

20 §

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

Puoluevaltuuston vuosikokouksessa:

- 1) valitaan kokoukselle sihteerit ja kaksi (2) pöytäkirjan tarkastajaa sekä ääntenlaskijat, joista kukaan ei saa olla puoluehallituksen jäsen,
- 2) todetaan kokouksen osanottajat ja päätösvaltaisuus,
- 3) esitetään puolueen toimintavuosikertomus ja päätetään siitä,
- 4) esitetään puolueen eduskuntaryhmän ja Euroopan parlamentissa toimivan Keskustan valtuuskunnan toimintavuosikertomukset,
- 5) esitetään puolueen tilinpäätös edelliseltä tilikaudelta sekä tilintarkastuskertomus,
- 6) päätetään vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille sekä
- 7) käsitellään muut kokouskutsussa mainitut asiat ja ne asiat, jotka kokous päättää ottaa käsiteltäväksi.

21 §

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

Puoluevaltuuston syyskokouksessa:

- 1) Valitaan puoluevaltuuston jäsenistä joka toinen vuosi sääntömääräisen puoluekokouksen jälkeen 2-vuotiskaudeksi puheenjohtaja ja kaksi (2) varapuheenjohtajaa varapuheenjohtaja. He eivät saa olla puoluehallituksen jäseniä.
- 2) valitaan kokoukselle sihteerit ja kaksi (2) pöytäkirjan tarkastajaa sekä ääntenlaskijat,
- 3) todetaan kokouksen osanottajat ja päätösvaltaisuus,
- 4) päätetään puoluehallituksen ja puoluevaltuuston jäsenten matkakorvauksista ja palkkioista,
- 5) päätetään tilintarkastajien palkkioista,
- 6) valitaan joka toinen vuosi sääntömääräisen puoluekokouksen jälkeen puoluehallitukseen 23 §:ssä mainittu määrä jäseniä sekä henkilökohtainen varajäsen jokaisesta piiristä sekä lisäksi puolueen eduskuntaryhmästä, Euroopan parlamentissa toimivasta Keskustan valtuuskunnasta, Suomen Keskustanaiset ry:stä, Suomen Keskustanuoret ry:stä ja Keskustaopiskelijat ry:stä kustakin yksi jäsen ja heille varajäsenet.
- 7) Valitaan vähintään yksi (1) auktorisoitu tilintarkastaja ja vähintään yksi (1) varatilintarkastaja tai vaihtoehtoisesti tilintarkastusyhteisö.

- 8) käsitellään seuraavan vuoden toimintasuunnitelma,
- 9) vahvistetaan seuraavan vuoden talousarvio sekä
- 10) käsitellään muut kokouskutsussa mainitut asiat ja ne asiat, jotka kokous päättää ottaa käsiteltäväksi.

22 §

Puoluevaltuuston muissa kokouksissa käsitellään kokouskutsussa mainitut ja ne muut asiat, jotka kokous päättää ottaa käsiteltäväksi kuitenkin huomioon ottaen, ettei kiinteistön ostamista, myymistä tai kiinnittämistä taikka puolueen toiminnan kannalta huomattavan muun omaisuuden luovuttamista, taikka pitkäaikaisen lainan ottamista, sääntöjen muuttamista eikä puoluehallituksen jäsenten tai tilintarkastajien valitsemista tai erottamista taikka tilinpäätöksen vahvistamista ja vastuuvapauden myöntämistä tai muita näihin verrattavia kysymyksiä voida ottaa käsiteltäväksi, ellei asiaa ole kokouskutsussa mainittu.

Puoluehallitus

23 §

Puoluehallituksen muodostavat puolueen puheenjohtaja, kolme (3) varapuheenjohtajaa, puoluesihteerin ja enintään kaksikymmentäkuusi (26) muuta jäsentä ja varajäsentä; edustajat piirijärjestöistä, eduskuntaryhmästä, Euroopan parlamentissa toimivasta Keskustan valtuuskunnasta, Suomen Keskustanaiset ry:stä, Suomen Keskustanuoret ry:stä, Keskustaopiskelijat ry:stä.

Puoluehallituksen kokoonpanossa tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia. Puoluehallituksen jäsenten tulee olla Keskustan jäseniä.

Keskustan Toiminnanjohtajat ry:n edustajalla sekä puoluevaltuuston puheenjohtajalla on puoluehallituksen kokouksissa läsnäolo- ja puheoikeus.

Puoluehallituksen jäsenet ja näiden henkilökohtaiset varajäsenet valitaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Puoluehallituksen jäsenten ja heidän varajäsentensä toimikausi alkaa vaalia seuraavan kalenterivuoden alusta.

24 §

Puoluehallitus kokoontuu puheenjohtajan kutsusta. Se on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai joku varapuheenjohtajista sekä puolet jäsenistä on läsnä.

Puoluehallituksen kokoukseen voidaan osallistua kokouksen niin päättäessä myös tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla kokouksen aikana.

Päätökseksi tulee se mielipide, jota on kannattanut yli puolet annetuista äänistä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni.

Puoluehallituksen kokouksissa toimitettavissa vaaleissa tulevat valituiksi eniten ääniä saaneet. Tasatulos vaaleissa ratkaistaan arvalla. Vaalit toimitetaan suljetuin lipuin, jollei kokous toisin päättä.

25 §

Puoluehallituksen tehtävänä on:

- 1) johtaa puolueen yleistä toimintaa puoluekokouksen ja -valtuuston päätösten mukaisesti, tehdä aloitteita puolueen toiminnan kehittämiseksi sekä ottaa kantaa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ja kansainvälisiin kysymyksiin,
- 2) valita työvaliokunta joka toinen vuosi puoluehallituksen toimikauden alkaessa vuoden ensimmäisessä kokouksessa,
- 3) asettaa tarvittavat toimikunnat ja työryhmät sekä perustaa verkostot politiikan eri sektoreille,
- 4) valita edustajat niihin kotimaisiin ja kansainvälisiin yhteisöihin, joiden elimissä ja kokouksissa puolueella on edustus-oikeus,
- 5) päättää jäsenyhdistysten yhteisistä hankkeista,
- 6) suunnitella ja ohjata puolueen kansainvälistä toimintaa, valtiollista, maakunnallista ja kunnallista toimintaa sekä vaalivalmisteluja,
- 7) hyväksyä jäsenyhdistykset puolueeseen ja tarkastaa sekä hyväksyä niiden säännöt ja niihin tehdyt muutokset ja pitää rekisteriä kannattajajäsenistä sekä rekisteröimättömistä toimintaryhmistä. Puoluehallitus vastaa yhteistyössä piirien kanssa perusjärjestöjen jäsenten jäsenrekisterin pitämisestä. Siihen merkitään jäsenen henkilötiedot ja perusjärjestöt, joihin hän kuuluu.

- 8) ottaa puolueen palvelukseen tarpeelliset toimihenkilöt sekä määrittellä heidän tehtävänsä ja sopia palkkauksesta,

9) päättää puolueen hyväksi tapahtuvasta varainhankinnasta,

- 9) **päättää puolueen hyväksi tapahtuvasta varainhankinnasta**, vastata puolueen omaisuuden hoidosta ja taloudellisesta toiminnasta sekä hyväksyä puolueen talousohjesääntö,
- 10) määrätä puoluekokousten ja puoluevaltuuston kokousten paikka ja aika sekä kutsua nämä koolle ottaen huomioon puolueen sääntöjen 10, 11 ja 18 §:n määräykset,
- 11) valmistella puoluekokousten ja puoluevaltuuston kokousten ohjelma, ja tehdä esitys jäsenjärjestöjen ehdotusten pohjalta puoluehallituksen jäseniksi ja varajäseniksi
- 12) laatia puoluekokouksessa esitettäväksi esitys puolueen toiminnan päälinjoista seuraavaksi kaksivuotiskaudeksi,
- 13) valmistella puoluekokouksessa esitettäväksi selvitys puolueen taloudellisesta tilasta,
- 14) laatia ja esittää puoluevaltuuston vuosikokoukselle puolueen **toiminta** vuosikertomus edelliseltä vuodelta,
- 15) esittää puoluevaltuuston vuosikokoukselle tilinpäätös edelliseltä tilikaudelta sekä tilintarkastuskertomus,
- 16) esittää puoluevaltuuston syyskokoukselle seuraavan vuoden toimintasuunnitelma ja talousarvio, joka on toimitettava kokouskutsun yhteydessä puoluevaltuuston jäsenille ja piireille,
- 17) toteuttaa puoluekokousten ja puoluevaltuuston päätökset,
- 18) käsitellä jäsenjärjestöjen aloitteet sekä
- 19) hoitaa muut puolueen toimintaan liittyvät tehtävät.

26 §

Työvaliokunnan muodostavat puolueen puheenjohtaja, varapuheenjohtajat, puoluesihteri, Keskustan eduskuntaryhmästä puoluehallitukseen valittu jäsen, Euroopan parlamentissa toimivasta Keskustan valtuuskunnasta puoluehallitukseen valittu jäsen sekä kolme (3) muuta hallituksen keskuudestaan valitsemaa jäsentä. Työvaliokunnan kokoonpanossa tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakkin vähintään 40 prosenttia.

1 Työvaliokunta on päätösvaltainen, kun vähintään
2 viisi (5) jäsentä on läsnä, puolueen puheenjohtaja
3 tai joku varapuheenjohtajista mukaan lukien.
4

5 Työvaliokunta valmistelee puoluehallitukselle
6 tehtävät ehdotukset ja seuraa puolue-elinten
7 päätösten toteutumista eduskunnassa, maan
8 hallituksessa ja puolueen omassa toiminnassa.
9 Puoluehallitus voi myös siirtää asioita
10 työvaliokunnan tehtäväksi.
11

12 Työvaliokunnan kokouksissa on läsnäolo- ja
13 puheoikeus puoluevaltuuston puheenjohtajalla,
14

15 Suomen Keskustanaiset ry:n, Suomen
16 Keskustanuoret ry:n ja Keskustaopiskelijat ry:n
17 puheenjohtajilla.
18

19 Eduskuntaryhmä

21 27 §

23 Keskustan eduskuntaryhmän muodostavat
24 Suomen Keskusta r.p:n ehdokaslistoilta valitut
25 kansanedustajat sekä ne kansanedustajat, jotka
26 eduskuntaryhmä hyväksyy jäsenikseen.
27

28 Keskustan valtuuskunta Euroopan parlamentissa

31 28 §

33 Euroopan parlamentin Keskustan valtuuskunnan
34 muodostavat Euroopan parlamentin jäsenten
35 vaalissa Suomen Keskusta r.p:n ehdokaslistoilta
36 valittavat Euroopan parlamentin jäsenet sekä ne
37 jäsenet, jotka Euroopan parlamentissa toimiva
38 Keskustan valtuuskunta hyväksyy jäsenikseen.
39

40 Osallistuminen hallitusvastuuseen

42 29 §

44 Puolue voi olla edustettuna maan hallituksessa ja
45 tukee sitä, mikäli hallituksen ohjelma ja toiminta
46 ovat sopusoinnussa puolueen periaatteiden kanssa.
47

48 Puolueen osallistumisesta hallitusvastuuseen
49 neuvottelevat puoluehallituksen ja Keskustan
50 eduskuntaryhmän nimeämät hallitusneuvottelijat.
51 Hallitusneuvottelijoihin kuuluvat puolueen
52 puheenjohtaja, kolme (3) varapuheenjohtajaa,
53 puoluesihteri ja puoluevaltuuston puheenjohtaja
54 sekä eduskuntaryhmän puheenjohtaja ja kaksi (2)
55 varapuheenjohtajaa. Hallitusneuvottelijoita johtaa
56 puolueen puheenjohtaja.
57

58

Hallitusneuvottelijat esittelevät neuvotteluiden tuloksen puoluehallitukselle ja eduskuntaryhmälle. Puolueen osallistumisesta hallitusvastuuseen päättää puoluehallituksen esityksestä puoluevaltuuston ja eduskuntaryhmän yhteinen kokous, jossa jokaisella on yksi (1) ääni.

Puolueen ehdokkaat maan hallituksen jäseniksi nimetään puoluehallituksen, eduskuntaryhmän ja Euroopan parlamentissa toimivan Keskustan valtuuskunnan jäsenten yhteiskokouksessa, jossa jokaisella on yksi (1) ääni ja jota johtaa puolueen puheenjohtaja.

Puheenjohtajan valintaa koskeva neuvoa-antava jäsenäänestys

30 §

Puolueen puheenjohtajan valinnasta voidaan puoluehallituksen päätöksellä järjestää neuvoa-antava jäsenäänestys. Äänioikeutettuja jäsenäänestyksessä ovat 15 vuotta täyttäneet puolueen perusjärjestöjen henkilöjäsenet.

Neuvoa-antavaan jäsenäänestykseen voi puolueen perusjärjestö esittää ehdokkaaksi yleisen kokouksensa päätöksellä 18 vuotta täyttäneen puolueen jäsenen. Ehdokkaana ei voi olla henkilö, joka on toisen puolueen jäsen. Jäsenäänestykseen puheenjohtajaehdokkaaksi nimettävällä tulee olla takanaan vähintään kymmenen Keskustan perusjärjestön yleisen kokouksen esitystä tai yhden piirin yleisen kokouksen esitys.

Äänestys suoritetaan puolueen jäsenäänestysäännön mukaisesti. Neuvoa-antavan jäsenäänestyksen voittaa henkilö, joka saa äänestyksessä eniten ääniä.

Puolueen puheenjohtajan valitsee puoluekokous.

Presidenttiehdokkaan nimeäminen

31 §

Puolueen presidenttiehdokkaan nimeää puoluekokous, puoluevaltuusto puoluehallituksen esityksen pohjalta.

Ehdokkaan asettamista voi edeltää esivaali, joka toimeenpannaan puoluevaltuuston hyväksymän erillisen ohjesäännön mukaisesti.

1 Valtiolliset vaalit

2

3 32 §

4

5 Valtiollisissa vaaleissa solmittavista vaaliliitoista
6 sekä muusta vaaliyhteistyöstä muiden puolueiden
7 kanssa päättää kussakin vaalipiirissä puolueen
8 piiri puoluehallituksen esityksen pohjalta. Niissä
9 vaalipiireissä, joissa toimii useampia kuin yksi
10 piiri, tulee piirien yhdessä ratkaista kysymys
11 vaaliyhteistyöstä tai vaaliliiton solmimisesta. Mikäli
12 piirit eivät voi keskenään sopia asiasta, siirtyy
13 lopullinen ratkaisu puoluehallitukselle.

14

15 33 §

16

17 Puolueen ehdokkaat valtiollisissa vaaleissa
18 asetetaan kussakin vaalipiirissä salaisen ja
19 yhdenmukaista äänestystapaa noudattavan
20 jäsenäänestyksen pohjalta.

21

22 Mikäli vaalipiirin alueella on kaksi (2) tai useampia
23 piirijärjestöjä, voivat ne sopia menettelystä
24 jäsenäänestyksen toimittamiseksi ja ehdokkaiden
25 asettamiseksi piirikohtaisen jäsenäänestyksen
26 pohjalta. Myös piirikohtaisessa jäsenäänestyksessä
27 tulee noudattaa salaista ja yhdenmukaista
28 äänestystapaa. Mikäli piirit eivät pääse
29 jäsenäänestyksen toimittamisesta sopimukseen,
30 ratkaisee asian puoluehallitus.

31

32 Jäsenäänestys voidaan toteuttaa erillisessä
33 äänestystilaisuudessa, postitse tai taikka
34 tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen
35 apuvälineen avulla.

36

37 Jäsenäänestys ei kuitenkaan ole pakollinen, jos
38 siihen on nimetty enintään niin monta henkilöä
39 kuin puolueella on oikeus asettaa ehdokkaita
40 vaalipiirissä tai piirikohtaisesti vaalipiirissä
41 toimivien piirien keskinäisen sopimuksen
42 mukaisesti.

43

44 Jäsenäänestyksen johtamisesta, valvomisesta
45 ja toimeenpanosta kussakin vaalipiirissä tai
46 piirissä määrätään tarkemmin puoluevaltuuston
47 hyväksymässä jäsenäänestysäännössä.

48

49 Jäsenäänestyksessä on jokaisella viisitoista (15)
50 vuotta täyttäneellä ja jäsenmaksunsa edelliseltä
51 vuodelta suorittaneella ja kaksi (2) kuukautta ennen
52 jäsenäänestystä asianomaiseen perusjärjestöön
53 liittyneellä ja jäsenmaksunsa suorittaneella Suomen
54 Keskusta r.p:n perusjärjestön jäsenellä yhtäläinen
55 äänioikeus. Kukin äänestää vain yhden (1)
56 perusjärjestön jäsenenä.

57

58

Oikeus esittää ehdokkaita jäsenäänestykseen on jokaisella vaalipiirissä toimivalla Suomen Keskusta r.p:n perusjärjestöllä. Jäsenäänestykseen on otettava myös ehdokas, jota vähintään viisitoista (15) vaalipiirissä toimivaan samaan perusjärjestöön tai kolmekymmentä (30) eri perusjärjestöihin kuuluvaa jäsentä on kirjallisesti piirihallitukselle tai piirin äänestystoimikunnalle esittänyt. Esityksessä voidaan esittää vain yhtä (1) henkilöä ja kukin jäsen voi yhtyä vain yhteen (1) tällaiseen esitykseen.

Piirihallitus, piirin äänestystoimikunta tai piirien yhteinen äänestystoimikunta vahvistaa jäsenäänestyksen tuloksen ja esittää sen piirin tai piirien kokoukselle.

Päätöksen valtiollisten vaalien ehdokkaiden lukumäärästä ja asettamisesta tekee kussakin vaalipiirissä piirin kokous tai sen valtuuttama piirihallitus. Milloin vaalipiirissä toimii useampia puolueen piirejä, ehdokkaita asetetaan yhteisessä jäsenäänestyksessä tai piirien jäsenäänestyksissä ääniä saaneista henkilöistä samassa suhteessa kuin puolue on saanut edellisissä kansanedustajien vaaleissa ääniä kunkin piirin alueelta. Jos piirit eivät pääse sopimukseen ehdokkaiden asettamisesta, ratkaisee asian puoluehallitus.

Ehdokkaiksi on asetettava jäsenäänestyksessä eniten ääniä saaneet henkilöt. Jäsenäänestyksen tuloksesta voidaan puoluehallituksen suostumuksella poiketa enintään yhdellä kolmasosalla (1/3) niiden henkilöiden määrästä, jotka puolue asettaa ehdokkaikseen. Tällöinkin on vähintään puolet puolueen ehdokkaista asetettava jäsenäänestyksessä eniten ääniä saaneista henkilöistä.

Muutosoikeutta käytettäessä jäsenäänestyksen tulokseen ei lueta henkilöä, jota vaalikelpoisuuden menettämisen, kieltäytymisen tai muun sellaisen syyn vuoksi ei voida asettaa ehdokkaaksi.

Jollei äänestystä 33 §:n 1 tai 2 momentin nojalla ole toimitettu, on ehdokkaiksi asetettava jäsenäänestykseen nimetyt henkilöt tai osa heistä.

Muutoin noudatetaan puolueen ehdokkaita asetettaessa puoluevaltuuston vahvistaman jäsenäänestys säännön määräyksiä.

1 Euroopan parlamentin jäsenten vaali

2

3 34 §

4

5 Oikeus esittää ehdokkaita Suomen Keskusta
6 r.p:n ehdokaslistalle europarlamenttivaaleissa on
7 jokaisella Suomen Keskusta r.p:n perusjärjestöllä.
8 Valitsijayhdistyksellä, jonka perustamisasiakirjan
9 on allekirjoittanut vähintään 60 (kuusikymmentä)
10 puolueen perusjärjestöihin kuuluvaa jäsentä,
11 on myös oikeus esittää ehdokasta Keskustan
12 ehdokaslistalle. Perusjärjestö tai valitsijayhdistys
13 voi esittää vain yhtä (1) henkilöä. Esitettävä henkilö
14 ei voi olla toisen puolueen jäsen.

15

16 Perusjärjestöjen ja valitsijayhdistysten on
17 toimitettava esityksensä ja ehdokkaan suostumus
18 kirjallisesti puolueen piirin piirihallitukselle
19 viimeistään kahta (2) viikkoa ennen sitä piirin
20 yleistä kokousta, jossa piirin on määrä tehdä
21 ehdotuksensa puoluehallitukselle ehdokkaistaan
22 seuraaviin europarlamenttivaaleihin.

23

24 Piirihallitus voi esittää piirikokoukselle myös
25 sellaisia henkilöitä, jotka eivät ole tulleet
26 perusjärjestön tai valitsijayhdistyksen esityksinä.

27

28 Piirillä on oikeus esittää vaaleihin ehdokkaita
29 laskennallisen kiintiön mukaisesti. Jokainen piiri
30 voi esittää yhtä ehdokasta ja sen lisäksi yhtä
31 ehdokasta jokaista alueensa viimeksi pidettyjen
32 eduskuntavaalien yhteenlasketun äänimäärän
33 alkavaa 15 000-lukua kohden.

34

35 Piirin tulee tehdä puoluehallitukselle esityksensä
36 Keskustan ehdokaslistalle otettavista henkilöistä
37 viimeistään yhtä (1) viikkoa ennen sitä
38 puoluevaltuuston kokousta, jossa Suomen Keskusta
39 r.p:n ehdokaslistasta päätetään.

40

41 Suomen Keskustanaiset ry, Suomen
42 Keskustanuoret ry ja Keskustaopiskelijat ry voivat
43 kukin esittää puoluehallitukselle enintään viittä (5)
44 henkilöä otettavaksi Keskustan ehdokaslistalle.

45

46 Puoluehallitus valmistelee puoluevaltuustolle
47 ehdotuksen Suomen Keskusta r.p:n ehdokaslistaksi.
48 Lista rakennetaan mahdollisimman edustavaksi
49 niin alueellisesti kuin sukupuoli- ja ikärakenteen
50 kannalta. Ehdotukseen voi sisältyä enintään
51 neljäsosa (1/4) sellaisia henkilöitä, jotka eivät ole
52 tulleet käsittelyyn piirijärjestöjen tai sisarjärjestöjen
53 esityksinä.

54

55

56

57

58

Puoluevaltuusto voi ottaa ehdokaslistalle vain puoluehallituksen ehdottamia tai puoluehallitukselle ehdotettuja henkilöitä. Puoluevaltuusto voi antaa tarpeen niin vaatiessa puoluehallitukselle valtuuden muuttaa tai täydentää ehdokaslistaa.

Aluevaalit

35 §

Oikeus puolueen ehdokkaiden asettamiseen aluevaaleissa on puolueen piirillä tai jos maakunnassa ei tällaista ole, puoluehallituksen määräämällä maakunnassa toimivalla puolueen perusjärjestöllä.

Päätöksen aluevaalien ehdokkaiden lukumäärästä ja asettamisesta tekee kussakin vaalipiirissä piirin kokous tai sen valtuuttama piirihallitus. Jos piiri ei pääse sopimukseen ehdokkaiden asettamisesta, ratkaisee asian puoluehallitus.

Niissä vaalipiireissä, joissa toimii useampia kuin yksi piiri, tulee piirien yhdessä ratkaista kysymys vaaliyhteistyöstä tai vaaliliiton solmimisesta. Mikäli piirit eivät voi keskenään sopia asiasta, siirtyy lopullinen ratkaisu puoluehallitukselle.

Kuntavaalit

36 §

Oikeus puolueen ehdokkaiden asettamiseen kuntavaaleissa on kunnallisjärjestöllä, kuntayhdistyksellä tai jos kunnassa ei tällaista ole, puoluehallituksen määräämällä kunnassa toimivalla puolueen perusjärjestöllä.

Ehdokkaiden asettamisesta, vaaliliitoista sekä muusta vaaliyhteistyöstä ja vaaleihin liittyvistä toimenpiteistä päätetään kunnittain kunnallisjärjestön tai kuntayhdistyksen kokouksessa tai, jos kunnassa ei tällaista ole, kunnassa toimivien perusjärjestöjen yhteisessä kokouksessa, jossa jokaisella perusjärjestön jäsenellä on yksi (1) ääni. Mikäli perusjärjestöt eivät voi keskenään sopia yhteisestä kokouksesta, antaa puoluehallitus asiassa tarvittavat määräykset.

1 Luottamus- ja toimihenkilöiden tehtävät

37 §

Puolueen puheenjohtaja johtaa puolueen poliittista toimintaa. Puolueen puheenjohtaja valvoo, että puolueen toimintaa johdetaan sääntöjen ja puolueohjelman hengessä sekä puolue-elinten päätösten mukaisesti.

Puheenjohtaja kutsuu puoluehallituksen koolle ja johtaa sen kokouksissa puhetta.

Puolueen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajien vastuualueista puolueen politiikan valmistelussa päättää puoluehallitus.

38 §

Puoluesihteri johtaa puolueen käytännön toimintaa puoluehallituksen päätösten toimeenpanemiseksi. Puoluesihteri on puoluetoimiston esimies. Hän pitää yhteyttä piireihin, sisarjärjestöihin ja muihin puolueen jäsenyhdistyksiin. Puoluesihteri tekee puoluehallitukselle esityksiä puolueen toimintaa koskevista kysymyksistä.

39 §

Puolueen taloutta hoitaa puoluehallituksen nimittämä puoluesihterin alainen toimihenkilö puoluehallituksen hyväksymän talousohjesäännön mukaan.

40 §

Tilintarkastajat tarkastavat puolueen tilikauden kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintavuosikertomuksen sekä hallinnon ja antavat tilintarkastuskertomuksen puoluehallitukselle viimeistään kaksi viikkoa ennen sitä kokousta, jossa tilinpäätös on esitettävä vahvistettavaksi. Puolueen tilintarkastajat voivat suorittaa tarkastuksia puoluehallituksen luvalla Suomen Keskusta r.p.:lle suunnattua puoluetukea saavissa organisaatioissa.

Puolueen tilikausi on kalenterivuosi.

Yleisiä määräyksiä**41 §**

Puolueen nimen kirjoittavat puolueen puheenjohtaja, varapuheenjohtajat, puoluesihteerit sekä puoluehallituksen määräämä henkilö, aina kaksi (2) yhdessä.

42 §

Puolueen puolesta kantaa ja vastaa puoluehallitus.

43 §

Puolueella on oikeus ottaa vastaan lahjoja ja testamentteja, omistaa ja hallita kiinteää ja irtainta omaisuutta sekä asianomaisella luvalla harjoittaa julkaisutoimintaa, matkailu-, kioski- ja ravintolatoimintaa sekä muuta elinkeinotoimintaa, joka liittyy tarkoituksen toteuttamiseen tai jota on pidettävä taloudellisesti vähäisenä.

44 §

Muutoksia näihin sääntöihin voidaan tehdä, jos varsinaisessa puoluekokouksessa tai sääntöjen muutosta varten kutsutussa ylimääräisessä puoluekokouksessa muutosehdotus hyväksytään vähintään kahden kolmasosan (2/3) enemmistöllä äänestyksessä annetuista äänistä ja esitys on sitä ennen käsitelty puoluevaltuuston kokouksessa.

Ehdotuksen puolueen sääntöjen muuttamisesta voi tehdä puoluehallitus tai puolueen jäsenyhdistys, jonka tulee toimittaa kokouksensa päätöksen mukainen kirjallinen esitys puoluehallitukselle viimeistään kaksi (2) kuukautta ennen sitä puoluevaltuuston kokousta, jossa muutosehdotus halutaan käsiteltäväksi. Puoluehallitus saattaa muutosehdotuksen viimeistään yhtä (1) kuukautta ennen puoluevaltuuston kokousta piirien tietoon ja esittää sen puoluevaltuustolle.

Puolueen purkaminen

1

45 §

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

Ihmisläheinen ja kestävä - Keskusta

Puoluehallituksen 26.3.2026 esitys puoluevaltuustolle

SISÄLLYSLUETTELO

1. LUKIJALLE

1.1 Miksi Keskusta?

1.2 Miksi periaateohjelma?

2. KESKUSTALAINEN MAAILMANKUVA – AVOIN JA YHTEISTYÖKYKYINEN SUOMI

2.1 Yhtä arvokkaiden ihmisten Suomi

2.2 Ajatteleminen isosti, toimimme kestävästi

3. KESKUSTALAINEN TULEVAISUUDENKUVA – KOHTI KESTÄVÄMPÄÄ YHTEISKUNTAA JA MIELEKÄSTÄ ARKEA

3.1 Tulevaisuus edellyttää uudenlaisia taitoja

3.2 Keskustalainen luontosuhde – humuksen ja humanismin liitto

3.3 Kohti uutta ja kestävää taloutta

3.4 Ketään ei jätetä

4. KESKUSTALAINEN IHMISKUVA – VAIKUTTAVA JA VASTUULLINEN TOIMIJA

4.1 Elämä on kokonaisvaltaista ihmisenä kasvua

4.2 Keskustan ihmiskäsitys – ihmisyyden, sivistyksen ja luottamuksen liitto

4.3 Ihmisen ja yhteiskunnan välinen suhde

5. SANOISTA TEKOIHIN

1. Lukijalle

1.1 Miksi keskusta?

Keskusta on koko Suomen, kestävyys-, kohtuullisuuden ja sovitteluuden puolue. Se korostaa tasa-arvoa, ihmisarvoa ja edellyttää ihmisten oikeudenmukaista kohtelua. Keskusta arvostaa sivistystä, työtä ja yrittämistä ja luonnon kestävää käyttöä. Keskusta on perhemyönteinen puolue, jolla on sydäntä myös yhteiskunnan heikompiosaisille. Keskusta pitää Suomen turvassa ja huolehtii omavaraisuudesta, huoltovarmuudesta ja yhteiskuntarauhasta.

Keskusta on olemassa, koska Suomi kuuluu meille kaikille. Tahto hakea yhteisiä ratkaisuja ja kyky sovittelua on 120-vuotiaalle Keskustalle luontaista. Tehtävämme on tuoda politiikkaan kohtuullisuutta, kestävyyttä ja vastuuta. Haluamme edistää yhteistä ymmärrystä ja kansalaissopua Suomessa. Maailmanlaajuisesti haluamme edistää rauhaa ja vakautta. Toimimme oikeusvaltion, kansanvallan ja ihmisoi-keuksien edistämiseksi.

Puolustamme koko Suomen elinvoimaa ja turvallisuutta sekä luonnon ja ihmisen välistä kumppanuutta. Haluamme luonnonläheiset kaupungit ja elävän maaseudun. Pidämme huolta maamme riittävästä huoltovarmuudesta ja omavaraisuudesta, kotimaisesta ruuasta ja kotimaisesta energiasta.

Keskusta on juurensa tunteva, tulevaisuuteen katsova puolue. Ajattelemme isosti, toimimme vastuullisesti ja paikallisesti. Tavoitteenamme on hyvä ja mielekäs elämä, joka rakentuu sivistykselle, kulttuurille ja riittäväälle toimeentulolle sekä kohtuullisuutta, työteliäisyyttä ja yhteisöllisyyttä korostavalle elämäntavalle. Olemme myös perheiden puolue. Puolustamme oikeutta hyvään arkeen ja lasten oikeutta kestävään tulevaisuuteen.

Toivotan sinulle lukuintoa uuden periaateohjelmamme parissa. Olemme koonneet siihen ajatuksiamme maailman ja Suomen nykytilasta, ja ennen kaikkea siitä, millaisena haluamme maailman, tulevaisuuden ja ihmisen nähdä. Ohjelma sisältää ne keskustan keskeiset arvot ja periaatteet, joihin muut puolueemme poliittiset ohjelmat ja politiikkamme perustuvat.

Antti Kaikkonen
Keskustan puheenjohtaja

1.2 Miksi periaateohjelma?

1
2 Maltillisilla keskustavoimilla on rakennettu Suomea
3 jo yli 120 vuotta. Mutta viime vuosina keskitien kulki-
4 joille on ollut vähemmän sijaa politiikan majatalois-
5 sa. Vaihtoehdottomuus on lisääntynyt ja rakentava
6 ratkaisuhakuisuus vähentynyt. Maailman onnelli-
7 semman kansan elo on näyttäytynyt kriisistä toiseen
8 ajautumiselta. Poliitiikan kenttä oikealta vasemmalle
9 on entistä hajautuneempi niin meillä kuin muualla.
10 Radikalisoitumistakin on havaittavissa.

11
12 Eurooppaa on koetellut II maailmansodan jälkeen
13 suurin ja vakavin sota Venäjän hyökättyä Ukrainaan.
14 Venäjä on pyrkinyt hallitsemaan hajottamalla ja
15 aiheuttamalla yleistä epävakautta. Suomessa tästä
16 kaikesta on kärsinyt erityisesti itäinen Suomi, jonka
17 kehitys on jäänyt muusta maasta jälkeen.

18
19 Samaan aikaan joudumme kasvavassa määrin
20 kokemaan ihmisen oman toiminnan eli planetaaris-
21 ten rajojen ylittymisen seuraukset: Maapallo ei kestä
22 tällä hetkellä nykyisenlaista kulutusta ja jatkuvaa
23 kasvua. Ilmastonmuutoksen myötä luontokato ete-
24 nee, vesistöjen kuormitus kasvaa, ja ympäristööm-
25 me leviää uusia kasvi- ja eläintauteja, tuhohyöntei-
26 siä ja vieraslajeja. Äärimmäiset sääilmiöt ja kriisit
27 yleistyvät. Eri syistä johtuva siirtolaisuus lisääntyy
28 ja luo omat haasteensa kiihtyvän kaupungistumisen
29 lisäksi. Kaiken lisäksi syntyvyys on heikkoa ja suo-
30 malaiset ikääntyvät vauhdilla.

31
32 Yhteiskunnan toimintavarmuus erilaisissa olosuh-
33 teissa on keskeinen tulevaisuuden haaste. Varautu-
34 misesta on tullut arkipäiväämme.

35 **Käsityksemme sopimusyhteiskunnasta ja oikeusvaltiosta on muutoksessa**

36
37
38
39 Sananvapaus kuuluu demokraattisen yhteiskun-
40 nan perusoikeuksiin. Sananvapauden uhkaksi ovat
41 nousseet erilaiset sosiaalisen median ilmiöt kuten
42 erilaiset valemediat, jotka kyseenalaistavat luotta-
43 musta perinteiseen mediaan. Ihmis- ja demokra-
44 tiavihamieliset liikkeet ovat eri puolilla maailmaa
45 järjestäytyneet puolueiksi. Maailmanpoliittista valtaa
46 jaetaan uudelleen tavalla, joka ei täytä oikeudenmu-
47 kaisuuden periaatetta.

48
49 Länsimaisella demokratiolla on tänä päivänä vai-
50 keuksia puolustaa itseään. Se tarvitsee uskottavia
51 puolustajia, jotka sitoutuvat sivistyneen poliittisen
52 kulttuurin ja toimintatapojen aktiiviseen vaalimiseen.
53

54 Köyhyys, avuttomuus ja osattomuus lisääntyvät ja
55 koettelevat yhteiskuntamme yhtenäisyyttä. Julkisen
56 talouden säästöjä on liian usein toteutettu tavalla,
57 jossa iskuja ovat toistuvasti vastaanottamassa sa-
58

mat ihmiset, perheet ja ryhmät. Lapsiperheköyhyys on tämän päivän hyvinvointi-Suomen todellinen ongelma. Alueiden eriytyminen on jatkuva haaste. Paluu yövärtijavaltioon ja luokkayhteiskuntaan, epätasa-arvon kasvu ja rasismi nostavat myös päätään.

Näissä tilanteissa tarvitaan vastuullista ja arvoihin perustuvaa poliittista johtajuutta. Kansalaiset odottavat poliitikoilta johdonmukaisia linjauksia ja pitäviä sopimuksia, eivätkä yllätyksiä arkeensa. Mutta ennen kaikkea: kansalaiset kaipaavat turvallisuutta, tulevaisuudenuskoa ja oikeudenmukaisuutta. Tekoja, jotka rakentavat parempaa tulevaisuutta. Poliitikkaa, joka vastaa heidän omaa arvomaailmaansa ja periaatteitaan.

2. Keskustalainen maailmankuva - avoin ja yhteistyökykyinen Suomi

2.1 Yhtä arvokkaiden ihmisten Suomi

Keskustan tehtävänä on lisätä yhteistä ymmärrystä ja luoda kansalaissopua maassamme ja maailmanlaajuisesti geopoliittiset tosiasiat huomioiden. Keskustalle jokainen ihminen on yhtä arvokas.

Keskustalle moninaisuus on rikkautta ja rakentavaa, ei poissulkevaa tai epäreilua. Tavoitteemme on yhteiskunta, joka tunnustaa jokaisen ihmisarvon, hyväksyy moninaisuuden ja vaalii yhteistyötä.

Yhteiskunnan yhtenäisyys ja ihmisten välinen luottamus edellyttävät ihmisarvon puolustamista ja sellaisten ilmiöiden torjumista, jotka murentavat keskinäistä kunnioitustamme. Toista ihmistä ei voi koskaan pitää vähempänä ihmisenä kuin toista. Rasismille ja syrjinnälle ei pidä olla sijaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Ne heikentävät turvallisuutta, rikkovat luottamusta ja toimivat esteenä osallistumiselle.

Suomi on avoin, mutta sisäisen turvallisuuden alueella huolellinen ja luotettava valtio. Haluamme rakentaa turvallista yhteiskuntaa, jossa erilaiset ihmiset voivat elää rinnakkain rauhaa ja ystävyyttä vaalien.

2.2 Ajatteleme isosti, toimimme kestävästi

Keskusta on vahva yleispuolue. Haluamme olla vaikeissa kysymyksissä aikuinen politiikan huoneessa. Kuuntelemme muita ja tahdomme toimia siltä laajana ymmärtäen erilaisia näkökulmia.

Keskustalaisuuden ytimeen kuuluu oikeusvaltion, ihmisoikeuksien ja kansallisen eheyden puolustaminen vaikeinakin aikoina. Sääntöihin ja sopimuksiin perustuva maailmanjärjestys on meille kaiken perusta. Olemme rauhan puolella väkivaltaa ja sotaa vastaan. Emme hyväksy valtion rajojen muuttamista muutoin kuin sopimusteitse ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti.

Euroopan Unioni on Suomen tärkein kumppani maailmanpolitiikan myllertäessä ympärillämme. Otamme tarvittaessa etunojan nopeasti muuttuvassa turvallisuuspoliittisessa ympäristössä ja panostamme diplomatiaan ja kansainväliseen yhteistyöhön, omavaraisuuteen ja huoltovarmuuteen sekä kestävään ja oikeudenmukaiseen talouteen.

Vahvistamme isänmaallisuutta ja arvostamme suomalaista kulttuuria. Maailmankuvamme nojaa suomen kieleen, kulttuuriin ja henkisiin arvoihin, jotka ovat sivistyksen, yhteisöllisyyden ja yhteiskunnallisen yhtenäisyyden perusta. Puolustamme ruotsia toisena kansalliskielenämme. Tunnustamme suomalaisten vähemmistökielten aseman. Arvostamme kristillistä arvopohjaa osana kansallista kulttuuriamme.

Osa keskustalaista maailmankuvaa on myös halu kehittää modernia demokratiaa, elävää kansanvaltaa sekä vahvistaa kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia. Demokratian tulee olla voittava valtiomuoto myös tulevaisuudessa. Suomessa haluamme, että yhteiskuntarauha taataan kansanvallan ja kohtuuden kautta.

Kansanvaltainen päätöksenteko mahdollisimman lähellä ihmistä turvaa kansalaisten yhdenvertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden toteutumisen. Luomme edellytyksiä kansalaisjärjestöille ja ihmisten vapaaehtoiselle toiminnalle. Tämä lisää yhteisöllisyyttä ja luottamusta.

3. Keskustalainen tulevaisuudenkuva - kohti kestävämpää yhteiskuntaa ja mielekästä arkea

3.1 Tulevaisuus edellyttää uudenlaisia taitoja

Muutoskestävä yhteiskunta haastaa meitä näkemään kokonaisuuksia. Tulevaisuuden haasteisiin vastaaminen edellyttää uudenlaisia kansalaistaitoja, jotka rakentuvat sivistyksen ja oppimisen varaan vahvistuen koko kansan osaamistasoa.

Sivistyksellä ja tieteellä eroon ennakkoluuloista

Meidän tulee pyrkiä aktiivisesti eroon ennakkoluuloista ja eriarvoistavista yhteiskunnallisista rakenteista. Sivistys on keskeinen tulevaisuustaitojen, moninaisuuden kunnioittamisen ja ennakkoluulottomuuden edistäjä. Sivistys, kulttuuri ja taide ovat ihmisyyden kehittymisen ja säilymisen perusedellytykset ja yhteiskuntaa koossa pitävä voima.

Sivistys on vastavoima ajassamme esiintyvälle kiireelle ja itsekkyydelle. Kulttuuri ja taide auttavat meitä jäsentämään omaa taustaamme, historiaamme ja paikkaamme maailmassa.

Keskusta suhtautuu kehitykseen myönteisesti. Teknologiset uudistukset muuttavat maailmaa. Suomi on korkean teknologian maa, mutta teknologiaa ei tule kuitenkaan päästää ohjaamaan tulevaisuuttamme. Jotta voimme hallita teknologian kehitystä, on meillä oltava mahdollisuus koulutukseen ja oppimiseen. Tekoäly on iso mahdollisuus, joka tulee lisäämään ja muuttamaan monia työtehtäviä ja toimintatapoja. Samalla kuitenkin siihen liittyvät riskit ja uhatkin on tunnistettava.

Tiede auttaa meitä ymmärtämään laajempia kokonaisuuksia, arvioimaan mennyttä ja nykyhetkeä sekä näkemään tulevaa. Tiede ja tutkimus ovat ovi oikean tiedon äärelle, ongelmanratkaisuun, yhteiskunnan kehittämiseen ja kestävään hyvinvointiin. Keskusta nojaa päätöksenteossaan riippumattomaan, tieteellisesti tutkittuun tietoon.

3.2 Keskustalainen luontosuhde – humuksen ja humanismin liitto

Monipuolinen luontosuhde on osa monen keskustalaisen mielenmaisemaa. Keskustalaisessa ympäristöajattelussa keskeistä on luonnon ja luonnosta riippuvaisen elämän korostaminen. Sitä voi kuvata humuksen ja humanismin liitoksi. Meillä on oikeus hyödyntää luonnon tarjoamia uusiutuvia resursseja, mutta sopusoinnussa luonnon ja ympäristön kestävyden kanssa. Keskusta on kestävä suomalaisen maatalouden ja metsätalouden vankka puolustaja.

Luonto ja maaseutu ovat meille voimavara monikriisisessä ajassamme. Jos maaseutu voi hyvin, myös kaupungit voivat hyvin. Luontoyhteyden tulee olla mahdollinen myös kaupungeissa muun muassa kaupunkimetsien ja viherrakentamisen kautta.

Desentralismi eli keskittämisen vastustaminen muodostaa lähtökohdan kestäväälle kasvuille, uusiutuvien resurssien kohtuulliselle käytölle ja ilmastonmuutoksen ja luontokadon torjunnalle. Hajautunut yhteis-

kunta on kriisinkestävä yhteiskunta, mikä on myös parasta turvallisuuspolitiikkaa poikkeusaikoina.

Esimerkiksi hajautettu energiantuotanto on myös kriisinkestävin energiantuotanto.

Monimuotoinen luonto on arvo, jota keskustalaisuus lähestyy sekä käytön että suojelun näkökulmista. Keskeistä on ylisukupolvinen ulottuvuus ja luonnon itseisarvoisuuden tunnustaminen myös kestävyysden elementtinä. Luonnon arvo mitataan kyvyssä ylläpitää kaikkien elollisten hyvinvointia. Maa elättää meidät kaikki.

3.3 Kohti uutta ja kestävämpää taloutta

Siirtymä kestävämpään yhteiskuntaan ja fossiilitalouden jälkeiseen uusiutuvien luonnonvarojen ja energiamuotojen aikaan vaatii meiltä kykyä sopeutua muutokseen. Siirtymä ei ole pelkästään tekninen, vaan kokonaisvaltainen arvojen ja elämäntavan muutos, jossa vakaus ja tasapaino löytyvät kestävydestä eli luonnonvarojen rajallisuuden ymmärtämisestä.

Kohtuullisuus nousee uudella tavalla politiikan keskiön kulutuksen ja sen sääntelyn kautta. Materiaan perustuva kulutus ei enää voi kasvaa loputtomasti eikä mittaa onnellisuutemme tasoa. Puramme ylikulutusta suosivia rakenteita ja kannustamme ihmisiä kestävämpään, ylisukupolvisen elämään.

Keskustalainen malli kestävästä taloudesta perustuu hajautettuun yhteiskuntarakenteeseen, luonnonvarojen ylisukupolvisen käyttöön ja kestävään talouskasvuun. Se rakentuu toimeentulon, yrittäjyyden ja jakamistalouden varaan. Suosimme pien- ja yhteisomistusta suurten monopolien ja suurpääomien sijaan. Kannustamme toimeliaisuuteen, yhteistyöhön ja sellaiseen arvoperustaiseen toimintaan, jossa keikaisenä tavoitteena ei ole vain voiton maksimointi, vaan yhteisön hyvinvointi, sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja kestävä kehitys.

Keskustalaisuus tunnistaa ja tunnustaa talouden toiminnan ekologiset reunaehdot ja esittää samalla uusia vaihtoehtoja maamme talouden elvyttämiseksi näitä reunaehtoja kunnioittamaan pyrkien.

Kohtuutaloutta edustavat esimerkiksi uudet energia-yhteisöt, uudistavat metsänhoito- ja viljelykäytännöt kuten kumppanuusmaatalous sekä sote-alan yhteiskunnalliset yritykset. On luotava uusia kumppanuuksia ja verkostoja yhteiskunnallisten yritysten kanssa.

Kansallisvarallisuutemme – maan, kallioperän, vesistöjen ja metsien – kestävä käyttö ja säilyttäminen kotimaisessa omistuksessa on Keskustalle tärkeää.

Luonnon hyödyntämisen tulee tapahtua oikeudenmukaisesti tulevat sukupolvet huomioiden. Yhden luonnonvaran hyödyntäminen ei saa merkittävästi heikentää toisen tilaa.

Meille on tärkeää, että palveluja saa oikeudenmukaisesti joka puolella maata. Julkisella sektorilla on taloudessa edelleen oma tärkeä roolinsa merkittävänä turvallisuuden ja palveluiden tuottajana, jota yksityinen sektori ja järjestöt täydentävät.

3.4 Ketään ei jätetä

Kestävästä kehityksestä tuttu ”Ketään ei jätetä”-periaate on keskeinen osa keskustalaista ajattelua. Sen mukaan sosiaalisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja ekologisesti oikeudenmukainen yhteiskunta pyrkii takaamaan kaikille hyvät lähtökohdat hyvinvointiin sekä turvalliseen ja mielekkääseen elämään. Tämä on johtolankamme myös aikoina, kun julkisen talouden tasapainottamiseen ja velkaantumisen vähentämiseen joudutaan kiinnittämään aika lailla huomiota. Vaikeiden valintojen aikana taloustalkoot on tehtävä oikeudenmukaisella tavalla.

Mielekäs elämä tehdään todeksi arjessa: perheessä, työssä ja yhteisöissä. Hyvään elämään tarvitaan turvattu toimeentulo ja mahdollisuus toteuttaa ja kehittää itseä esimerkiksi opiskelun, liikunnan, kulttuurin tai järjestötoiminnan kautta.

Tämä vaatii halua ottaa vastuuta itsestä ja kykyä kantaa vastuuta myös läheisistä. Haluamme rakentaa Suomea, jossa jokaisella lapsella on mahdollisuus turvalliseen ja hyvään lapsuuteen, ja jossa perheiden taloudellinen ja sosiaalinen asema vahvistuvat. Kun nuoret luottavat tulevaisuuteen ja perheissä voidaan hyvin, nousee myös syntyvyys. Haluamme rakentaa Suomea, jossa myös vammaiset ihmiset ovat yhtä arvokkaita kuin muutkin, ja jokaiselle ikäihmisille on taattu arvokas ja turvallinen vanhuus.

Retkeily, marjanpoiminta, metsästys, kalastus, vesien suojelu ja kotitarveviljely ovat osa monen keskustalaisen mielenmaisemaa. Elämäntavassamme on läsnä samanaikaisesti mennyt ja tuleva: Korjaamme, emmekä kerskakuluta. Arjessa eteen tuleviin haasteisiin suhtaudumme ratkaisuhakuisesti ja omatoimisesti. Kunnioitamme kotiseutua ja kansalliskulttuuriamme. Elämäntavamme on juurevuutta ja perheyhteyttä arvostava.

Hyvä elämä ei ole kuitenkaan paikkaan tai perhe-
muotoon sidottua. Mielekästä ja sujuvaa arkea voi elää niin Helsingin Haagassa kuin Hyrynsalmella tai molemmissa monipaikkaisesti.

Keskusta vahvistaa uskoa tulevaisuuteen vaikeinkin aikoina. Jokaisella on oikeus epäonnistua, aloittaa ja kasvaa uudelleen. Huolehdimme myös niistä, joilla ei ole voimavaroja tai taitoa valintoihin.

4. Keskustalainen ihmiskuva - vaikuttava ja vastuullinen toimija

4.1 Elämä on kokonaisvaltaista ihmisenä kasvua

Keskusta korostaa ihmisyyttä yhteiskunnallisen päätöksenteon pohjana. Yhteiskunnan uuden kasvun ja kukoistuksen rakentaminen edellyttävät sivistyksen voimakkaampaa puolustamista. Ihmisyyden ja sen kehitystarve on jälleen nostettava kaiken yhteiskunnallisen kehityksen lähtökohdaksi.

2030-luvulla tämä tarkoittaa siirtymistä pois pelkätystä taloudellisesta tehokkuudesta ja kilpailusta kohti kokonaisvaltaista ihmisenä kasvua. Se merkitsee yhteiskuntapolitiikan, koulutuksen, teknologian ja demokratian suuntaamista tukemaan ihmisen henkistä, sosiaalista ja eettistä kehitystä.

Keskustalainen ihmiskäsitys on humanistinen, vastuullinen, tasa-arvoinen ja yhteisöllinen, jossa ihminen on arvokas yksilö ja osa laajempaa kokonaisuutta.

4.2 Keskustan ihmiskäsitys – ihmisyyden, sivistyksen ja luottamuksen liitto

Keskustan ihmiskäsitys perustuu myönteiseen näemykseen ihmisestä. Uskomme, että ihminen pyrkii hyvään ja on enemmän kuin pelkkää omaa etua ajava yksilö. Siksi keskinäiset suhteemme voidaan rakentaa luottamuksen eikä pelon varaan.

Keskusta ei halua luoda uhkakuvia tai vastakkainasettelua, ei lietsoa vieraan pelkoa eikä peräänkulluttava ankarampaa kuria tai valvontaa. Luottamukseen perustuva yhteiskunta on aina vahvempi kuin pelkoon, epätoivoon tai saneluun perustuva yhteiskunta.

Ihmiskäsityksemme nojaa vapauksien ja vastuun sekä oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainoon. Ihmisellä pitää olla mahdollisimman suuri vapaus omien elämänvalintojen tekemiseen lain puitteissa. Tuon vapauden rajana on, että valintamme eivät saa rajoittaa toisen ihmisen vapautta omiin valintoihinsa.

4.3 Ihmisen ja yhteiskunnan välinen suhde

Keskusta korostaa ihmisen vastuuta itsestään ja läheisistään. Samalla ihminen on osa yhteiskuntaa, jossa oikeudet ja velvollisuudet kulkevat käsi kädessä. Jokaisella on oikeus tulla kohdelluksi arvokkaasti ja toteuttaa itseään. Meillä on samaan aikaan velvollisuus kehittää itseämme.

Kansalaisina pyrimme vaikuttamaan yhteiskunnan epäkohtien korjaamiseen ja julkiseen keskusteluun tavalla, joka rakentaa keskinäistä luottamusta ja yhtenäisyyttä. Emme vaikeuta kanssakulkijoidemme tietä, vaan päinvastoin helpotamme sitä.

Vaalimme perheyhteyttä, kasvatamme lapsemme välittämään, huolehdimme vanhuksistamme, ja pidämme näin yllä ihmisyyden moraalista ja inhimillistä jatkuvuutta.

Ihmisen ja työn välinen suhde

Työ rakentaa luottamusta ja tulevaisuutta, ylläpitää toimivaa yhteiskuntaa ja antaa ihmiselle ja koko yhteiskunnalle mahdollisuuden kasvuun. Se tuo toimeentulon, mutta myös merkityksen elämään ja yhteyden toisiin.

Keskustalaisuudessa työn arvo ei määräydy palkan tai aseman mukaan. Mikään työtehtävä ei ole meille toista vähäisempi, sillä jokainen rakentaa yhteistä hyvää omien edellytystensä ja kykyjensä mukaisesti. Jokaisella työtä tekevällä on oltava mahdollisuus vaikuttaa omaan työhönsä ja työolosuhteisiin.

Meidän tulee yhteiskuntana huolehtia, että mahdollisuus työhön tarjotaan kaikille, myös osatyökykyisille ja tänne muuttaneille, jotta he voivat osallistua, integroitua ja tuoda osaamisensa yhteiseen käyttöön. Meidän tulee entistä paremmin mahdollistaa työn ja muun elämän kuten perheen yhdistäminen. Keskusta suhtautuu myönteisesti etätöiden mahdollisuuksiin niissä työtehtävissä, joihin se soveltuu.

Paikallinen toimeliaisuus ja yritteliäisyys luovat elinvoimaa ja mahdollisuuksia eri puolille maata. Vahvistamme yrittäjämäistä asennetta jo varhaisessa vaiheessa, jotta ihmiset oppivat nuorina kehittämään ideoitaan ja kantamaan vastuuta.

Yrittämisellä vaurastuminen luo hyvää myös ympärille. Näin syntyy uusia työpaikkoja, lisää hyvinvointia ja toimivia yhteisöjä, joissa yhteistyö ja keskinäinen tuki vahvistavat koko paikallista elinvoimaa.

Työn ja teknologian välinen suhde

1
2 Työntekijästä ei saa tulla teknologisessa murrokses-
3 sa pelkkä väline, vaan työn arvo ja kunnioitus työtä
4 tekevää kohtaan säilyvät. Meidän on varmistettava,
5 että teknologinen kehitys tukee sosiaalista kestä-
6 vyyttä, työllisyyttä, oikeudenmukaisuutta ja alueel-
7 lista tasa-arvoa.

8
9 Teknologia ja tekoäly eivät saa rajoittaa ihmisen luo-
10 vuutta eivätkä sivistystä. Tekoälyn tuottama hyöty ei
11 saa myöskään kasaantua vain harvoille globaaleille
12 toimijoille eikä aiheuttaa sellaista riippuvuutta, joka
13 rapauttaa demokratiaamme tai yhteisöllisyyttäm-
14 me.

15
16 Keskustalle ihminen on kaiken yhteiskunnallisen toi-
17 minnan lähtökohta ja päämäärä.

18

19

5. Sanoista tekoihin

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

Hyvä lukija,

Keskustalle politiikka on tekemistä, ratkaisuja ja roh-
keutta tarttua toimeen, ei menneiden muistelua eikä
toisten arvostelua. Poliitiikkaamme nojaa arvoihin ja
periaatteisiin, joista olet nyt saanut esimakua tässä
periaateohjelmassa. Nämä eivät ole vain sanoja
paperilla, vaan suunta arjen päätöksille.

Puhumme asioista, jotka koskettavat todennäköi-
sesti Sinunkin elämäsi: kotia, työtä, toimeentuloa
ja tulevaisuuden turvaa. Voit luottaa siihen, että
seisomme kohtuuden, kestäväyyden ja oikeudenmu-
kaisuuden puolella vuoden jokaisena päivänä niin
keittiönpöydän ääressä kuin työpaikkojen arjessa.

Suomi on meille enemmän kuin maa kartalla. Suomi
on kotimaamme. Isänmaa, jota kannattaa vaalia ja
puolustaa. Sen suurin vahvuus on vapaus: jokaisella
on oikeus rakentaa omannäköisensä elämä missä
päin Suomea tahansa. Näin pitää olla myös huo-
menna.

Kansanvaltainen toimintatapa ja tasavaltainen
ajattelu eivät ole meille juhlapuheita, vaan tapamme
toimia. Haluamme kutsua sinut mukaan rakenta-
maan parempaa yhteiskuntaa. Yhdessä valmistellen.
Yhdessä päättäen. Yhdessä tehden.

Tule mukaan. Rakennetaan tulevaisuus, joka kestää.

Uusi suunta Suomelle

Puoluehallituksen 23.3.2026 esitys puoluevaltuustolle

Maailman turvallisin maa 2030

Keskustan tusina

1. Turvallisuus tulee ensin

2. Suomi tarvitsee luottamuksen korjaustalkoot

3. Suomen talous kestäväen kasvun tielle

3.1. Julkinen talous velkaantumisen tieltä kestäväälle pohjalle

3.2. Talouskasvu on tuplattava

3.3. Tekoälystä tuottavuutta ja kasvua

4. Väestöpolitiikkaa pitää johtaa

4.1. Kotien ja perheiden uskoa tulevaisuuteen on vahvistettava

4.2. Arvokas ja arvostettu vanhuus on hyvinvointiyhteiskunnan tunnusmerkki

4.3. Suomi tarvitsee osaamisperusteista maahanmuuttoa

5. Keskustan Suomi on koko Suomi

5.1. Elinvoima syntyy alueiden vahvuuksista ja niitä tukevasta politiikasta

5.2. Ihmisten asumistoiveet todeksi

5.3. Monipaikkaisuuden ja etätyön edellytykset kuntoon

6. Kohti kohtuullisuuden yhteiskuntaa ja hyvää elämää

6.1. Kokonaiskestävyydestä hyvinvointia, työtä ja kasvua

6.2. Mielensterveydestä kansallinen suurhanke

6.3. Suomalainen koulu on pelastettava

Maailman turvallisin maa 2030

Keskustan visiossa Suomi on maa, jossa voi nukkua yönsä rauhassa ja jossa toivo ja mahdollisuudet ovat aina pelkoa ja uhkia suurempia. Tällaisessa yhteiskunnassa kaikki kokevat itsensä arvokkaiksi ja osallistuvat isänmaan rakentamiseen voimavarojensa mukaan. Suomen talous tervehtyy ja hyvinvointiyhteiskunta on kestäväällä pohjalla. Maamme turvallisuudesta pidetään monin tavoin huolta. Suomi on sisäisesti eheä ja ulkoisesti vahva kestävä maa ilmanpolitiikan tyrskeet. Tavoitteenamme on, että Suomi on vuonna 2030 maailman turvallisin maa.

Aikamme ongelmat ja vaikeudet ovat tosiasioita, joita ei voi kieltää eikä kiertää. Useat eri kehityskulut vievät Suomea väärrään suuntaan. Mutta vaikka maailma rajojemme ulkopuolella ja osin omassa maassammekin on täynnä uhkia ja epävarmuuksia, on Suomen ja suomalaisten tulevaisuus monissa asioissa omissa käsissämme. Tässä tilanteessa maamme tarvitsee erityisesti työtä, turvaa ja tulevaisuudenuskkoa.

On tärkeää vahvistaa luottamusta siihen, että maamme selviää ja menestyy. Se edellyttää Suomen korjaussarjaa parempaan huomiseen sekä sen mukaisia päätöksiä ja niiden määrätietoista toimeenpanoa. Keskusta on tähän valmis.

Keskustan Suomi 2030 on maa, joka on lopulta päättänyt olla enemmän kuin osiensa summa. Yhteiskunta, jossa työn ja yrittämisen arvo ymmärretään eikä vastuuta siirretä eteenpäin. Maa, jossa ihmiset kokevat kulkevänsä samaan suuntaan – rinnakkain, eivät toisiaan vasten.

Monet asiat maailmassa huolestuttavat ihmisiä – syystäkin. Kansainvälinen turvallisuustilanne on kiristynyt. Talouden heilahtelut ovat tuntuneet arjessa. Epävarmuus on kasvanut tavalla, johon yksittäisen maan vaikutusvalta on rajallinen. Ilmastonmuutos etenee nopeasti. Teknologinen murros ravistelee työelämää. Vastakkainasettelut repivät yhteiskuntia.

Kaikkea tätä emme voi täysin hallita. Juuri siksi meidän on syytä keskittyä siihen, mikä meitä yhdistää ja mihin voimme itse vaikuttaa: siihen, miten pidämme toisistamme huolta, miten rakennamme luottamusta ja miten vahvistamme omaa yhteiskuntaamme sisältä päin.

Suomen vahvuus ei ole koskaan ollut yksittäinen alue, kaupunki tai ajatussuunta. Se on ollut koko Suomi. Maa, joka on rakennettu niin, että jokaisella on paikka ja merkitys.

Turvallisuus ei ole vain puolustusta, panssarivau-

nuja tai varautumista kriiseihin. Se on myös elävää maaseutua ja kaupunkeja, joissa on valot ikkunoissa ja ääniä kyläteillä ja kaduilla. Se on toimivia terveyspalveluita. Se on kotimaista ruokaa ja energiaa.

Suomi seisoo 2030-luvulla osaamisen ja yrittämisen varassa. Talous ei kannata ilman juuria, eikä kasvu synny sattumalta. Koulutus, työ ja menestyvät yritykset ovat parhaita investointejamme. Kun ihminen voi tehdä työtä, jolla on merkitys, syntyy vakautta, joka kestää myös vaikeat ajat.

Arvostamme kohtuutta ja luottamuksen rakentamista. Kärjistyksillä ja vastakkainasetteluilla voi politiikkassa saada joskus voittoja, mutta niistä ei ole kestävä ylläpidon perustaksi. Tulevaisuutta tehdään kuuntelemalla, sovittamalla ja yhteistyöllä silloinkin, kun se on vaikeaa. Yhteiskunta ei vahvistu etsimällä vihollisia, vaan löytämällä yhteinen suunta. Hyvässä yhteiskunnassa huolehditaan myös niistä, jotka tarvitsevat apua: lapsista, vanhuksista ja vammaisista ihmisistä.

Suomi on nuori, mutta monia haasteita kokenut maa. Olemme tottuneet selviämään vaikeuksista, jotka ovat näyttäneet ja tuntuneet kokoamme suuremmilta. Tarinamme on toiminut esikuvana muillekin.

Kertomus Suomesta ei ole päättynyt 2030-luvulle tultaessa – se on vain saanut uuden luvun. Meidän ei ole tarvinnut jäädä vain ihailemaan eilistä, vaan olemme uskaltaneet kysyä, mitä huomisen vaatii.

Yhteiskunta ja etenkin työelämä on 2030-luvulla muuttunut edellisestä vuosikymmenestä. Etätö on luonteva osa sujuvaa työarkea. Tekoäly on vienyt työpaikkoja, mutta myös tuonut uusia ja aikaansaanut parempaa tuottavuutta. Työ on yhä harvemmin yhteen paikkaan sidottua.

Maailmanpolitiikassa on 2030-luvulla edelleen jännitteitä, vaikka ne ovatkin erilaisia kuin nyt elämässämme ajassa. Suomen paketti ei ole maailman mitatakaavassa suuri. Mutta henkistä ja fyysistä lujuttua on niin paljon, että paketti kestää.

Jyväskylän puoluekokous hyväksyi kesäkuussa 2024 Keskustalle Suunta Suomelle -tilannekuvapaperin. Se sisälsi ne Suomen ja suomalaisten tulevaisuuden suuret haasteet ja kysymykset, joihin puolue päätti lähteä etsimään vastauksia, osallistaen tähän työhön myös laajan jäsenistönsä.

Tässä Suunta Suomelle -ohjelmassa Keskusta esittää ratkaisuesityksiään isänmaamme tulevaisuuden kannalta suuriin kysymyksiin. Lopullinen, kesäkuun 2026 puoluekokouksessa hyväksyttävä, ohjelma muodostaa perustan Keskustan eduskuntavaaliohjelmalle 2027.

Keskustan tusina

- 1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
1. **Kansalliset turvallisuustalkoot.** Siirrytään 2030-luvulla koko ikäluokkaa, miehiä ja naisia, koskevaan palvelusvelvollisuuteen. Jokaiselle oma tehtävä – asepalvelus tai muu palvelusmuoto -kokonaisturvallisuuden vahvistamiseksi.
 2. **Tinkimätön huoltovarmuus.** Varmistetaan maatalouden tulevaisuus, vahvistetaan hajautettua energiantuotantoa, lisätään omavaraisuutta kriittisissä materiaaleissa ja pidetään koko maa asuttuna.
 3. **Ihminen digin isännäksi.** Laitetaan algoritmit kuriin. Palautetaan digimaailmassa valta ja vastuu sisältöjen valikoinnista somejäteiltä käyttäjille itselleen. Tehdään tekoälyn vastuullisesta käytöstä jokaisen kansalaistaito. Vahvistetaan Suomen ja EU:n digitaalista omavaraisuutta.
 4. **Tuplataan talouskasvu.** Verotetaan yritykseen jätettyjä voittoja kevyemmin, parannetaan kotitalousvähennystä, elvytetään rakennusala ja valjastetaan eläkevarallisuutta talouskasvun kiihdyttäjäksi. Sujuvoitetaan luparuljansseja ja puretaan turhaa sääntelyä.
 5. **Perheiden lapsilukutoiveet todeksi.** Palautetaan kotien tulevaisuusosko. Vanhempainneuvostot verovapaiksi asteittain. Helpotetaan hedelmöityshoitoon pääsyä ja mahdollisuuksia adoptioon. Turvataan perheiden valinnanvapaus pienten lasten hoidossa.
 6. **Parannetaan palveluja.** Jokaiselle suomalaiselle omalääkäri. Hoidon jatkuvuus ja vaikuttavuus toiminnan ytimeen. Ikäihmisille mahdollisuus hoivapaikkaan lähelle omaisia. Perhehoitoa lisättävä vaihtoehtona vanhustenhoivassa.
 7. **Uskallettava uudistaa.** On tehtävä valintoja: mitkä julkiset palvelut ovat välttämättömiä ja mistä voidaan luopua. Säädetään eläkekatto kohtuullistamaan suurimpia eläkkeitä. Uudistetaan ansiosidonnaista sosiaaliturvaa asettamalla työttömyysturvan ja sairauspäivärahojen vakuutusmaksuille ja niistä kertyville etuuksille katto.
 8. **Elinvoimaa koko Suomeen.** Jokaiselle maakunnalle turvattava tulevaisuudessakin vähintään yksi korkeakoulu. Itäiseen Suomeen kymmeneksi vuodeksi erityistalousaluekokeilu. Toimivat liikenne-, tietoliikenne- ja puhelinyhteydet varmistettava kaikilla alueilla.
 9. **Etätyötä – yhdessä sopien.** Edistetään ihmisten mahdollisuuksia etätyöhön, siihen soveltuvis- sa työtehtävissä ja työpaikoilla sopien. Julkinen sektori joustavan etätyön edelläkävijäksi. Lakiin oikeus monikuntalaisuuteen.
 10. **Kohti kestävämpää elämäntapaa.** Haittaverotero ultrapikamuodille ja krääsäkaupalle. Vauhtia fossiilitaloudesta irtaantumiselle. Biokaasu ja muu kotimainen uusiutuva energia kunniaan. Jokaiselle oikeus lähiluontoon, myös kaupungeissa. Korvataan asfaltti koulujen ja päiväkotien pihoilla biopohjaisella materiaalilla.
 11. **Mielenterveydestä kansallinen suurhanke.** Painopiste ongelmien ehkäisyyn matalalla kynnyksellä, ihmisten arjessa. Varmistetaan saumat- tomat hoitoketjut, ei pompottelua palvelusta toiseen. Huomioidaan palveluissa paremmin myös mielensairauksista kärsivien läheiset ja perhe.
 12. **Pelastetaan suomalainen koulu.** Puututaan pudokkuuteen ajoissa: päästetään lapsi kolman- nelle luokalle vasta, kun lukemisen, kirjoittami- sen ja laskemisen perustaidot ovat riittävät. Ei rakenneta uusia yli 100 lapsen päiväkotia ja yli 1000 oppilaan jättikouluja. Laitetaan kouluki- saamiselle ja -väkivallalle stoppi.

Turvallisuus tulee ensin

Maailma ympärillämme on jatkuvien muutosten ja myllerrysten tilassa. Valtioiden väliset ja sisäiset jännitteet ovat olleet kasvussa. Yhteiskunnallisten kysymysten tärkeysjärjestys on mennyt monilta osin uusiksi. Turvallisuus tulee nyt ensin.

Ajassa elävässä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa joudumme yhä enemmän varautumaan kyber-, hybridi- ja muihin uudempaan uhkiin. Samalla maamme huoltovarmuus ja omavaraisuus ovat nousseet uuteen arvoonsa. Kokonaisturvallisuuden näkökulma on koko ajan vahvistunut.

Suomen puolustuksen perustana on pidettävä tulevaisuudessakin yleinen asevelvollisuus. Valikoiva asevelvollisuus voisi johtaa yleisen asevelvollisuuden heikentymiseen ja haasteisiin koko maan puolustuksessa tarvittavan reservin määrän kokoamiseksi. Oikeus ja velvollisuus puolustaa maata kuuluu jokaiselle suomalaiselle.

Syrjäytyminen on keskeisin uhka Suomen sisäiselle turvallisuudelle. Yhteiskuntamme on vahva silloin, kun kaikki kokevat olevansa sen arvokkaita jäseniä. Eheä ja tasa-arvoinen yhteiskunta on maanpuolustustahdon ja turvallisuuden kivijalka.

Keskustan ratkaisuja

- Suomen on tuettava ulko- ja turvallisuuspolitiikassaan monenkeskistä sopimukseen perustuvaa yhteistyötä ja kansainvälistä oikeutta.
- Suomen turvallisuutta on yhä kehitettävä verkostoituneen puolustusmallin pohjalta. Siihen kytkeytyvät Nato-jäsenyys, EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikka, Ruotsi-yhteistyö, pohjoismainen yhteistyö sekä kahdenväliset ja monenväliset yhteistyösopimukset.
- Suomen on toimittava aktiivisesti niin, että EU:n rooli turvallisuusyhteisönä ja jäsenmaiden puolustuskyvyn kehittäjänä vahvistuu. Unionin päätöksentekokykyä on parannettava myös turvallisuuskysymyksissä.
- Laitetaan toimeen kansalliset turvallisuustalkoot. Siinä jokaisella Suomen kansalaisella on määriteltävä tehtävänsä osana kokonaisturvallisuuden vahvistamista. Turvallisuustalkoiden keskiössä on uusi koko ikäluokkaa koskeva palvelusvelvollisuus. Ensimmäiseksi toteutetaan sekä naisia että miehiä koskevat tulevaisuuskutsunnat.

Seuraava askel olisi 2030-luvulla yleinen koko ikäluokkaa sukupuolineutraalisti koskeva ja tehtävien vaatimustasosta riippuen kestoltaan tasa-arvoinen palvelusvelvollisuus. Ensisijainen palvelumuoto olisi edelleen asepalveluksen suorittaminen. Siviilipalvelus uudistetaan tukemaan kokonaisturvallisuutta.

- Vapaaehtoisen maanpuolustuksen ja sen järjestöjen toimintaedellytykset on turvattava. Tarvitsemme myös muiden järjestöjen ja vapaaehtoistoimijoiden osaamista varautumisessa häiriötilanteisiin.
- Suomalaisen puolustusteollisuuden toimintaedellytyksiä on vahvistettava muun muassa tukemalla pieniä ja keskisuuria yrityksiä siviili- ja sotilastarkoituksiin soveltuvien kaksikäyttötuotteiden kehittämisessä sekä investointien ulottamisella koko maahan.
- Kuntien valmiussuunnitelmat on päivitettävä siten, että niissä huomioidaan entistä vahvemmin hybridiuhat. Myös paikallisyhteisöjen kuten kylien valmiuksia varautua poikkeus- ja häiriötilanteisiin on vahvistettava.
- Suomen on osana EU:ta vahvistettava digitaalista omavaraisuuttaan, kehitettävä aidosti eurooppalaisia tietojärjestelmiä ja digitaalisia alustoja sekä vähennettävä etenkin julkisen sektorin riippuvuutta Euroopan ulkopuolisista järjestelmistä.
- Turvallisuuspoliittisen tilanteen muutokset ja huoltovarmuuden turvaaminen on otettava huomioon myös liikenneinvestoinneissa. Pidemmällä tähtäimellä Suomi tarvitsee pohjoisen rautatieyhteyden Ruotsin ja Norjan kautta Pohjois-Atlantille.
- Suomalaisen maatalouden tulevaisuuden ja sen kannattavuuden varmistaminen on turvallisuuspolitiikkaa. Alkutuottajan on saatava tuotannon ja toimeentulonsa mahdollistava hinta tuotteistaan. Se on varmistettava tarvittaessa lainsäädännön kautta.
- Kotimaista energiantuotantoa on lisättävä ja riippuvuutta ulkomaisesta fossiilienergiasta yhä vähennettävä. Paikallisen energiantuotannon edellytyksiä on vahvistettava. Hajautettu energiantuotantomalli on huoltovarma malli.

- Kriittisissä materiaaleissa on lisättävä omavaraisuutta.
- Turvallisuuteen liittyvien palveluiden on toimittava koko maassa. Poliisin, ambulanssin ja paloauton on tultava paikalle nopeasti hädän hetkellä ihmisten asuinpaikasta riippumatta.
- Riittävä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluverkosto on varmistettava kriisi- ja poikkeusoloja varten.
- Asuttu raja on turvallinen raja. Itäisen Suomen elinvoiman turvaaminen edellyttää määrätietoista kansallista politiikkaa, EU:n tarjoamia mahdollisuuksia sekä Naton investointeja ja hankintoja.

2. Suomi tarvitsee luottamuksen korjaustalkoot

Suomen vahvuutta, yhteistyökykyämme sekä luottamusta toisiimme ja yhteiskunnan instituutioihin, haastetaan monelta suunnalta, myös rajojemme ulkopuolelta. Toimiva demokratia, sananvapaus ja luja oikeusvaltio eivät ole itsestäänselvyksiä.

Suuntaa Suomelle ei voida rakentaa ilman luottamusyhteiskunnan korjaustalkoita. Tarvitaan kolmenlaisia ratkaisuja. Demokratiaamme ja päätöksentekoamme pitää parantaa vahvistamalla yleistä luottamusta ja lisäämällä mahdollisuuksia osallistua. Toiseksi tarvitsemme kansakuntaamme yhdistäviä suuria tulevaisuusprojekteja polarisaation ja vastakkainasettelun sijaan. Kolmanneksi pitää tarkastella koko elinpiiriämme yhteisöllisyyden ja toistemme ymmärrystä vahvistavien kohtaamisten lisäämiseksi.

Keskustan ratkaisuja

- Kannustetaan kuntia ja hyvinvointialueita laajentamaan osallistamisen käytäntöjään lain minimitasoa laajemmalle. Samalla on kehitettävä ja otettava käyttöön kunnianhimoisesti aitoja osallistamisen, osallistumisen ja viestinnän muotoja. Tällaisia ovat esimerkiksi kansalaisraadit ja suoran demokratian toimintatavat sekä avoin viestintä vaikuttamisen tuloksista.
- Kuntalaisaloitteiden käsittelyyn liittyvää sääntelyä tulee uudistaa. Vastaus aloitteeseen tulisi saada nykyistä merkittävästi nopeammin.

- Luodaan puitteet matalan kynnyksen osallistumiselle politiikkaan ja poliittiseen keskusteluun. Kunta- ja kaupunkiaktivismi tulee nähdä edustuksellista demokratiaa täydentävänä osana ja sen edellytyksiä vaikuttaa myös virallisiin prosesseihin on parannettava.
- Valtiollisten vaalien sekä alue- ja kuntavaalien äänestysikäraja tulee laskea 16 ikävuoteen. Tämän lisäksi nuorisovaltuustoille taataan puhe- ja läsnäolo-oikeus sekä suora aloiteoikeus kotikunnan ja hyvinvointialueen päättävissä elimissä kuten lautakunnissa ja valtuustoissa.
- Käynnistetään tulevien hallitusneuvotteluiden ohjelmaan pohjautuen parlamentaarinen tulevaisuustyö. Sen tarkoituksena on kansalaisia ja kansalaisyhteiskuntaa osallistaen muodostaa tulevaisuusskenaario Suomelle sekä sitä koskeva parlamentaarinen toimenpidesuunnitelma. Erityinen huomio kiinnitetään sen määrittelyyn, mitkä ovat hyvinvointiyhteiskunnan ydintehtävät, mitä uhkia ne tulevien vuosien aikana kohtaavat ja miten yhteiskuntana kykenemme sopeutumaan muutoksiin. Yhtä lailla tässä työssä pohditaan, kuinka pystymme kattamaan ydintehtävistä annetun palvelulupauksen kaikkialla Suomessa.
- Ihmisten ja koko yhteiskunnan kykyä tunnistaa virheellistä tietoa ja puuttua sen levittämiseen on vahvistettava. Media- ja informaatiolukutaitoa on vahvistettava kaikilla oppiasteilla.
- Varmistetaan tutkitun tiedon tuottamisen, luotettavan tiedonvälityksen sekä vapaan ja moniarvoisen median toimintaedellytykset. Sananvapauden turvaamisen lisäksi korostetaan jokaisen vastuuta omista sanoistaan.
- Käynnistetään kansallinen tekoälysisivistysohjelma ja tehdään Suomesta tekoälysisivistyksen kärkimaa. Varmistetaan, että kansalaisilla on tekoälylukutaidon lisäksi valmius hahmottaa tekoälyn yhteiskunnallisia vaikutuksia, harjoittaa kriittistä ajattelua ja eettistä harkintaa tekoälyn ja sen tuotosten suhteen. Ja kantaa vastuuta omista valinnoista ja niiden seurauksista tekoälyä käytettäessä.
- Suomen on osana Euroopan Unionia vaadittava somejäteiltä alustoilleen ns. tehdasasetusten palauttamista. Tässä muutoksessa kielletään nykyaikaisten ohjailevien algoritmien ja yksilöllistä dataa hyödyntävien koneoppimisen työkalujen käyttö. Palautetaan valta ja vastuu sisältöjen valikoinnista käyttäjille itselleen.

- Yksinäisyyden ratkaisemiseksi kaikilla päätöksenteon ja hallinnon tasoilla on vahvistettava mahdollisuuksia yhteisöllisyyteen kuten tiloja kohtaamisille, tukea yhteisölliselle asumiselle sekä jaetulle palveluiden tuottamiselle.
- Järjestöjen ja muiden vapaaehtoistoimijoiden toimintaedellytykset yhteiskuntamme tärkeinä toimijoina on turvattava.

3. Suomen talous kestäväen kasvun tielle

Hyvinvointiyhteiskuntaamme on pidetty yllä velkaottamalla. Tämä tie ei ole kestävä. Suomen julkinen talous tarvitsee pitkäjänteistä ja vastuullista tervehdyttämistä. Keskusta on sitoutunut tervettä taloutta tukeviin uudistuksiin ja sopeuttamaan julkista taloutta oikeudenmukaisesti.

Suomen talous tarvitsee ennen kaikkea kestävä kasvua. Se edellyttää nykyistä suurempaa luottamusta päätöksentekoon sekä talouden toimintaympäristön vakautta ja ennustettavuutta.

3.1. Julkinen talous velkaantumisen tieltä kestäväälle pohjalle

Julkinen talouden tasapainottaminen vaatii monipuolisen keinovalikoiman. Ennen muuta tarvitaan talouskasvua viime vuosien lähellä nollaa olleen kasvun sijaan. Tämä on ehdottomasti paras lääke maamme talouden vakaviin ongelmiin. Avainasemassa on tuottavuuden parantaminen. Julkisen talouden tila on niin heikko, että sen korjaaminen vaatii myös merkittäviä säästöjä ja verouudistuksia. Ne on toteutettava oikeudenmukaisesti eri ihmisryhmät ja alueet huomioiden.

Keskustan ratkaisuja

- Säästöjen ohella julkisen sektorin tuottavuutta ja toiminnan vaikuttavuutta on parannettava. On kyettävä valitsemaan, mitkä julkiset palvelut ovat oikeasti välttämättömiä ja mistä voimme luopua. Asetetaan tavoitteet palveluille, mutta annetaan suuri toimintavapaus keinoille niihin pääsemiseksi. Tekoäly tuo osaltaan tähän ratkaisuja.
- Julkisissa sosiaali- ja terveyspalveluissa on uskallettava uudistaa palveluiden sisältöä ja luopua johdetusti kaikesta sellaisesta tekemisestä, joka ei lisää ihmisten hyvinvointia ja terveyttä.

Samalla on määriteltävä selkeä palvelulupaus: Mitkä palvelut kuuluvat julkisten sosiaali- ja terveyspalveluiden piiriin ja miltä osin vastuu on meillä jokaisella itsellämme.

- Verotusta pitää uudistaa paremmin työllisyyttä ja kasvua tukevaksi. Verotuksen tulee tukea sitä, että tavalliset työtä tekevät ihmiset tulevat työllään toimeen.
- Verotuksen painopistettä on siirrettävä kulutuksen verotukseen.
- Liikenteen verotus tarvitsee kokonaisuudistuksen, joka on nykyistä tasapuolisempi.
- Ansiosidonnaista sosiaaliturvaa on uudistettava. Työttömyysturvan ja sairauspäivärahojen vakuutusmaksuille tulee asettaa maksukatto. Keskustan mallissa tämä keventäisi yli 4000 euron kuukausituloista maksettavia veroja ja maksuja. Vastaavasti ansiosidonnaista työttömyysturvaa ja sairauspäivärahaa ei kertyisi yli 4000 euron ansiotuloista.
- Liikkumavaraa valtion talouteen saadaan myös luopumalla huonon hyötysuhteen jättihankkeista ja käyttämällä nämä varat vaikuttavammin ja tehokkaammin.
- Suomeen tarvitaan eläkekatto kohtuullistamaan suurimpia eläkkeitä.
- Harmaan talouden torjuntaa pitää yhä tehostaa.

3.2. Talouskasvu on tuplattava

Suomen talous ja sen toimijat tarvitsevat luottamuksen palauttamista sekä uskoa parempaan tulevaisuuteen. Poliitikalla on pystyttävä tarjoamaan näkyvä ennustettavasta toimintaympäristöstä ja julkisen talouden määrätietoista vakauttamisesta.

Suomen talouskasvu on tuplattava ennusteisiin nähden. Tarvitsemme kasvun ja yrittäjyyden kannustimia ja vähintään 2%:sta alkavat vuotuiset kasvuluvut. Talouskasvun on oltava ympäristöllisesti ja sosiaalisesti kestävä.

Keskustan ratkaisuja

- Kasvun mahdollisuudet on tunnistettava maakunta- ja toimialatasoisesti.
- Verotuksen pitää olla ennakoitavaa ja vakautta pitkäjänteisen kasvun tukemiseksi. Kesken vaalikauden tehtävää poukkoilua on vältettävä. Verotuksen on kannustettava työhön, yrittämi-

- seen ja investointeihin.
- Yhteisöverotuksessa yritykseen jätettäviä voittoja on verotettava kevyemmin kasvun, investointien ja työllisyyden luomiseksi.
 - Kotitalousvähennystä on parannettava ja lisäksi on tuplattava yksinasuvien ja yksinhuoltajien vähennysoikeuden enimmäismäärät.
 - Rakennusala on elvytettävä muun muassa ottamalla käyttöön finanssikriisin ajan kaltainen korjausavustus taloyhtiöille, käynnistämällä homekoulujen ja muiden julkisten rakennusten korjausohjelma sekä toteuttamalla perusväylänpidon, raiteiden, siltojen, kevyen liikenteen väylien ja yksityisteiden korjausohjelma.
 - Eläkevarallisuus on valjastettava kiihdyttämään talouskasvua. Esimerkiksi seuraavan kymmenen vuoden aikana eläkeyhtiöiden sijoitusvarallisuudesta voitaisiin tuottavasti ohjata 4 % suomalaisten startup- ja kasvuyritysten rahoittamiseen.
 - TKI-rahoituksesta entistä merkittävämpi osuus tulee suunnata pienille ja keskisuurille yrityksille. Rahoituksessa tulee painottaa korkean jalostusasteen toimialoja.
 - Lupapolitiikkaa ja sääntelyä on sujuvoitettava. Käynnistetään yritys-elämää koskevan lainsäädännön perkaaminen. Tavoitteena on purkaa kahdessa vaalikaudessa Suomen lainsäädännöstä EU:n minimitason ylittävät lisävaatimukset.
 - Paikallinen sopiminen tulisi mahdollistaa myös yhden työntekijän yrityksille. Tarvitsemme myös kannustimia työnantajayrittäjyyteen ryhtymiselle.
 - Rahoituksen saamista on helpotettava. Pankkien sääntely-ympäristö on käytävä läpi.
 - Luonnonsuojelumenojen vähennyskelpoisuutta tulee lisätä ja jäteveron veropohjaa laajentaa.
 - Tuottavuuden kasvattamiseksi on kuljettava kehityksen eturintamassa ja kyettävä nopeasti ottamaan käyttöön myös muualla tuotetut teknologiat. Suomessa on myös mahdollistettava terveysdatan nykyistä tehokkaampi ja turvallinen käyttö.
 - Terveysala on valtava mahdollisuus talouskasvun ja viennin näkökulmasta. Hyvinvointialueiden rahoitusmallia on uudistettava siten, että se kannustaa tutkimukseen ja uusien innovaatioiden käyttöönottoon.

- Laaditaan kunnianhimoinen matkailualan kasvustrategia. Tavoitteeksi on asetettava matkustustaseen saaminen tasapainoon vuoteen 2030 mennessä. Näin matkailusta tulisi tuloja Suomeen saman verran kuin mitä suomalaiset vievät matkailueuroja maailmalle.

3.3. Tekoälystä tuottavuutta ja kasvua

Arvioiden mukaan tekoälyn käyttöönotto voi pitkällä aikavälillä kasvattaa bruttokansantuotetta jopa 30–50 miljardilla eurolla. Kasvu syntyy erityisesti tuottavuuden parantumisesta, joka perustuu osaamiseen, investointeihin ja uuden teknologian hyödyntämiseen. Tekoälyn oikeanlainen ja oikea-aikainen laaja yhteiskunnallinen käyttöönotto voi mahdollistaa jopa 3,5 prosenttiyksikön vuosittaisen tuottavuuskasvun.

Suomi tarvitsee rohkeita tekoälyinvestointeja, jotta voimme kasvattaa tuottavuutta, uudistaa liiketoimintamalleja ja vauhdittaa koko talouden kilpailukykyä.

Tekoälyn vastuullisen käytön varmistamiseksi tarvitaan eurooppalaisia ratkaisuja. Pienenä, mutta ketteränä toimijana Suomella on mahdollisuus toimia sillanrakentajana suurvaltojen välissä ja varmistaa, että tekoäly palvelee yhteistä hyvää eikä vain harvojen etuja.

Keskustan ratkaisuja

- Suomen on vahvistettava teknologista omavaraisuuttaan ja datan hallintaa, jotta pysymme kilpailukykyisinä ja voimme turvata kansalliset intressit tekoälykehityksessä. Rakennetaan turvallinen data-infrastruktuuri, jossa panostetaan avoimeen lähdekoodiin ja eurooppalaiseen omistukseen. Näin sijoittajat voivat luottaa siihen, että data ja arvionluonti pysyvät Suomessa.
- Nostetaan kansallisesti tietoisuutta datakeskeisen liiketoiminnan tarjoamista mahdollisuuksista sekä panostetaan eri kasvuvaiheen yritysten rahoitukseen. Erityisesti pk-yrityksille on tarjottava helppokäyttöisiä, kustannustehokkaita työkaluja ja palveluja, jotka tukevat liiketoimintamallien uudistamista ja uusien datakeskeisten palvelujen luomista.
- Investoidaan teollisuudessa ja palvelualoilla uusien tekoälypohjaisten robottien käyttöönottoon tuottavuuden nostamiseksi.
- Panostetaan tekoälyyn liittyvään koulutukseen kaikilla tasoilla peruskoulusta jatkuvaan oppimiseen ja huippututkimukseen sekä nostetaan

tekoälyivistys yhteiskunnalliseksi tavoitteeksi.

- Otetaan tekoäly täysimääräisesti käyttöön sote-sektorilla soveltuvissa toiminnoissa kuten kirjallisissa tehtävissä, sairauksien ennaltaehkäisyssä ja kuvantamisessa. Se vapauttaa, resursseja suoraan potilas- ja asiakastyöhön ja tuo merkittäviä kustannussäästöjä.
- Käynnistetään kansallinen ohjelmatyö lupien ja säädösten tulkinnalle, jotta tekoälyratkaisujen käyttöönotto potilas- ja asiakastyössä on turvallista, selkeää ja yhdenmukaista koko maassa.

4. Väestöpolitiikkaa pitää johtaa

Suomen nopea ikääntyminen ja syntyvyyden lasku alle nälkävuoden 1868 tason ovat tosiasioita. Lapsimäärän väheneminen on suuri uhka kansantaloudellemme ja hyvinvointiyhteiskuntamme tulevaisuudelle. Keskusta haluaa johtaa tätä muutosta hallitusti ja yhdessä sopien.

Suomalaiset tarvitsevat ennen kaikkea toivon näkymää tulevaisuuteen. Asenteemme ja puheemme perheistä ja ikääntyneistä pitää kääntää ongelmakeskeisyydestä ratkaisuihin, kannustukseen ja rohkaisuun.

4.1. Kotien ja perheiden uskoa tulevaisuuteen on vahvistettava

Epävarmuus työllistymisestä, toimeentulosta ja pärjäämisestä vanhempana sekä huoli ympäröivän maailman kriiseistä ovat esimerkkejä syistä, joiden vuoksi monessakaan perheessä toivottu lapsiluku ei toteudu.

Lapsettomuus voi johtua useasta eri syystä. Moni on ilman sopivaa kumppania. Myös tahaton lapsettomuus on yleistä. Osalla lapsettomuus perustuu omaan valintaan.

Keskustalainen perhepolitiikka nojaa ihmisten omien valintojen sekä parisuhteiden ja perheiden moninaisuuden kunnioittamiseen.

Lapsella on oikeus turvalliseen lapsuuteen ja huolenpitoon. Kasvatusvastuu lapsista on perheillä. Lähiyhteisöt, koulu ja muu yhteiskunta tukevat koteja tässä tärkeässä tehtävässä. Apua on saatava heti, kun perhe sitä tarvitsee.

Keskustan ratkaisuja

- 1
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7
 - 8
 - 9
 - 10
 - 11
 - 12
 - 13
 - 14
 - 15
 - 16
 - 17
 - 18
 - 19
 - 20
 - 21
 - 22
 - 23
 - 24
 - 25
 - 26
 - 27
 - 28
 - 29
 - 30
 - 31
 - 32
 - 33
 - 34
 - 35
 - 36
 - 37
 - 38
 - 39
 - 40
 - 41
 - 42
 - 43
 - 44
 - 45
 - 46
 - 47
 - 48
 - 49
 - 50
 - 51
 - 52
 - 53
 - 54
 - 55
 - 56
 - 57
 - 58
- Vanhempainetuksien verovapaus on toteutettava vaiheittain.
 - Jonottomat hedelmöityshoidot on turvattava ja niiden rajoituksia on löysennettävä. Hoitokertoja on lisättävä ja esimerkiksi kotikunta ei saa olla hoitojen esteenä.
 - Hedelmällisyystieto ja -neuvonta on otettava osaksi nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveyden palveluita kouluissa, kutsunnoissa ja opiskelijoiden terveydenhuollossa.
 - Parisuhde- ja perhekasvatusta on lisättävä koulujen opetuksessa.
 - Edistetään adoption mahdollisuuksia heille, joille biologisten lasten saaminen ei ole mahdollista.
 - Ei-kaupalliset sijaissyntytykset tulisi sallia Suomessa lainsäädännössä määriteltävien edellytysten, menettelyiden ja vastuiden täytyessä.
 - Mahdollistetaan omien sukusolujen varastoiminen maksutta terveydellisin perustein.
 - Vahva panostaminen perheystävällisiin työpaikkoihin muun muassa työaikajoustoilla, etätömahdollisuuksien lisäämisellä ja entistä paremmalla työvuorosuunnittelulla on aloitettava julkisista työnantajista.
 - Raskaussyrjintä on lopetettava lainsäädäntöä tiukentamalla.
 - Edistetään nuorten aikuisten ja opiskelijoiden työllisyyttä ja toimeentuloa siten, että taloudelliset edellytykset perheellistymiselle turvataan. Opintotuen lainapainotteisuutta ei lisätä.
 - Opintotuen huoltajakorotus tulee maksaa jatkossa jokaisesta opiskelijan lapsesta. Jokaisen lapsen tulisi myös nostaa opintolainahyvitystä 10 prosenttiyksikköä. Perheellisellä opiskelijalla pitää olla mahdollisuus suorittaa opinnot pidemmässä ajassa.
 - Pienten lasten hoidossa varhaiskasvatuksen, avoimen varhaiskasvatuksen, kotihoidon ja muiden hoitomuotojen pitää olla aitoja vaihtoehtoja. Perheillä on oltava oikeus valita niille sopiva hoitomuoto.
 - Neuvolat, perhekeskukset ja varhaiskasvatuksen palvelut ovat lähipalveluita. Vanhemmuuden tuen palvelut on löydyttävä jokaisesta perhekes-

kuksesta. Neuvoloissa tulee entistä vahvemmin jakaa tietoa lapsiperheiden tukiverkostoista.

- Jokaiselle alle kouluikäisen lapsen perheelle on taattava oikeus kotipalvelun lastenhoidon tukeen kolme tuntia kuukaudessa.

4.2. Arvokas ja arvostettu vanhuus on hyvinvointiyhteiskunnan tunnusmerkki

Ikäihmiset ovat voimakkaasti kasvava ja entistä monimuotoisempi väestöryhmä. Nousseen eliniän-odotteen vuoksi ikääntymiseen sisältyy useita elämäntien vaihteita, mikä on otettava myös poliittisessa päätöksenteossa huomioon.

Ikääntyneet on nähtävä voimavarana yhteiskunnallemme. Monet heistä jatkavat eläkeläisinä palkkatyössä tai toimivat yrittäjinä, osallistuvat ahkerasti erilaiseen vapaaehtoistyöhön, auttavat lapsiaan ja lapsenlapsiaan sekä toimivat omaishoitajina.

Kaikille meistä tulee kuitenkin eteen vaihe, jolloin tarvitsemme entistä enemmän yhteiskunnan ja lähimmäistemme tukea ja apua. Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan velvollisuus on taata jokaiselle ihmisarvoinen ja turvallinen vanhuus.

Keskustan ratkaisuja

- Lisätään ikäihmisten ja nuorempien ikäluokkien kohtaamisia päiväkodeissa, kouluissa ja paikallisesti muussakin toiminnassa. Hyödynnetään tässä järjestöjen osaamista.
- Kannustetaan kuntia ja hyvinvointialueita vanhusten yhteisöllisyyden lisäämiseen ja yksinäisyyden vähentämiseen esimerkiksi päivätoiminnan kautta.
- Digimuutosten keskellä pitää varmistaa asointipalvelut riittävillä fyysisillä palvelupisteillä ja muilla keinoin niille ihmisille, joilla ei ole kykyä tai mahdollisuutta käyttää digitaalisia palveluja ja välineitä.
- Eläkeläisten osallistumista työelämään on edistettävä. Alimman eläkeiän saavuttaneille tulee antaa 20 % työtuloista kokonaan verovapaasti, jos he jatkavat työelämässä. Nykyinen työeläkkeen kertymisen yläraja (68 v.) tulee poistaa.
- Välttämättömien elinkustannusten kohtuullisuudesta voidaan huolehtia myös terveydenhuollon maksukattoja (palvelut, lääkkeet, matkat) yhdistämällä.
- Keskusta haluaa antaa ikäihmisille palvelulu-

pauksen. Suomeen tarvitaan vanhustenhuollon ja -hoivan peruseremontti, joka käsittää koti- ja omaishoidon, ympärivuorokautisen hoivan ja omaisten roolin. Tavoitteena on, että jokaiselle ikääntyneelle turvataan yksilölliset, tarpeenmukaiset ja riittävät palvelut:

- Ympärivuorokautisen hoivan paikkoja pitää olla jokaisessa kunnassa ja niihin tulee päästä mahdollisimman pian, kun palvelutarve on todettu. Hoivaan tulee päästä halutessaan lähelle omaisia ja palvelua pitää saada hoidettavan omalla kotimaisella kielellä.
- Kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoivan väliin sijoitettava yhteisöasumista on kehitettävä vaihtoehtona niille ikääntyneille, joilla on tällaiseen asumiseen riittävästi toimintakykyä.
- Omaishoitajien edellytyksiä toimia ja jaksaa omaishoitajina on parannettava. Ikäihmisten perhehoitoa vaihtoehtona on voimakkaasti lisättävä. Sen vahvuuksia ovat kodinomaisuus, jatkuvuus ja pysyvät ihmissuhteet.
- Teknologian hyödyntämistä on yhä lisättävä osana niin vanhustenhoivaa kuin muuta-kin sote-sektorin toimintaa. Digiratkaisujen kehittämisessä pitää hyödyntää sote-ammattilaisten osaamista ja osallistaa niiden käyttäjät, etenkin ikäihmiset.
- Jokaiselle suomalaiselle tarvitaan omalääkäri.
- Terveydenhuollon palveluiden oikea-aikaisuutta ja jatkuvuutta on vahvistettava. Jatkuvuus tukee hoidon vaikuttavuutta. Järjestöjen toiminnan pariin – esimerkiksi liikuntatoimintaan ja vertaisryhmiin – ohjaaminen pitää saada vahvemmaksi osaksi asiakkaan hoitopolkua. Sosiaali- ja terveyspalveluiden integraatiossa on kiinnitettävä erityistä huomiota paljon palveluita tarvitseviin.
- Kelan matkakorvaukset tulee siirtää pikaisesti hyvinvointialueille kustannustehokkuuden parantamiseksi.
- Tarvitaan hyvinvointialueiden rahoitusremontti, jossa annetaan lisää valtaa alueille. Kustannusten kasvua hillitään parhaiten panostamalla ennaltaehkäisevään toimintaan ja perusterveydenhoitoon.

4.3. Suomi tarvitsee osaamisperusteista maahanmuuttoa

Väestön ikääntyessä ja ikäluokkien pienentyessä Suomen talouden ja hyvinvointiyhteiskunnan turvaaminen edellyttää hallittua työ- ja osaamisperäistä maahanmuuttoa.

Samalla on syytä tarkastella Suomen maahanmuutto- ja kotoutumispolitiikkaa laajemminkin. Keskustan maahanmuuttolinjassa yhdistyy inhimillisyys ja realismi. Maahanmuuttoa hyvine puolineen ja ongelmineen on pystyttävä käsittelemään asiallisella tavalla, ihmisarvoa kunnioittaen.

Keskustan ratkaisuja

- Maamme työ- ja osaamisperusteisen nettomaahanmuuton tason on vastattava talouskasvun ja työmarkkinoiden muuttuvia tarpeita.
- Maahanmuuton pohjaksi on luotava osaamiseen perustuva pisteytysmalli, ns. Suomen malli.
- Suomessa korkeakoulututkinnon suorittaneille opiskelijoille on myönnettävä oleskelulupa. Se on polku, jolla mahdollistetaan kansalaisuuden saaminen.
- Maahanmuuttajien on saatava riittävä tuki työelämään pääsyyn, kotimaisen kielen oppimiseen ja muutoinkin yhteiskuntaan integroitumiseen samalla kun suomalaisena yhteiskuntana osoitamme avoimuutta ja torjumme syrjinnän.
- Kotoutumisen onnistumiseksi on vaadittava Suomeen muuttavien sitoutumista maamme lakeihin ja tapoihin sekä yhteiskuntamme perusarvoihin.
- Humanitäärisessä maahanmuutossa tuki tulee kohdistaa vain hädänalaisille. Maahanmuuttopolitiikassa on siirrettävä painopiste hallitusti turvapaikan hausta kiintiöpakolaisuuteen.

5. Keskustan Suomi on koko Suomi

1
2
3
4
5 Keskusta uskoo kotiseutujen ja paikallisuuden
6 voimaan. Viisaalle ja modernille 2020-luvun aluepo-
7 litiikalle on tilausta. Keskustainen aluepolitiikka on
8 koko Suomen kehittämistä – Helsingistä Utsjoelle. Se
9 perustuu alueiden yhteistyöhön ja kumppanuuteen,
10 ei niiden vastakkainasetteluun. Kauttaaltaan asuttu
11 ja elinvoimainen Suomi on myös kriisinkestävä.

12
13 Keskustalle aluepolitiikka on myös arjen oikeuden-
14 mukaisuutta ja tasa-arvoa. Se on ihmisille tärkeiden
15 lähipalveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta eri
16 alueilla – myös kuntien ja kaupunkien sisällä. Toimi-
17 viin palveluihin ja hyvään elämään on oltava mah-
18 dollisuus niin kaupunkien keskustoissa, lähiöissä,
19 kehyskunnissa kuin maaseudun kylissäkin.

5.1. Elinvoima syntyy alueiden vahvuuksista ja niitä tukevasta politiikasta

20
21
22
23
24 Alueiden väestömäärien ja kehityserojen muutokset
25 ovat tosiasioita. Tämä ei saa kuitenkaan olla kohta-
26 lonomainen kehitys, joka johtaisi joidenkin alueiden
27 kuihtumiseen ja toisaalta yhä voimakkaampaan
28 toimintojen, palvelujen ja väestön keskittymiseen.

29
30 Kuntien ja alueiden on tunnistettava vahvuutensa,
31 elinvoimansa moottorit, realistiset mahdollisuutensa
32 ja keskinäisen yhteistyön merkitys. Valtion pitää po-
33 litiikallaan ja toiminnallaan tukea alueiden kehitystä.

Keskustan ratkaisuja:

- 34
35
36
37 • Koulutusjärjestelmää pitää parantaa tunnista-
38 maan entistä paremmin Suomen eri alueiden
39 osajatarpeet. Sekä toisen asteen että kor-
40 kea-asteen koulutuksen saatavuudesta ja saa-
41 vutettavuudesta koko maassa on huolehdittava.
42 Jokaisessa maakunnassa pitää olla tulevaisuu-
43 dessakin vähintään yksi korkeakoulu.
44
45 • Yliopistokeskusten asemaa on yhä vahvistettava.
46
47 • Ammennetaan kasvua maakunnista koulutuksen
48 ja tutkimuksen kautta. Luodaan maakunnalliset
49 kasvutehtaat innovaatioiden mahdollistamiseksi
50 ja nelinkertaistetaan ammattikorkeakoulujen
51 TKI-resurssit pienten ja keskisuurten yritysten
52 kasvun tueksi.
53
54 • Itäisestä Suomesta luodaan kymmenen vuoden
55 kokeiluna erityistalousalue, jonne valtio koh-
56 dentaa erityisiä vero- ja investointitukia sekä
57 maksuhojennuksia.
58

- Harvaan asuttujen, maaseutumaisten alueiden osaaajapulan yhdeksi ratkaisuksi tarvitaan laki alueellisesta opintolainahyvityksestä, jonka saa muuttamalla vastavalmistuneena kriteerit täyttävään kuntaan.
- Työllisyyspalvelujen sääntelyä on kevennettävä ja uudistettava niin, että ne palvelevat nykyistä paremmin työnantajien ja -tekijöiden kohtaamista.
- Muutetaan hankintalainsäädäntöä niin, että se vahvistaa paikallisten yritysten ja muiden toimijoiden asemaa kuntien, hyvinvointialueiden ja maakuntaliittojen kilpailutuksissa. Osaamista julkisissa hankinnoissa vahvistetaan.
- Poistetaan harvaan asuttujen alueiden aloittavilta yrityksiltä määräaikaisesti työnantajamaksut Norjan mallin mukaisesti.
- Helpotetaan maaseutumaisilla alueilla toimivien pienten ja keskisuurten yritysten investointeja uudella takausjärjestelmällä pankkien ja yritysten välillä.
- Toimivat tietoliikenneyhteydet ja matkapuhelinten kuuluvuudet on varmistettava koko Suomessa, tarvittaessa lakisääteisesti. Myös riittävät postinjakelupalvelut on turvattava kustannustehokkaasti kaikkialla maassa.
- Liikennepolitiikassa painopisteen pitää olla ole-massa olevien teiden, ratojen ja muiden väylien kunnostamisessa suurten miljardihankkeiden sijaan.
- Sähkönsiirto- ja jakeluverkon maanlaajuisesta kapasiteetista tulee huolehtia, jotta sähkö siirtyy ja investoinnit toteutuvat.
- Haetaan ratkaisuja tuulivoimatuotannon nykyistä paremmalle mahdollistamiselle myös itäisessä Suomessa.
- Datakeskukset tuovat alueille työtä ja tuloja. Niiden luvitukselle tulee luoda uusi valtakunnallinen malli, jossa hankkeita tarkastellaan kokonaisvaltaisesti muun muassa aluetalouden, energiatarpeen, turvallisuuden ja tietoturvan näkökulmista.
- Maakuntien liittojen roolia aluekehityksen paikallisessa johtamisessa vahvistetaan esimerkiksi EU-rakennerahastojen hallinnointitehtävillä.
- Nykyiset MAL- eli maankäyttö-, alue- ja liikennesopimukset tulee laajentaa kaikkia maakuntia koskeviksi kasvusopimuksiksi. Niissä sovitaan alueen pitkäjänteisestä ja poikkihallinnollisesta

kehittämisestä yhteistyössä valtion kanssa.

- 1
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7
 - 8
 - 9
- Kuntien valtionosuusjärjestelmä on uudistettava yhdessä koko kuntien rahoitusjärjestelmän kanssa. Sen on turvattava riittävät palvelut tunnistaen kuntien erityispiirteet ja tarpeet riippumatta kuntalaisten veronmaksukyvyistä.

5.2. Ihmisten asumistavoitteet todeksi

- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15

Jokaisella on oltava mahdollisuus asua kohtuuhintaisesti toiveidensa ja elämäntilanteensa mukaisesti. Joillekin se on vuokra-asunto ison kaupungin keskustassa, toisille itse omistettu koti maaseudulla. Tai jotain aivan muuta.

- 16
- 17
- 18
- 19
- 20

Asuntopolitiikan suunta on käännettävä. Ihmisten tarpeet sekä asumisen laatu ja väljyys on nostettava etusijalle suurten rakennusliikkeiden ja sijoittajien tavoitteiden sijaan.

- 21
- 22
- 23
- 24
- 25

Asuntopolitiikan tavoitteeksi pitää nostaa ihmisten asumisen toiveisiin vastaaminen. Erityisesti Keskusta haluaa luoda mahdollisuuksia itse omistettun kodin hankintaan.

Keskustan ratkaisuja

- 26
 - 27
 - 28
 - 29
 - 30
 - 31
 - 32
 - 33
 - 34
 - 35
 - 36
 - 37
 - 38
 - 39
 - 40
 - 41
 - 42
 - 43
 - 44
 - 45
 - 46
 - 47
 - 48
 - 49
 - 50
 - 51
 - 52
 - 53
 - 54
 - 55
 - 56
 - 57
 - 58
- ASP-eli asuntosäästö-palkkiojärjestelmä on uudistettava. ASP-tilin avaaminen tulee olla mahdollista jo vauvoille kartuttamaan säästöjä ja varautumaan tulevaisuuteen.
 - Rakennetaan yhdessä pankkien kanssa malli, jossa valtio takaa asuntorakentamiseen tai asunnon hankintaan lainan. Tällä mahdollistetaan kiinnipääsy itse omistettuun kotiin yhä useammalle nuorelle.
 - Pankkisääntelyä on tarkasteltava uudelleen, jotta asuntorahoitus ei jää vain varakkaiden ja muuttovoittoalueille haluavien yksinoikeudeksi.
 - Taloyhtiöiden perusparannuslainojen takausjärjestelmää on uudistettava lakiuudistuksella, jotta myös väestötappioalueiden asunto-osakeyhtiöt pystyvät tekemään tarvittavat remontit.
 - On selvitettävä erilaiset mallit asunto-osakeyhtiöiden sopeuttamiseksi uuteen markkinaan, esimerkiksi valtion omistaman realisointiyhtiön perustaminen ajamaan alas tyhjentyneitä asunto-osakeyhtiöitä. Jäljelle jäävien asunto-osakeyhtiöiden perusparantaminen on oltava mahdollista valtion tuella. Asunto-osakeyhtiöiden yhdistäminen pitää sallia lainanottovakuuden turvaamiseksi.

- Kunnille tarjotaan porkkanoita vuokra-asuntojen perusparannuksiin. Kuntien vuokra-asuntokantaan myönnetään purkuavustuksia joustavin kriteerein.
- Taloyhtiöiden osalta tarvitaan romutuspalkio-kokeilulaki.
- Hitas-järjestelmän ja ASO-rakentamisen alarajon vuoksi tarvitaan korvaavia keinoja kohtuuhintaisen omistusasumisen mahdollistamiseen.
- Nykyiset kohtuuhintaisen vuokra-asumisen mallit eivät toimi. Tavallisen vuokra-asumisen valtiontakauksista ja korkotuesta luovutaan, mutta vahvistetaan erityisryhmärakentamisen eli opiskelija-, vammais- ja senioritalojen valtiontukia. Näiden asuntojen riittävä saatavuus tulee varmistaa koko Suomessa.
- Siirrytään vuokra-asuntojen rakentamisen tukemisesta omakoti- ja pientalojen rakentamisen ja hankinnan tukeen valtiontakauksin yksityishenkilöille.
- Ensiasunnon varainsiirtoverovapaus on palautettava.
- Uudessa MAL-sopimukset korvaavissa maakunnallisissa kasvusopimuksissa tulee kannustaa kuntia rakentamaan vehreää ja puutarhakaupunkimaista kaupunkirakennetta. Tavoitteena on luonnon läheisyys, viihtyvyys, terveyden edistäminen ja ilmastomuutokseen sopeutuminen.
- Myös kaupungeissa tarvitaan asumisen aitoja vaihtoehtoja. Kerrostaloasuntojen lisäksi tarjolla pitää olla myös rivitalo- ja omakotialueita. Kaavoituksessa pitää huomioida lähiluonnon merkitys ihmisille.
- Erityisesti suurimmissa kaupungeissa on ehkäistävä asuinalueiden liiallista eriytymistä. Kaavoituksella sekä asunto-, sosiaali- ja sivistyspolitiikan keinoin voidaan ongelmien syntyyn puuttua ajoissa.

5.3. Monipaikkaisuuden ja etätyön edellytykset kuntoon

Ihmisillä voi olla useita koteja ja kotiseutuja. Monipaikkaisuudesta ja etätyöstä on tullut monille suomalaisille uudenlainen tapa asua, tehdä työtä ja viettää vapaa-aikaa.

Julkisissa puheenvuoroissa ovat korostuneet etätyön ongelmat ja yksiniittiset takaisin konttoreille -vaatimukset. Keskusta luottaa, että etätyön osalta ratkaisut löytyvät työpaikoilla, yhdessä sopien.

Monipaikkaisuus ja etätyöt tuovat joustoa ja hallintaa ihmisten elämään. Ne myös lisäävät alueiden elinvoimaa. Tätä kehitystä pitää edistää, ei torpata, vaan vaikeuttaa ja ylisäännellä.

5 Keskustan ratkaisuja

- Lakiin on saatava oikeus monikuntalaisuuteen. Se mahdollistaisi peruspalveluiden saannin kaikilla kotipaikkakunnilla ja verotusta jakamalla myös osallistumisen palveluiden rahoittamiseen.
- Kuntien tulee tarjota kaikille vapaa-ajan asukkaille mahdollisuus muuttaa asuntonsa vakituiseksi, mikäli asunnot täyttävät vakituista asumista koskevat vaatimukset. Kuntien rakennusjärjestykset on uudistettava monipaikkaisuutta suosiviksi.
- Varhaiskasvatuksen ja koulujen tulee joustaa ja tukea perheiden monipaikkaisuutta. Tätä voitaisiin edistää mallilla, jossa vastuu ja rahoitus oppilaan opetuksesta jakautuu enintään kahden kunnan välillä vähintään kuukauden mittaisella jaksolla. Koulumatkatuen on seurattava esimerkiksi kahdessa kodissa asuvaa eroperheen lasta.
- Valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien pitää näyttää mallia. Niiden on mahdollistettava työntekijöiden etätyö siihen soveltuviin työtehtävissä.
- Valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien on tarjottava yhteiskäyttötiloja etätyöhön. Ne voivat olla myös yritysten tai yhdistysten toteuttamia.

6. Kohti kohtuullisuuden yhteiskuntaa ja hyvää elämää

Hyvälle elämälle ja onnellisuudelle ei ole yhtä reseptiä. Ne koostuvat useasta palasesta. Oleellista on tunne siitä, että oma jokapäiväinen elämä on hallinnassa. Ja että on mahdollisuus kehittää ja sivistää itseään ihmisenä ja aktiivisena kansalaisena.

Hyvä elämä ei synny kulutuksen kasvattamisesta ja kaiken mittaamisesta rahassa. Tarvitsemme tulevaisuudessa kohtuullisuuden ja ylisukupolvisuuden arvojen entistä vahvempaa huomioimista päätöksenteossa ja kaikessa toiminnassamme.

Keskustalainen kohtuutalousvisio ei vastusta markkinoita ja markkinataloutta vaan uudistaa niitä. Suurin voimavaramme on edelleen ihmisten luovuus. Markkinatalous on keino pitää yllä kilpailua ja luovuutta liikkeessä.

6.1. Kokonaiskestävyydestä hyvinvointia, työtä ja kasvua

Keskustanvihreä ajattelu tunnistaa luonnon itseisarvon ja rajat, mutta myös sen kestävä käytön mahdollisuudet. Talous ja muu ihmisen toiminta pitää sovittaa luonnon kantokykyyn. Etenkin kertakäyttökulttuuria pitää yhteiskunnassamme suitsia.

Tämä kaikki vaatii meiltä ratkaisuja fossiilitalouden, luontokadon ja ylikulutuksen noidankehän murtamiseksi. Luonnon monimuotoisuus, vaikuttava ilmasto- ja ympäristöpolitiikka sekä uusiutuvien luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen voidaan yhdistää. Se pitää tehdä niin, että ihmiset kokevat muutoksen oikeudenmukaiseksi ja reiluksi.

Kokonaiskestävä yhteiskunnan rakentamisella on mahdollisuus luoda kestävä kasvua, työtä ja hyvinvointia kaikille. Siitä voi jopa tulla Suomen uusi menestystarina.

Luonto tuottaa ihmisille myös merkittäviä terveys- ja hyvinvointihyötyjä. Tätä kautta voidaan saavuttaa myös kustannussäästöjä yhteiskunnalle.

Keskustan ratkaisuja

- Ultrapikamuotia ja krääsäkauppaa on säänneltävä ottamalla käyttöön haittavero ja rajoittamalla markkinointia. Varmistetaan, että Suomeen tuotavat käyttötavarat täyttävät EU:n asettamat laatuvaatimukset.
- Otetaan elinkaariajattelu pakolliseksi julkisiin hankintoihin - suositaan korjattavuutta, varaosia ja kierrätettäviä materiaaleja sekä uudelleenkäyttöä.
- Kevennetään uudelleenkäytettävien tuotteiden verotusta, esimerkiksi vaatteiden ja kenkien korjauspalveluiden sekä käytettyjen tuotteiden arvonlisäveroa.
- Edistetään resurssi- ja materiaalitehokasta rakentamista ja kierrätysraaka-aineiden käyttöä sekä puurakentamista.
- Vahvistetaan päästövähennysten roolia ilmastomuutoksen hillinnässä ja edellytetään yhteismitallista nielujen laskentaa koko Euroopassa.
- Vaikutetaan EU:ssa vahvan, erilaiset puhtaat ratkaisut ja jäsenmaiden olosuhteet tunnustavan ilmastopolitiikan puolesta. Edistetään yritys vastuuta ja raportointia EU:ssa ja globaalisti.
- Hyödynnetään päästökauppaa ja muita kustan-

nustehokkaita ohjauskeinoja - alueellinen oikeudenmukaisuus huomioiden.

- Tehdään kunnianhimoista ilmastodiplomatiaa ja edistetään globaalia hiilen hinnoittelua.
- Nopeutetaan vähäpäästöisen teknologian kehittämistä ja kaupallistamista sekä vientiä maailmalle.
- Vauhditetaan siirtymää pois fossiilitaloudesta. Tehdään se teknologianeutraalisti: ei valita voitajaa, vaan luodaan mahdollisuuksia.
- Edistetään bioenergiaa (ml. biokaasu ja -metanoli) ja sähköä osana tulevaisuuden liikennettä. Mahdollistetaan biodieselin käyttö työkoneissa.
- Kannustetaan viljelijöitä luonnonlaidunnuksen, perinnebiotooppien hoidon ja maisemanhoidon lisäämiseen. Maatalouden erityistukien sääntelyä ja byrokratiaa on kevennettävä, jotta tähän tavoitteeseen päästään.
- Rakennetaan hiilimarkkinaa, jossa viljelijät, metsänomistajat ja muut maanomistajat voivat hyötyä nykyistä enemmän tekemistään ilmastotoimista.
- Parannetaan peltojen kasvipeitteisyyttä, edistetään vuoroviljelyä ja kehitetään hiiliviljelyä sekä vähennetään vesistöjen kuormitusta.
- Vahvistetaan kanta- ja jakeluverkkoa ja varmistetaan niiden kapasiteetti koko maassa, jotta uusiutuva energia ja teolliset investoinnit saadaan kytkettyä verkkoon.
- Rakennetaan kantaverkosta vihreän siirtymän selkäranka, joka yhdistää hajautetun tuotannon ja kulutuksen tehokkaasti.
- Edistetään vedyn tuotantoa ja jalostamista korkean jalostusasteen tuotteiksi.
- Viedään aktiivisesti suomalaisten yritysten puhtaita ratkaisuja maailmalle hiilikädenjäljen kasvattamiseksi.
- Ulotetaan puhtaiden investointien kannusteet kuten investointien verohyvitys myös pk-yrityksille.
- Jatketaan HELMI-, METSO- ja NOUSU-ohjelmia ja vahvistetaan vapaaehtoista suojelua. Otetaan käyttöön markkinamekanismeja, jotka kannustavat ennallistamiseen ja luonnonhoitoon.

- Kunnostetaan virtavesiä ja puretaan turhia vaeluskalojen esteitä. Lisätään kosteikkoja vesienhoidon ja lajiston tukemiseksi.
- Käynnistetään sisävesien kunnostamisohjelma, jossa vähennetään järvien, jokien ja pienvesien kuormitusta sekä rehevöitymistä. Jatketaan toimia Itämeren piste- ja hajakuormituksen vähentämiseksi
- Jokaisella on oikeus lähiluontoon. Varmistetaan kaupunkiluonnon säilyminen. Lisätään viheralueita myös tiiviissä kaupunkiympäristössä.
- Päiväkotien ja koulujen pihilla korvataan asfaltti ja muovirouhe elävällä ja biopohjaisella materiaalilla.

6.2. Mielenterveydestä kansallinen suurhanke

Mielenterveyden ongelmat maksavat OECD:n arvion mukaan Suomelle 11 miljardia euroa vuodessa, inhimillisistä seurauksista puhumattakaan. Siksi paremmasta mielenterveydestä pitää tehdä kansallinen suurhanke. Sen kärkiajatuksena on, että mielenterveys pitää nähdä kansallisena pääomana ja ihmisen hyvinvoinnin perustana.

Painopistettä on siirrettävä mielenterveyden ongelmien ehkäisyyn, varhaiseen tunnistamiseen sekä kynnyksettömään tukeen, mutta myös psykiatrisen hoitopolun kuntoon saattamiseen. Ihminen ja hänen ongelmansa on kohdattava kokonaisuutena ilman pompottelua eri palvelujen ja viranomaisten välillä. Etenkin lasten ja nuorten osalta on huomioitava koko perhe, sillä lapsen hyvinvointi on riippuvainen läheisten jaksamisesta, pärjäämisestä ja terveydestä.

Mielenterveyttä ei rakenneta vain palvelujärjestelmissä vaan ennen kaikkea jokapäiväisessä elämässä. Yhteisöllisyys, harrastukset, vertaistuki ja vapaaehtoistoiminta on parasta mielenterveystyötä. Tarvitsemme toisemme aitoa kohtaamisia arjessa ja Koko kylä kasvattaa -toiminnan uudelleen tulemista.

Keskustan ratkaisuja

- Vahvistetaan koulujen, oppilashuollon, ohjaamojen, TE-palvelujen, etsivän nuorisotyön, järjestöjen ja digitaalisten palvelujen yhteen sovittamista, jotta nuoret kohdataan siellä missä he jo ovat – koulussa, harrastuksissa ja verkossa. Nuoren on päästävä henkilökohtaiseen keskusteluun viikon sisällä.
- Kehitetään walk-in-pisteitä, liikkuvia palveluja

ja digitaalisia ratkaisuja. Yhdistetään kriisi- ja chat-palvelut valtakunnalliseksi kokonaisuudeksi.

- Luodaan digihyvinvoinnin linjaukset sekä vastuullisuusvaatimukset teknologiayhtiöille ja parannetaan nuorten medialukutaitoa.
- Terapiat etulinjaan -malli tulee vakiinnuttaa kaikilla hyvinvointialueilla ja varmistaa sen rahoitus valtakunnallisesti.
- Otetaan käyttöön koko maassa perhe- eli omalääkärimalli, jossa sama lääkäri tuntee potilaan tilanteen ja koordinoi sekä mielenterveyden että fyysisen terveyden hoitoa.
- Varmistetaan, että mielenterveyden, sosiaalihuollon ja terveydenhuollon palvelut muodostavat saumattoman hoitoketjun ja tuki kohdentuu oikein.
- Päihde-, mielenterveys- ja sosiaalihuollon hoito tulee koota hyvinvointialueilla yhdeksi kokonaisuudeksi, jotta ihminen saa tarvitsemansa avun samasta paikasta.
- Psykiatrisen hoidon saatavuus nostetaan vastaamaan kansallista tarvetta myös siten, että laitospaikkojen ja asumispalveluiden määrä kasvatetaan riittävälle tasolle.
- Panostetaan mielenterveyden ehkäisyssä, hoiossa ja muussa toiminnassa vaikuttavuuteen. Tutkitaan julkisesti rahoitettujen eri mielenterveyspalveluiden vaikuttavuudet. Tutkittuun tietoon perustuen luodaan tarvittavat puuttuvat laaturakisterit ja kohdennetaan rahoitus sekä toimet mahdollisimman kustannustehokkaasti.
- Vahvistetaan YTHS:n asemaa korkeakouluopiskelijoiden mielenterveyden asiantuntijana ja monipuolisena ratkaisijana. Pidetään huolta siitä, että korkeakouluilla on riittävät resurssit opiskelun tukipalveluiden tarjoamiseksi.

6.3. Suomalainen koulu on pelastettava

Maamme inhimillinen pääoma rakentuu koulutuksesta ja osaamisesta. Ne ovat hyvinvointiyhteiskuntamme tulevaisuuden ja alueidemme elinvoiman edellytyksiä.

Keskusta uskoo jokaisen kykyyn kasvaa ihmisenä ja oppia uutta läpi elämänkaaren. Siksi kaikille on turvattava tulevaisuudessakin mahdollisuus itsensä sivistämiseen ja koulutukseen varallisuudesta ja asuinpaikasta riippumatta.

Ikäluokat pienenevät ja se aiheuttaa paineita koulutuksen palveluverkolle. Tästäkin huolimatta tasa-arvoisista koulutusmahdollisuuksista on huolehdittava koko maassa. Peruskoulu on turvattava lähipalveluna.

Laadukas peruskoulu ja ammatillisen koulutuksen jatko-opintokelpoisuuden vahvistaminen ovat Keskustan erityissuojeluksessa.

Etenkin peruskoulu ja toinen aste ovat kohdanneet viime vuosia kasvavia ongelmia. Oppimistulokset laskevat ja eriytyvät. Keskittymisvaikeudet ja työrauhaongelmat kasvavat. Erilaista tukea tarvitsevien määrät kasvavat. Osassa kouluista ja luokista sekä oppijat että opettajat voivat pahoin. Tämä kehitys on katkaistava. Suomalainen koulu on pelastettava.

Keskustan ratkaisuja:

- Luodaan kasvatusneuvola, yhtenäinen polku raskausneuvolasta oppivelvollisuusiän loppuun. Kasvatusneuvolassa ammattilaiset tukevat vanhempia lapsen kasvatuksessa muun muassa tarjoamalla tietoa lapsen kehitysvaiheelle sopivista oppimistavoitteista.
- Otetaan käyttöön pienten lasten koulu. Siinä esiopetus ja peruskoulun kaksi alinta luokkaa muodostavat lapselle opintien ensimmäisen kokonaisuuden. Eteenpäin siirrytään joustavasti vasta, kun oppimisen taidot ja muut perustaidot ovat riittävät etenkin lukemisessa, kirjoittamisessa ja matematiikassa. Peruskoulun toisella luokalla on tarkastuspiste, josta edetään vasta taitojen niin salliessa.
- Ei jättipäiväkoteja. Uusia yli 100 lapsen päiväkoiteja ei tule rakentaa. Näin päiväkodit pidetään lasten ja perheiden kannalta inhimillisen kokoisina lähipalveluina.
- Kouluyhteisöjen hyvinvoinnin ja turvallisuuden varmistamiseksi uusien peruskoulujen enimmäiskoko tulee rajata 1000 oppilaaseen.
- Koulukiusaamiselle- ja väkivallalle on laitettava stoppi. On pidettävä huolta, ettei kiusattu joudu vasten tahtoaan vaihtamaan koulua.
- Digilaitteiden rinnalla on kouluissa panostettava myös laadukkaasiin oppikirjoihin ja niiden käyttöön.
- Koulupäivään tarvitaan lisää liikunnan mahdollisuuksia.
- Käden taidot tarvitsevat kunnianpalautuksen. Peruskouluissa on lisättävä teknisen ja tekstiilityön opetusta.
- Luodaan toisen asteen kolmas polku niille, joilla osaaminen peruskoulun jälkeen ei riitä jatko-opintoihin. Tavoitteena on tarjota nuorelle entistä paremmat valmiudet edetä ammatilliseen tai lukiokoulutukseen. Tässä mallissa yhdistettävään nykyinen tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA), kansanopistojen pitkät linjat, nuorten työpajatoiminta sekä nuorten sosiaali- ja terveystyöpalveluita.
- Ammatillisessa koulutuksessa on lähiopetusta lisättävä oppilaiden osaamistason nostamiseksi.
- Koulutuksen saavutettavuudesta on huolehdittava koko Suomessa varmistamalla ammatillisen, lukio- ja muun koulutuksen riittävä verkosto. Näin myös koulumatkat oppilaitoksiin pysyvät opiskelijoille kohtuullisina.
- Vahvistetaan koulutuspolkua ammatillisesta koulutuksesta korkeakoulutukseen.
- Tutkintokoulutus pitää säilyttää jatkossakin suomalaisille maksuttomana.
- Luovutaan korkeakoulujen ensikertalaisikiintiöistä. Lisätään sen sijaan siirtymismahdollisuuksia korkeakoulujen ja koulutusohjelmien välillä.
- Aikuiskoulutustuki on palautettava uudistettuna.
- Valmistellaan parlamentaarinen suunnitelma korkeakoulujen koulutusmäärien nostamiseksi huomioiden aloituspaikkojen rahoitus, opiskelijoiden tuki ja koulutuksen laatu.
- Ikäluokkien pienentyessä vapautuvaa sivistystoimen rahoitusta pitää käyttää koulutuksen vahvistamiseen: puolet osaamistason nostoon ja puolet peruskoulun tuen tarpeeseen.

Tilinpäätös

SISÄLLYSLUETTELO

Tuloslaskelma
Tase
Liitetiedot
Tilinpäätöksen allekirjoitus
Tilinpäätösmerkintä
Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista ja tositelajeista

ERITTELY JA LIITTEET
Tase-erittely liitteineen
Tuloslaskelma pitkä
Tase pitkä
Tilikauden aikana käytetyt tilit
Kustannuspaikkaerittely

TULOSLASKELMA	01.01.2025 - 31.12.2025	01.01.2024 - 31.12.2024
Varsinainen toiminta		
Tuotot	311 224,15	360 559,08
Kulut		
Henkilöstökulut	-1 111 829,51	-1 009 234,42
Poistot ja arvonalentumiset	-43 819,11	-39 492,32
Muut kulut	-2 098 293,51	-2 435 714,53
Tuotto-/kulujäämä	-2 942 717,98	-3 123 882,19
Varainhankinta		
Tuotot	194 494,70	127 617,37
Kulut	-118 010,32	-29 882,88
Tuotto-/kulujäämä	76 484,38	97 734,49
Sijoitus- ja rahoitustoiminta		
Tuotot	48 373,74	26 466,34
Kulut	-3 301,87	-3 574,61
Tuotto-/kulujäämä	45 071,87	22 891,73
Yleisavustukset		
Yleisavustukset tuotot	3 975 090,00	3 975 090,00
Yleisavustukset kulut	-1 217 540,00	-1 217 540,00
TILIKAUDEN TULOS	-63 611,73	-245 705,97
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-63 611,73	-245 705,97

TASE	31.12.2025	31.12.2024
V A S T A A V A A		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet	787 980,57	885 799,68
Sijoitukset	2 959 717,17	3 209 717,17
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	<u>3 747 697,74</u>	<u>4 095 516,85</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	150 000,00	0,00
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	<u>150 000,00</u>	<u>0,00</u>
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	212 624,62	234 295,91
Lainasaamiset	50 000,00	0,00
Siirtosaamiset	44 277,45	83 829,54
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	<u>306 902,07</u>	<u>318 125,45</u>
Rahat ja pankkisaamiset	604 066,22	488 882,66
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	<u>1 060 968,29</u>	<u>807 008,11</u>
V A S T A A V A A Y H T E E N S Ä	<u>4 808 666,03</u>	<u>4 902 524,96</u>

TASE	31.12.2025	31.12.2024
V A S T A T T A V A A		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	15 062,86	15 062,86
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	4 114 864,05	4 360 570,02
Tilikauden voitto (tappio)	-63 611,73	-245 705,97
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	<u>4 066 315,18</u>	<u>4 129 926,91</u>
PAKOLLISET VARAUKSET	129 654,00	137 911,00
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Muut velat	220 891,15	292 174,24
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	<u>220 891,15</u>	<u>292 174,24</u>
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Saadut ennakot	42 488,92	0,00
Ostovelat	75 993,26	124 006,77
Muut velat	26 041,61	35 854,12
Siirtovelat	247 281,91	182 651,92
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	<u>391 805,70</u>	<u>342 512,81</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	<u>612 696,85</u>	<u>634 687,05</u>
V A S T A T T A V A A Y H T E E N S Ä	<u>4 808 666,03</u>	<u>4 902 524,96</u>

LIITETIEDOT 31.12.2025**TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERUSTEET**

Tilinpäätös on laadittu valtioneuvoston asetuksen pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksistä esitettävistä tiedoista säädettyjen 2 ja 3 lukujen pienen kirjanpitovelvollisen säännöstöä noudattaen.

Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden arvostus- ja jaksotusperusteet

Pysyvät vastaavat on aktivoitu välittömään hankintamenuon. Pysyvät vastaavat poistetaan kirjanpitolain mukaisesti vaikutusaikanaan.

Koneista ja kalustosta on tehty tilikaudella suunnitelman mukaiset poistot. Poistoaika on hankinta vuotta seuraavat kolme vuotta tasapoistona.

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Koneet ja kalustot	2025	2024
Menojäännös 1.1	72.537,68	112.030,00
Lisäys tilikaudella	0,00	0,00
Tilikauden poisto	- 47.819,11	- 39.492,32
Menojäännös 31.12.	24.718,57	72.537,68

Sijoitusomaisuuden arvostaminen

Arvopaperit ja muu sijoitusomaisuus on arvostettu pääosin hankintamenuon.

Merkittävin yksittäinen sijoitus on osa As. Oy Helsingin Apollo-nimisen yhtiön osakkeista, jotka on arvostettu tilinpäätöksessä käypään arvoon. Puoluetoimisto toimii ko. tiloissa.

Selvitys omistetuista yhtiöistä

Apollon Verkkopalvelut Oy, 225 osaketta, 90 % yhtiön koko osakekannasta, kirjanpitoarvoltaan 45.000,00 euroa. Yhtiön viimeksi vahvistetun taseen 31.12.2013 oma pääoma on 62 934,08 € rahavarat 31.12.2025 yhteensä 52.868,18 €

Suomenmaan Kustannus Oy:n tilikauden tulos on 8.239,05 euroa ylijäämäinen ja yhtiön oma pääoma on 104.228,40 euroa.

Konsernitilinpäätöstä ei ole laadittu koska kirjanpitolain pienkonsernisäännökset eivät sitä edellytä.

Oman pääoman muutokset	2025	2024
Käyttörahassto	15.062,86	15.062,86
Edellisten tilikausien voitto/tappio	4.114.864,05	4.360.570,02
Tilikauden voitto/tappio	- 38.987,06	- 245.706,97
Oma pääoma 31.12.	4.090.939,85	4.129.925,91

Pitkäaikainen vieras pääoma

Pitkäaikainen vieras pääoma koostuu puolueen piirijärjestöille talousarviossa varatuista toiminta- ja kannustinrahaston käyttämättömistä osuuksista. Taseessa esitetty summa on kumulatiivinen kertymä vuodesta 2020 alkaen. Pitkäaikaisesta osuudesta ei ole eroteltu lyhennysosuuksia koska maksuvelvollisuus syntyy sitä mukaa kun piirit niitä käyttävät.

Siirtovelkojen olennaiset erät

Lomapalkkavelka	119.089,15
Palkkavelka	68.108,63
Muut siirtovelat	60.084,13
Siirtovelat yhteensä	247.281,91

Vastuut

Taseen pakollisissa varauksissa on eläkevaraus (129,6t€), joka koostuu jo eläköityneiden työntekijöiden lisäeläkevastuusta. Eläkevastuuseen liittyvä 50 % turvaamisvelvoite on täytetty tekemällä 200t€ sijoitusrahastosijoitus Nordeaan, joka puolestaan on antanut lain edellyttämän vakuuden pankkitakauksena eläkeläisille. Kyseinen sijoitusrahastosijoitus on annettu Nordealle pankkitakauksen vakuudeksi.

Tilikauden muut olennaiset tapahtumat

Taseeseen on kirjattu 200.000,00 euron lainasaaminen, joka on annettu puolueen lähiyhteisölle. Saatavasta 150.000,00 euroa on pitkäaikaista lainasaamista. Lainansaajan takaisinmaksukykyyn sisältyy kohtuullinen riski.

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT**Kokonaistuotot- ja kulut**

Tuotot	2025	2024
Puoluetuki	3.975.090,00	3.975.090,00
Eläketulot	22.472,72	22.472,72
Luottamushenkilömaksut	26.434,94	23.869,93
Opintokeskustuotot	0,00	0,00
Jäsenmaksut	11.079,73	12.259,05
Varsinaisen toiminnan muut tuotot	262.316,49	314.216,43
Varainhankinnan muut tuotot	231.788,71	141.823,66
	4.529.182,59	4.489.731,79

Kulut

Yleisavustuksen kulut	1.217.540,00	1.217.540,00
Muut kulut	3.350.629,65	3.517.898,76
Yli-/alijäämä	- 38.987,06	- 245.706,97

Henkilöstökulut

	2025	2024
Palkat ja palkkiot	864.555,09	822.889,11
Lomapalkkavaraus	23.277,00	- 6.381,20
Palkkajaksotuksen muutos	- 18.331,35	- 18.924,78
Lisäeläkkeet	40.115,68	43.762,56
Työeläkemaksut	148.530,69	145.519,87
Vapaaehtoiset eläkemaksut	14.520,00	13.300,00
Muut henkilösivukulut	22.794,73	17.573,86
Eläkevarausten muutos	- 8.257,00	- 8.505,00
Yhteensä	1.087.204,84	1.009.234,42
Henkilöstö keskimäärin	13	12

Eläketurva

Toimihenkilöiden eläketurva on järjestetty työeläkevakuutusyhtiössä.

Vaalitoiminnan tuotto- ja kuluerittely**Kunta- ja aluevaalit kampanja-aika****13.10.2024-27.4.2025**

Tuotot	1.386,37
Kulut	- 704.104,93
Yli-/alijäämä	- 702.718,56

Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Tilinpäätös vuodelta 2025 on hyväksytty Suomen Keskusta rp:n puoluehallituksen kokouksessa

Helsingissä 26.3.2026

Antti Kaikkonen, pj

Tuomas Kettunen, vpj

Markus Lohi, vpj

Hilkka Kemppe, vpj

Antti Siika-aho, ps

Anna Svanljung

Maritta Wasström

Pekka Kuusisto

Laura Airila

Mika Huuskonen

Mika Ågren

Arto Pirttilahti

Liisa Varjola

Eveliina Lohko

Petri Pekonen

Marja Sisko Nousiainen

Hannu Mikkilä

Jani Kautto

Sakari Suomala

Sari Palmu

Piia Rautiola

Senja Kovaniemi

Sakari Seppänen

Susanna Viitala

Olli Rainio

Päivi Mononen-Mikkilä

Milla Veteläinen

Aapeli Rytönen

Antti Kurvinen

Elsi Katainen

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Helsingissä sähköisen allekirjoituksen päivänä

BDO Oy
Tilintarkastusyhteisö

Hannu Riippi
KHT - tilintarkastaja

Luettelo kirjanpidoista ja aineistoista

Kirjanpidot ja tositelajit sekä niiden säilyttämistapa

Tilinpäätös

Tilinpäätös ja tase-erittely

Tililuettelo ja salduellot

Tilikohtainen tuloslaskelma

Tilikohtainen tase

Tililuettelo

Kirjanpidot

Pääkirjat

Palkkakirjanpito

Tositteet

Automaattiset tilinpäätöskirjaukset 1 - 2

Muut 1 - 78

Myyntilasku 1 - 328

Myyntisuoritus 1 - 326

Ostolasku 1 - 1499

Ostosuoritus 1 - 1497

Pankki 1 - 298

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This document contains 12 pages before this page
Dokumentet inneholder 12 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 12 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 12 sider før denne side

Detta dokument innehåller 12 sidor före denna sida

MINNA MARKETTA LEINONEN

7c421bd8-24ac-44cb-bd66-8961be9027b8 - 2026-03-31 11:18:48 UTC +03:00
BankID / MobileID - 03f83a52-a4eb-4ebd-b277-8cf09f586c4b - FI

SENJA KOVANIEMI

Company - Yritys - Företag - Selskap - Virksomhed: Suomen Keskusta r.p

cc6917f6-1952-4ab9-8515-03d3c87c01f1 - 2026-03-31 11:19:00 UTC +03:00

BankID / MobileID - fb9c10e9-0e95-40ce-b540-ff0ff0e14e12 - FI

Authority to sign - Asemavaltuutus - Ställningsfullmakt - Autoritet til å signere - Myndighed til at underskrive

ANTTI JOHANNES SIIKA-AHO

7aaba8d7-3742-48aa-bfc2-0f39654de0a6 - 2026-03-31 11:20:38 UTC +03:00

BankID / MobileID - 3f6af3f0-93c9-4bf2-bd89-658617423600 - FI

Jani Marko Juhani Kautto

dd0557ae-d549-4910-a62b-a67176a135b8 - 2026-03-31 11:21:26 UTC +03:00

BankID / MobileID - ca481383-b938-45e3-a93c-b340ad3fddc1 - FI

EVELIINA LOHKO

2b46a85c-05dd-45a9-bb43-9cdca913f2b2 - 2026-03-31 11:21:48 UTC +03:00

BankID / MobileID - 43f8f3be-e01b-4d84-913f-2d34581d44be - FI

SUSANNA VIITALA

7f749dc2-51ad-4c59-8fcb-5ccd143fefbf - 2026-03-31 11:25:46 UTC +03:00

BankID / MobileID - 40aa02e1-e7f6-4a6b-a4d4-d4ea9e334411 - FI

JANNE OLAVI WALL

7990ebb0-c247-4330-aa48-7209d7ab5eb6 - 2026-03-31 11:27:37 UTC +03:00

BankID / MobileID - d236e984-2642-43e2-b737-c51300bb9c86 - FI

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuutus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This document contains 13 pages before this page
Dokumentet inneholder 13 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 13 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument inneholder 13 sider før denne side

Detta dokument innehåller 13 sidor före denna sida

HEIKKI SAKARI SUOMALA

5540dbd7-4231-493d-a511-a9d8a2e76388 - 2026-03-31 11:28:48 UTC +03:00
BankID / MobileID - 96ebe16d-c793-4e42-a4a7-d8d6572cb285 - FI

ANNA KATJA CARITA VAUHKONEN

f7f65b61-f1b5-44c1-acf9-9d4c89ebd209 - 2026-03-31 11:43:42 UTC +03:00
BankID / MobileID - 69887c27-dccb-4f9f-8392-77c34acab2be - FI

MARJA SISKO HELENA NOUSIAINEN

b615b31f-636d-47a2-ab6f-9a2627d2c237 - 2026-03-31 11:57:28 UTC +03:00
BankID / MobileID - d9152efa-a1e6-45a5-8042-d12f21320e0c - FI

Laura Susanna Airila

b467bb50-8490-4400-8ab3-ce9de6411943 - 2026-03-31 12:10:29 UTC +03:00
BankID / MobileID - 47d68fa6-b684-442d-9b42-ed42baf9a435 - FI

MARITTA JOHANNA WASSTRÖM

Company - Yritys - Företag - Selskap - Virksomhed: Uudenmaan piiri

e2ea7df1-279e-4b16-8208-67084456ce87 - 2026-03-31 12:53:07 UTC +03:00

BankID / MobileID - e82c0a67-31f8-4ff0-9601-b9349553a56d - FI

Authority to sign - Asemavaltuutus - Ställningsfullmakt - Autoritet til å signere - Myndighed til at underskrive

OLLI AULIS RAINIO

7170df92-4565-48fd-8831-9a911471fbf3 - 2026-03-31 12:54:11 UTC +03:00
BankID / MobileID - 1762cf48-4fd8-47ec-9ce1-5fb2fe78df8b - FI

ELSI KAARINA KATAINEN

3aaf52f6-1c2c-4594-9a11-1b3a5f7ee411 - 2026-03-31 13:27:34 UTC +03:00
BankID / MobileID - 25193969-ad5c-4257-8ca4-c855a49ef799 - FI

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuutus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This document contains 14 pages before this page

Dokumentet inneholder 14 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 14 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 14 sider før denne side

Detta dokument innehåller 14 sidor före denna sida

Arto Väinö Uolevi Pirttilahti

Company - Yritys - Företag - Selskap - Virksomhed: Suomen Keskusta R.P.

776049f5-7f56-4e4f-a4bf-141a28dfc08a - 2026-03-31 14:22:39 UTC +03:00

BankID / MobileID - 60f31beb-bed5-4fe2-908e-e7b4c173b70f - FI

Authority to sign - Asemavaltuutus - Ställningsfullmakt - Autoritet til å signere - Myndighed til at underskrive

PETRI HEIKKI JUHANI PEKONEN

2254d8a5-90be-4aa8-8ee5-410ae3dae7ee - 2026-03-31 15:02:28 UTC +03:00

BankID / MobileID - 06b73de0-aba6-4648-a8c6-9282cd6e177c - FI

EEVA KAARINA KALLI

77f87d01-4f10-4904-a085-9dc0303046e8 - 2026-03-31 17:04:51 UTC +03:00

BankID / MobileID - 878932e3-ef8e-4615-a9c4-6ee859894649 - FI

Mika Antero Huuskonen

57c05e75-0829-4cba-9688-c231565b7015 - 2026-04-01 07:01:00 UTC +03:00

BankID / MobileID - 8c6a6e6a-5dce-4738-8e68-1487ed02d213 - FI

PEKKA TAPIO KUUSISTO

52e834b0-9c6b-48b1-a46c-bd830b990ba4 - 2026-04-01 13:11:00 UTC +03:00

BankID / MobileID - a6c06b64-1526-45bd-b7d3-60f83c56ad4c - FI

TUOMAS ILARI KETTUNEN

0b2a48eb-fb3a-47d3-8d29-b27e978acc77 - 2026-04-01 13:24:44 UTC +03:00

BankID / MobileID - fa36bd39-e910-4efd-81d3-917a48e02056 - FI

MIKA TAPANI ÅGREN

3674915c-e946-4c3d-882a-f6a1982afdb7 - 2026-04-01 13:43:08 UTC +03:00

BankID / MobileID - 1a5fdd51-5595-4c2d-bef1-ba0386a60b42 - FI

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuutus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmitteckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This document contains 15 pages before this page
Dokumentet inneholder 15 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 15 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 15 sider før denne side

Detta dokument innehåller 15 sidor före denna sida

VEERA EVELIINA URSIN

f660c2b3-0b35-4696-a6b4-027ec5038db3 - 2026-04-01 13:58:02 UTC +03:00
BankID / MobileID - 95d37e8d-ffd0-453e-a4b0-dbeae600e823 - FI

MARKUS SAMULI LOHI

74bfec1b-8ff3-499c-84ed-3c0553019161 - 2026-04-01 16:29:09 UTC +03:00
BankID / MobileID - 8c93eaaa-c2fa-4e86-82c5-9424641a5d77 - FI

PIIA IIDA SYLVIA RAUTIOLA

Company - Yritys - Företag - Selskap - Virksomhed: Suomen Keskusta rp

29b9823c-f970-4eee-91af-71ab4fad750f - 2026-04-01 22:42:45 UTC +03:00
BankID / MobileID - 21807f3f-7417-46bd-8784-7a2020809d1e - FI
Authority to sign - Asemavaltuutus - Ställningsfullmakt - Autoritet til å signere - Myndighed til at underskrive

ANTTI SAMULI KAIKKONEN

f92dad62-655d-43c6-b97e-87cabfb33053 - 2026-04-03 08:46:19 UTC +03:00
BankID / MobileID - 6082813e-8baa-4626-a696-7c3e7a3d89bc - FI

TATU ARTTU AAPPELI RYTKÖNEN

d93b1395-4fc3-428c-9dd9-145808d0b74c - 2026-04-06 12:20:38 UTC +03:00
BankID / MobileID - e7eea7ff-d08d-401c-a38c-1e6c3515de6d - FI

SARI RAILA MARIANNE PALMU

0ea3686d-2f0c-4ced-b5e4-4b06e81529c9 - 2026-04-10 15:00:11 UTC +03:00
BankID / MobileID - f445c604-64f9-4011-8d07-3b06b84ee86c - FI

Päivi Marjatta Mononen-Mikkilä

accba319-b844-43dd-a016-1cc97dec37c5 - 2026-04-13 12:23:44 UTC +03:00
BankID / MobileID - 30791649-6913-4ac7-a352-14ea6872cf58 - FI

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This document contains 16 pages before this page
Dokumentet inneholder 16 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 16 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 16 sider før denne side

Detta dokument innehåller 16 sidor före denna sida

Hilkka Orvokki Kemppe

c49ae9eb-3153-4fea-8045-691d16c4a633 - 2026-04-16 10:59:20 UTC +03:00
BankID / MobileID - a8518c2c-2d58-4732-babc-9ae9c1aef329 - FI

HANNU KALEVI RIIPPI

BDO Oy, FI27760894, Porkkalankatu 3, 00180, Helsinki

af6f25d3-0c24-48e6-bbca-3ef0b0b0410d - 2026-04-16 11:17:19 UTC +03:00
BankID / MobileID - 39f4c096-119a-4d1a-8881-72ec000b99df - FI
Authority to sign - Asemavaltuus - Ställningsfullmakt - Autoritet til å signere - Myndighed til at underskrive

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Suomen Keskusta rp:n puoluevaltuustolle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Suomen Keskusta rp:n (y-tunnus 0201471-3) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.-31.12.2025. Tilinpäätös sisältää taseen, tuloslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan puolueen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*. Olemme riippumattomia puolueesta niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme. Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Tilinpäätöstä koskevat puoluehallituksen velvollisuudet

Puoluehallitus vastaa tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Puoluehallitus vastaa myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka se katsoo tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Puoluehallitus on tilinpäätöstä laatiessaan velvollinen arvioimaan puolueen kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos puolue aiotaan purkaa tai sen toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntonne. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa,

väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.

- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon puolueen sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko puoluehallituksen ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä puolueen kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntonne. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei puolue pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistä, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.

Kommunikoidimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Muut lakiin perustuvat lausunnot

Velvollisuutenamme on antaa suorittamamme tilintarkastuksen perusteella lausunto puoluelain 9 c 5:n edellyttämistä seikoista.

Puoluehallitus vastaa valtionavustuksen käytöstä ja käyttöä koskevasta raportoinnista sekä puoluelaissa säädettyjen tukea koskevien säännösten noudattamisesta. Puoluehallitus vastaa myös vaalikampanjan kulujen ja rahoituksen ilmoittamisesta.

Lausuntonamme esitämme, että puolueen säännöissä ja yleisohjelmassa määritettyyn julkiseen toimintaan saadun valtionavustuksen käytössä ja käyttöä koskevassa raportoinnissa on noudatettu puoluelain säännöksiä ja avustuspäätöksen ehtoja. Puoluelain säännöksiä tuesta ja tukea koskevista rajoituksista sekä vaalikampanjan kulujen ja rahoituksen ilmoittamisesta on noudatettu.

Helsingissä 16. huhtikuuta 2026

BDO Oy, tilintarkastusyhteisö

Hannu Riippi
KHT

Jyväskylän puoluekokouksen 2024 päättämien aloitevastausten seurantaraportti

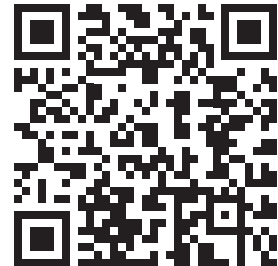
Jyväskylän puoluekokous päätti aloitevastauksessaan, että puoluehallituksen ja -toimiston tulee miettiä ja toteuttaa tapa, jolla kerran puoluekokouksen aikana raportoidaan puoluekokouksen päättämien aloitteiden etenemisestä.

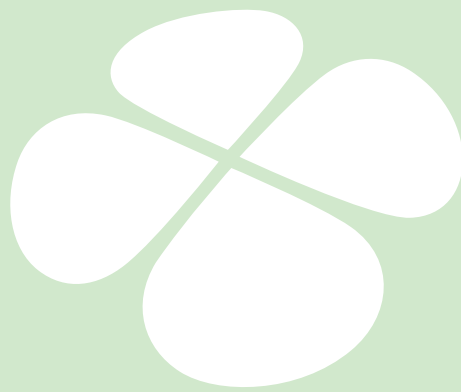
Nyt valmistuneessa raportissa on tarkasteltu nimenomaan puoluekokouksen hyväksymien aloitevastausten toteutumista Keskustan, sen eduskuntaryhmän tms. toiminnassa ja päätöksissä. Tarkasteluun on otettu ne aloitteet, joihin Jyväskylän puoluekokous vastauksissaan yhtyi tai yhtyi osittain.

Excel-muotoisessa seurantaraportissa on rasti vihreässä kohdassa niiden aloitevastausten kohdalla, jotka on toteutuneet tai edenneet täysin tai pääosin. Keltaisella on merkitty aloitevastaukset, jotka ovat toteutuneet tai toteutettu osin sekä punaisella ne aloitevastaukset, jotka eivät ole edenneet. Osaan aloitteista on kirjoitettu selventävä kommentti.

Pääset tutustumaan aloiteseurantaraporttiin alla olevasta linkistä. Samalla sivulla myös Jyväskylän puoluekokouksen aloitteet ja niihin hyväksytyt vastaukset kokonaisuudessaan.

<https://keskusta.fi/politiikkamme/aloitteet/aloitevastaukset/>

Keskusta